

ĀDEM A.S.

PO BIBLIJI ĀDAM (930 GODINA)

Prvi od Allaha stvoreni čovjek i prvi vjerovjesnik koji je primio prvu Objavu ili Suhufe bio je Ādem (a.s.). On je kao i njegova žena h. Havva stvoren od istovjetnog nefsa ili istovjetne supstance. Od h. Ādema kao prvog čovjeka, prvog vjerovjesnika, prvog primaoca Suhufa i prvog primjenitelja šerijata i njegove žene Havve, razvio se kasnije cijeli ljudski rod:

O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. (4:1)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا
زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ

Allah je prvog čovjeka stvorio od gline, blata, prašine, dakle od zemlje. Prvi čovjek nema ni oca ni majke, dakle roditelje, niti se razvija iz majmunske vrste kako tvrdi teorija evolucije, već ga direktno Allah stvara po principu *budi i on biva*:

To je Allah koji sve savršeno stvara, koji je prvog čovjeka stvorio od ilovače - a potomstvo njegovo stvara od kapi hude tekućine, zatim mu savršeno udove uobliči i život mu udahne, i On vam sluh i vid i pameti daje, a kako vi malo zahvaljujete (32:7-9), (35:11, 40:67)

Čovjekove pojave na zemlji nema bez direktne Allahove intervencije kao Stvoritelja. Kasnije, nakon prvog bračnog para Ādema i Havve, od njih se razvija čovječanstvo, jer su ljudi i žene bića iste vrste, stvoreni u parovima muško-žensko, pa se oplodavaju, rađaju i umnožavaju. Da je hazreti Ādem prvi stvoreni čovjek svjedoči slijedeći ajet:

Mi smo Ādema stvorili i onda mu oblik dali, a poslije melekima rekli: Poklonite mu se! i oni su se poklonili, a Iblis nije, on nije htio da sedždu učini. (7:11)

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ذَكَرًا وَأُنْثَىٰ وَرَأَيْنَاكَ كُفًّٰٓرًا
ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ

Kada je Allah stvorio Ādema, dao mu najljepši oblik i udahnuo u njega *ruh* - duh, tada je melekima naređeno da mu učine sedždu. Kada je zapravo Allah stvorio svijet, život, univerzum, nebesa, zemlju, biljke, životinje i čovjeka, to još niko nije ustanovio. Kur'an

muslimane uči ko je sve stvorio i zašto je stvorio a ne kada je i kako je to stvorio jer to se tiče isključivo Stvoritelja. Stvoritelj svega je Allah i ništa nije stvorio radi igre i zabave, nego sa ciljem i svrhom da Ga veliča, slavi i potvrđuje. Kada je Allah stvorio čovjeka, on ga je izabrao i odredio za *halifu* - *povjerenika* na zemlji nad drugim bićima podučivši ga imenima i pojmovima svih stvari, te naredivši melekima da mu učine sedždu (2:31-34, 7:11, 17:61, 18:50 i 20:116).

Meleki pitaju Allaha: Kako će učiniti sedždu čovjeku koji će na zemlji nered činiti i krv proljevati a oni neprestano veličaju i slave Allaha, na što su dobili odgovor: *Ja znam ono što vi ne znate.* (2:30-31)

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَكِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣١﴾ وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَكِ فَقَالَ يُبْسِئُ يَا إِسْمَاعِيلُ هَؤُلَاءِ بَنُوكَ فَاصْدَقِينَ

Iblis kao šejtan - sotona, uzoholio se i odbio izvršiti Allahovu Odredbu činjenja sedžde Ćdemu, jer je on stvoren od ilovače, a šejtan od vatre. Po toj osnovi, on sebe smatra višim od čovjeka:

Zašto se nisi poklonio kad sam ti naredio? - upita On. Ja sam bolji od čovjeka - reče Iblis Stvoritelju. Mene si od vatre stvorio a čovjeka od ilovače. (7:12)

قَالَ مَا مَنَعَكَ آلَا تُسَبِّحُ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ

Oholog šejtana, poniženog i pokuđenog, Allah proklinje i progoni iz Dženneta zbog neposlušnosti a on se kune Allahu da će napadati ljude sprijeda i straga, zdesna i slijeva i tako ih odvrćati od Allahovog puta. (7:17)

Šejtan ljude zavodi i u zabludu odvodi svojim glasom, udruživanjem u imetke i djecu njihovu, te usmjerava na njih svoju konjicu i pješadiju (17:61-65). Za Iblisa se u Kur'anu kaže da je džin koji se ogriješio od svoga Stvoritelja. (18:50). Allah upozorava čovjeka da je Iblis neprijatelj njemu i njegovoj ženi. (20:117)

Prvo boravište hazreti Ćdema i hazreti Havve, po Kur'anu, bio je Džennet. U Džennetu su imali sve jesti i piti, a zabranjeno im je bilo približavanje samo jednom stablu da ne bi postali griješnici i od šejtana zavedeni u zabludu (2:35 i 7:19). U Džennetu nisu ni u čemu oskudijevali: nisu osjećali ni glad ni žeđ, ni žegu ni studen, niti su znali za

Povijest islama

golotinju (20:118-19). Šejtan ih ne ostavlja na miru i želi da se oni na bilo koji način približe, od Allaha, zabranjenom drvetu. On im prikrija sva džennetska dobra i blagodati, ali ih stalno navraća i u svijest im unosi zabranjeno drvo. Tvrdi im da im je drvo zabranjeno samo zato da ne bi postali meleki, besmrtni i vječni i zadobili vlast koja nikada neće propasti. Ako se približe zabranjenom drvetu, šejtan im obećava besmrtnost, postajanje melekima i vlast koja nikada neće propasti. Aduti prevare kod šejtana, za Ādema i Havvu, su promjena vrste, nuđenje vječnosti i neprolazne vlasti (7:20-24, 20:123).

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ أَنْ يَنْزِلَا بِهِمَا مَا وَرَدَ
عَنْهُمَا مِنْ سَوَابِقِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَىٰ رَبُّكَ عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ
تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ

Kada su se približili zabranjenom drvetu, hazreti Ādem i Havva nisu postali ni meleki ni besmrtni, niti su zadobili neprolaznu vlast, nego su pogriješili i najedanput ostali goli, jer su prekršili Allahovu Odredbu i prekoračili dozvoljene granice. Po Kur'anu šejtan ih je oboje zaveo i na grijeh naveo, a po Bibliji Eva je navela Adama na zabranjeno drvo (7:22). Ovo je nepravda i šovinizam Biblije prema ženi u odnosu na muškarca i njihov ravnopravan tretman u Kur'anu. Kada su se približili zabranjenom drvetu, oni su po kršćanskom učenju počinili tzv. *istočni grijeh* koji prelazi na sve ljude do rođenja Isusa, koji po kršćanstvu prekida istočni grijeh i postaje iskupitelj i spasitelj ljudskog roda. Po islamu, grijesi s čovjeka na čovjeka i s generacije na generaciju se ne prenose. Poslije počinjenog grijeha zavedeni Ādem i hazreti Havva su protjerani iz Dženneta na zemlju (2:36), ali su se odmah pokajali Allahu (2:37). Od kada i gdje je hazreti Ādem sa ženom a kasnije i sa potomcima živi, na zemlji, ljudima nije poznato i oni o tome samo nagađaju. Međutim, kroz slučaj Ādemovog i Havvinog šejtanskog zavođenja, Allah u Kur'anu upućuje sve generacije ljudskog roda i upozorava na to kako da ih šejtan nikako i nikada ne zavede (7:27). Muslimani pored čvrste vjere u Allaha, dobrih djela, življenja u okviru šerijata i moralno-etičkog ponašanja, da bi bili sačuvani i spašeni od prokletog šejtana, trebaju stalno učiti *Euzu billu*. U nekim djelima piše da je hazreti Ādem po izgonu iz Dženneta prvo vrijeme boravio u Indiji, a hazreti Havva u Džidi. Ādemu je bilo teško bez hazreti Havve i Allah mu primi dovu, sastavi ih i oprosti im (2:37). Za razliku od Ādema i Havve, šejtan kada griješi nikada se Allahu ne kaje, nego traži od Allaha rok u griješenju do dana proživljenja (7:14).

1.1. ĀDEMOVI SINOVİ

Svi se ljudi po krvno-srodničkoj ili biološkoj osnovi osim Isā (a.s.) nazivaju *Beni Ādem* - *Sinovi ili potomci Ādemovi*. Ipak, Kur'an spominje i Ādemove vlastite sinove, samo što ih ne imenuje (5:27). U Ādema (a.s.) rađalo se uvijek po dvoje djece blizanaca - muško i žensko. Ni jedan brat nije mogao oženiti sestru blizankinju. Kābil je htio da oženi sestru

Povijest islama

blizankinju koja je po vjerezakonu pripadala bratu Hābilu. On je u bratu, a ne u Allahovom zakonu, vidio zaprijetu za ostvarenje svoje želje. Strast ga je zaslijepila i on ubija brata kada mu kurban nije primljen: *I strast njegova navede ga da ubije brata svoga, pa ga on ubi i postade jedan od izgubljenih.* (5:30)

Tu se začinje i obred dženezе poslije Allahove intervencije preko gavrana: *Allah onda posla jednog gavrana da kopa po zemlji da bi mu pokazao kako da zakopa mrtvo tijelo brata svoga. Teško meni! povika on zar i ja ne mogu, kao ovaj gavrani da zakopam mrtvo tijelo brata svoga! I pokaja se.* (5:31)

Po šerijatu Ādema (a.s.) bilo je zabranjeno ženiti se sa majkom, kćerkom i sestrom blizankinjom. Na osnovu kur'anskih ajeta i vjerodostojnih hadisa Ādem (a.s.) je bio sigurno prvi čovjek i prvi božiji poslanik i to jedan od šest *Ulul-azm - Poslanika Odluke*. To potvrđuju kur'anski ajeti koji se odnose na njega (20X:122), zatim, *Allah ga je izabranikom učinio i oprostio mu*, (3:33), odabrao i odlikovao njega Nūha, Ibrahimovu i Imrānovu porodicu nad ostale ljude. Njemu je Allah naredio, ali je on nenamjerno Odredbu zaboravio (20:115). Njegov nenamjerni *zaborav-nisjan* je opće svojstvo *čovjeka- insana* ili onog koji zaboravlja nenamjerno. Ādem je dugo proživio na zemlji i izrodio veliki porod. Kao vjerovjesnik primio je deset suhufa a objavljivane su mu i kelime. Po nekim djelima on je imao trećeg sina koji se zvao Šit, koji je navodno poslije smrti hazreti Ādema postao božiji poslanik i primio pedeset suhufa. Tvrdi se da je Šit prvi sagradio *Ka'bu* i borio se protiv *Kabilovog potomstva*.

1.2. BIBLIJA O ADAMU (ĀDEMU) I EVI (HAVVI)

Prema knjizi postanka u Bibliji, Stari zavjet, Bog je stvorio čovjeka "Na svoju sliku, sebi slična" (izvor antropomorfizma) stvorio je i ženu mu Evu: "Od rebra što ga je uzeo čovjeku." Zmija je nagovorila Evu na zabranjeni plod a Eva Adama. Zbog njihovog grijeha slijedi izgon iz raja da obrađuju zemlju. Njihov grijeh je prešao na cijelo čovječanstvo. Od tog grijeha jevrejski narod, po njihovom vjerovanju, spašava Mesija i pomiruje Jevreje sa Bogom Jahveom. Za kršćane je Krist Mesija spasitelj i iskupitelj. Po Bibliji Kain (Kabil) je bio zemljoradnik a Abel (Habil) stočar. Ādem je po Bibliji živio 930 a njegov sin Šet (Šit) 912 godina.

2

IDRIS A.S.

PO BIBLIJI (HENOK 365) - HERMES

Idris (a.s.) u Kur'anu se spominje na dva mjesta: *I spomeni u Knjizi Idrisa! On je bio istinoljubiv, vjerovjesnik, i Mi smo ga na visoko mjesto digli. (19:56-57)*

وَإِذْ كُنَّا فِي الْبُكَارِ
إِذْ يَسُئِرُ إِتَهُ كَانَ مِدْبَاقَيْنِ ۖ وَرَفَعْنَا مَكَانَ عَلِيَّ

I Isma'lu, i Idrisu i Zulkiflu, a svi su oni bili strpljivi. I obasusmo ih milošću Našom, oni doista bijahu dobri (21:85-86)

Ovi ajeti neđvosmisleno potvrđuju da je Idris Allahov vjerovjesnik. On je kao iskren musliman i Allahov vjerovjesnik pozivao sunarodnike u pravu vjeru. U vjerovjesničkoj misiji nailazi na poteškoće, ali je bio uporan i strpljiv, čemu ga je Allah uputio, pa se oslanjajući na Allaha nije pokolebao. U nekim djelima se ističe da je on prvi čovjek koji je počeo pisati, šiti i krpiti. Prije toga ljudi su se umotavali u životinjske kože. Primio je 30 suhufa i potječe iz petog koljena Šita.

2.1. BIBLIJA O HENOKU (IDRISU)

Biblija naziva Idrisa (a.s.) Henok i kaže da je on sin od Šetovog praunuka Jereda: Šet - Enoš, Kenan, Mahalalel, Jered i Henok. U Bibliji se o Heneku govori u *Knjizi postanka* (5:18-24), te u *Poslanici o Židovima*. Po Bibliji Henok je "hodio sa Bogom." U Poslanici o Židovima on spada u primjere žive vjere: "Vjerom je prenesen tako da nije vidio smrti. Nije mogao biti prenesen prije nego što je ugodio Bogu. Bogu je nemoguće ugoditi bez vjere u njega." Po Bibliji Henok je živio 365 godina.

3

NŪH A.S.

PO BIBLIJI NOA (950 GODINA)

Nūh (a.s.) spada u jednog od šest Ulul-azm - Poslanika Odluke a i mnogi ajeti govore o Nūhu (a.s.). Postoji čak i posebna Sura 71. sa imenom Nūh. Na više mjesta u Kur'anu tvrdi se da je Allah poslao Nūha njegovom narodu (7:59, 11:25, 23:23, 57:26 i 71:1). Objavljena mu je Objava u formi suhufa kao i mnogim drugim poslanicima. Uz Ādema i Isāa Allah ga je odlikovao (3:33) i od njega kao i drugih poslanika uzeo obavezu-testament ili misak (33:7). On je bio zahvalan Allahov rob (17:3) i spadao je u pravovjerne robove (37:81), pa ga je Allah spasio sa porodicom vjernika (21:76 i 37:76). Selam mir i spomen Nūhu u svim svjetovima. (37:7879).

سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ

3.1. NŪHOVA VJERA

Njegova vjera je ista i po istoj Objavi kao i svih drugih vjerovjesnika i poslanika. On govori i prenosi svome narodu jedinstvena očitovanja koja su prenosili i drugi vjerovjesnici:

Mi smo poslali Nūha narodu njegovu. O, narode moj, - govorio je on. Allahu se klanjajte, vi drugog Boga osim Njega nemate! Ja se doista plašim za vas patnje na Velikom danu (7:59).

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ
مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهِ غَيْرِهِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

I u (61:63) i (10:71-72). On je poslan da javno opominje i poziva i ništa silom ne nameće. Pita se ko će mi kod Allaha pomoći ako odbacim vjernike. Ne govori ljudima da je melek. Upozorava svoj narod na Allahovu kaznu i povratak Njemu. (11:25-26 i 28:31-34). Ne traži za svoju misiju nagradu a poziva svoj narod da se boji Allaha. Ne raspituje se za djela sljedbenika. Račun će se polagati pred Allahom. On otvoreno i jasno opominje (26:105-109 i 112-115). Živi se određeno vrijeme i dolazi određeni čas koji se ne može odgoditi. Oprost se traži od Gospodara. Upozorava šta Gospodar dariva svojim robovima: kišu, imetke, potomstvo, vrtove, rijeke, stvara sedam nebesa, stvara ljude u različitim oblicima, mjesec, sunce i iz zemlje biljke. Allahu se vraća sve i on ljudima daje smrt. Vraća ih u zemlju i proživljuje ih iz nje. Zemlja je široka prostirka (74:4 i od 10-20).

Povijest islama

3.2. KAKAV JE BIO NŪHOV NAROD?

To je bio jedan od najopakijih naroda. Njih je Nūh na Allahov put pozivao danju i noću (71:5-6).

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا
وَنَهَارًا ۖ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا

Umjesto odziva, njegovo pozivanje ih je još više udaljavalo od pravog puta. *Prste su u uši stavljali a haljinama oči prekrivali da ne bi Nūha gledali (71:6-7). Bili su uporni i pretjerano oholi. U laž ga kao i ostale poslanike utjeruju (7:64, 9:70, 10:73, 22:42, 38:12, 40:5, 50:12 i 54:9). Sumnjaju u Nūha (14:9), nazivaju ga ludim (14:9). Bio je to zao narod i jedan od najgorih (21:77). To je bio narod nasilnika i veoma izopačenih ljudi (53:52). Govorili su mu da je samo čovjek kao i oni a ne resul, da ga slijedi samo prosta svjetina koja ne razmišlja i da on nije bolji od njih. Pozivali su ga i izazivali da se dogodi ono čime im prijeti (11:27, 32). Prijete mu kamenovanjem ako ne prekine javnu misiju pozivanja i opominjanja (26:116). To je, ustvari, prava cenzura. Tvrdili su da je u zabludi (70:60). Umjesto na danonoćne pozive mnogi su se povodili za bogatašima i grijeshnicima, a bogataši šire splete o Nuhu i narodu savjetuju da ne ostavlja kipove: vedaa, jegusa, jeuka, suvaa i nesra (71:23)*

3.3. NŪHOVE DOVE

Iz Nūhovitih dova sagledava se koliko je taj poslanik bio zlostavljan, proganjan i mučen. On moli Allaha da mu priteče upomoć protiv njihovih potvora (23:26). Obraća se Allahu da presudi između njega i naroda koji ga u laž utjeruje (54:9). Čini Allahu dovu da nasilnicima i nevjernicima uveća samo zabludu i propast (71:24).

On čini Allahu dovu da na zemlji uništi sve nevjernike i nasilnike, pa čak i njihove potomke zato što će ljude u zabludu zavoditi i nasilje činiti. On također moli Allaha da oprostí njemu, roditeljima, i onima koji uđu u kuću pravovjernih, i svim mu'minima i mu'minkama (71:26-28).

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا
وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا

Meleuni-glavešine iz njegova naroda nisu mogli da shvate, pogotovo da prihvate, da Nūh kao čovjek može biti poslanik, pa su govorili: "Da je Allah htio koga poslati poslao bi meleka." Oni su Nūha potvarali da je opsjednut džinima. Čak ni njegova žena i jedan sin nisu vjerovali u njegovu vjerovjesničku misiju.

3.4. NŪHOVA LAĐA

Za vrijeme Nūha (a.s.) događa se jedan sveopći potop - *Et-Tufān*, kao kazna njegovom narodu, u kojem, niko osim male skupine ljudi koja se spasila na lađi, nije htio vjerovati. Sura *Hād* (11: 123) opširno govori o sveopćem potopu (Et-Tufan). Nūhu se po objavi naređuje da gradi lađu na kopnu, a narod mu se izrugivao. On narodu uzvraća, kao što se vi nama izrugujete izrugivaćemo se i mi vama. On opominje narod na skorou uništavajuću kaznu. Kada je voda došla, Nūhu je naređeno da se ukrca u lađu i uzme od svih bića po jedan par muško i žensko, svoju porodicu i sve vjernike. Nūh je pozvao: "Ukrcajte se u lađu u ime Allahovo. On je goni i zaustavlja." Nūh je pozvao u lađu i sina da ne bude nevjernik i uništen a on odgovara: "Ja ću se skloniti na brdo koje će me zaštititi od vode (nevjernici se uzdaju isključivo u sebe bez oslonca na Allaha i Njegovu pomoć)." Lađa je plovila između valova visokih kao brda. Kasnije je od Allaha naređeno: Zemljo, popij vodu svoju; nebo, zaustavi kišu; voda se povuče, odredba se izvrši, lađa se zaustavi na brdu Džudiđj.

U vezi sina Nūhu se odgovara: O Nūhu, on nije čeljad tvoje, rekao je On. Jer radi ono što ne valja, zato Me ne moli za ono što ne znaš! Savjetujem ti da neznalica ne budeš. (11:36-48)

Nūhu je kasnije naređeno da se on, njegova porodica, vjernici i vjernice sa selamom i bereketom iskrcaju sa lađa. Njegov oholi odvratni i nevjernički narod koji se nije sklonio u lađu kao i njegov jedan sin bio je potopljen (7:64). Takav je konac svima onima kojima opomene ne koriste (10:73). Lađa je bila spas, Allahovo znamenje i mu'džiza za Nūha i vjernike.

3.5. VODA IZ NEBESA I IZ ZEMLJE

Potop je po Allahovoj odredbi nastupio tako što su se otvorila nebeska vrata vodi koja je lijevala i pljuštala. Provrela su vrela i iz zemlje, pa se voda sjedinila radi nastupa događaja (Et-Tufana) koji je bio određen (54: 11-12). Pljuštalo je i iz neba i iz zemlje. Tako su potopljene svi nevjernici (37:82). Potopljene su i u vatru strmoglavljene. Kasniji poslanici Šua'jb i Mūsā (a.s.) upozoravali su svoje narode na sudbinu Nūhova naroda: *Bojīm se dana naroda Nūhova* (11:89 i 40:31).

وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ
قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ
مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ

3.6. KOLIKO JE GODINA NŪH (A.S.) ŽIVIO?

Nūh (a.s.) jedini je čovjek o čijim godinama se govori u Kur'anu.

Mi smo Nūha narodu njegovu poslali i on je među njima ostao 1000, manje 50 godina, pa ih je potom zadesio potop, zato što su Allahu druge ravni smatrali. (29:14)

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ
إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ

3.7. KAKO SU VIJESTI O NŪHU (A.S.) DOPRLE DO MUHAMMEDA (A.S.)?

Muhammed (a.s.) i Arapi o potopu Nūhovog naroda jedino su preko Objave mogli nešto i saznati.

To su vijesti Gajba - nepoznate koje Ti Muhammede objavljujemo, ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga o tome ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist čestitih biti (11:49)

Dakle, Muhammed (a.s.) i njegov narod ni preko povijesti ni preko arheologije niti bilo koje znanstvene discipline ništa nisu mogli znati, osim po Objavi, o potopu Nūhovog naroda. Što se tiče Nūha (a.s.) kao jednog od šest velikih božijih poslanika on je imao isti šeri'at - vjerovakon kao Muhammed (a.s.) i nazivao je selam. Došao je ljudima sa univerzalnom Allahovom porukom i proglasom da nema drugog Boga osim jedinog Allaha (dž.š.) i da se Njega treba bojati i pokoran Mu biti. Njega je njegov narod kao i sve druge poslanike u laž ugonio, potvarao za magiju, i smatrao ludim. I Nūhov narod je smatrao lažnim poslanike. Kad im brat njihov Nūh reče: *Kako to da se Allaha ne bojite? Ja sam vam, sigurno poslanik pouzdani, zato se bojte Allaha i moj put slijedite. Za ovo (vjerovjesničku misiju) ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi. Zato se bojte Allaha i slijedite moj put.* (26:105-110)

كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ۖ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ
﴿١٠٥﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ۖ وَمَا أَسْأَلُكُمْ
عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنِ اجْتَرَىٰ الْإِنْسَانُ إِلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا

Od ljudi kao i nijedan drugi vjerovjesnik i poslanik nije tražio za svoju misiju nagradu već će ga za to nagraditi Gospodar svjetova. Objavljivana mu je ista objava kao i -Ibrāhīmu, Ismāīlu, Ishāku, Muhammedu (a.s.) i svim drugim božijim poslanicima. Nazivao je selam i pozdravljen je selamom od svih svjetova.

Povijest islama

3.8. BIBLIJA O NOI - NŪHU (A.S.)

Biblija tvrdi da je Noa Henokov praunuk. Od oca Lameka za koga tvrdi da je živio 777 godina a za Nou se kaže: *U svemu poživje Noa 950 godina*. Prema Bibliji je u Noino vrijeme vladala velika pokvarenost na zemlji pa Jahve odlučio da zбриše ljude s lica zemlje. Noa je bio pravedan i neporočan. S Bogom je Noa hodio. Tri su mu se sina rodila **Šem, Ham, Jafet** (**Sam, Ham i Jafes**). Bog je naredio gradnju lađe duljine 300 lakata, širine 50 i visine 30. Lađa je imala tri kata. Kada je bila gotova, u nju su ušli Noa, Noina žena, sinovi mu i snahe. Ovdje se razilazi Biblija i Kur'an. Pored vjernika u lađu su uzeti parovi svih životinja. Stavili su dovoljno i hrane za sve. Kad je došlo do potopa Noi je bilo 600 godina. Dažd na zemlju je pljuštao 40 dana i noći, a 50 dana vladahu vode zemljom. Iza toga su jenjavale. Lađa se zaustavila na brdima Ararata. Stanovnici lađe nastavili su život na zemlji a ostali su potopljeni.

Najviše se o Noi govori u Knjizi postanka, glave 5-10, manje u drugim knjigama. U prvoj Petrovoj poslanici se kaže da se u lađi sklonilo svega 8 osoba.

3.9. ARHEOLOZI I DRUGI ISTRAŽIVAČI O NŪHOVOM (A.S.) POTOPU

Čars Lajonard Vuli otkrivač *Ura, Babilonskog grada*, glavnog grada Sumeraca, naroda koji je pet hiljada godina prije Isā (a.s.) naseljavao Mezopotamiju, na dubini 14 metara pronašao je grobnice sumerskih careva. Otkopavajući dublje došlo se do soja mulja debelog tri metra. Tako je poplava ogromnih razmjera uništila naseobinu nepoznate starosti. Za tri metra mulja bila je potrebna voda visine 8 metara. Vršeni su pokušaji pronalaska Nuhove lađe na Araratu. Prvi takav pokušaj bio je 1829., a godine 1955. Francuz **Fernand Navara** na visini od 4.250 metara naišao je na drvenu masu od koje na jednu pravilnu i drugu savijenu dasku. To je glečer gdje nema ni drveća ni naselja. Analize su pokazale da je to drvo staro oko 5000. godina. Za Nūha koji je upućen narodu nekazanog imena kaže se da je drugi otac čovječanstva (*Ebiā-Bešairin-Nas*) koje potječe od trojice njegovih sinova: od **Sama-Semiti** (Arapi, Etiopljani, Asirci, Babilonci, Feničani, Židovi, Moabljani, Amoničani, Aramejci), od **Hama - Hamiti** - Crnci, zatim narodi u Sjevernoj i Istočnoj Africi - Berberi, Tuarezi, te od **Jaffeta** ostali narodi. Ni Nuhov narod kao ni Idrisov nema ime.

4 HŪD

PO BIBLIJI EBER (464 i njegov narod ĀD)

Hūdov narod Ād, je prvi narod koji Kur'an spominje po imenu. U pustinji Ahkaf, između Umana i Hadramevtu, živio je pradačno narod Ād, koji navodno potječe od Āda, sina Iremova, a praunuka Samova. Osman Nuri Hadžić piše: *Priča se da je Ādovo pleme, pod Šedadom i Luukanom vladalo Babilonom i osvojilo Indiju i Irak 2.000 godina i više prije Isakova rođenja. Kasnije kao Hiksi - pastiri navaljuju u Egipat. Mnogo docnije potisnuše ih i iz Jemena potomci Kahtanovi i oni se skloniše u Etiopiju.*

Filip Hiti ističe: *Pretpostavlja se da su Aditi živjeli u starom Hadramevtu. Jedno Kur'ansko sure nosi ime Hūd, ali samo dio poglavlja govori o Ādu i Hūdu. I sura Ahkaf podsjeća na Ād (46:21-28).*

4.1. HŪDOVO POSLANSTVO

Narodu Āda poslan je njihov brat Hūd (7:65), (11:50)

وَالْإِلَٰهَ عَادِ أَخَاهُمْ
هُودًا قَالَ يَنْقُومِ الْعَبْدُ وَاللَّهُ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ

وَالْإِلَٰهَ عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا
قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَنذَرْتُكُمْ
الْأَمْتَرُونَ

To je bio poslanik iz njihove sredine, domaći i poznati čovjek. Narod Āda se čudi poslaniku iz svoje sredine (7:69). Govorio im je da je

رَسُولٌ مِّنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

- poslanik od Gospodara svjetova (7:67) i da im dostavlja poslanice Gospodara svoga kao iskreni poslanik i savjetnik. (7:68).

أَتْلِفَكُمْ رَسُولَاتِ رَبِّي وَإِنَّا لَكُمْ ناصِحٌ آمِينَ

Svome narodu dostavlja i prenosi potpuno istu Objavu i Poruku kao i Nüh. Za svoju misiju ne traži nikakvu nagradu i nastupa sa univerzalnom Allahovom poveljom i neizmjenljivim testamentom (11:50 i 26:127). Hüd upozorava narod Āda a tom istom narodu dolazile su Allahove Opomene i Upute prije i poslije njega (46:21-28) preko poslanika koje su oni u laž utjerivali (26:123-140, 26:122-126).

كَذَّبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٧﴾ إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٨﴾
إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٢٩﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿١٣٠﴾ وَمَا أَمْسَلَكُمْ
عَلَيْهِمْ مِنْ آخِرٍ أَنِ آخِرِي إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ

Dakle, Hüd nije bio jedini vjerovjesnik poslan narodu Āda.

Tako je bilo i sa **Semūdom**, **Salihovim** narodom a i sa Nühovim narodom u kojima je većina odbacivala Objavu a pojedinci su je prihvatili (19:9 i 41:14). Narod Āda ugoni u laž Hūda, potvara ga za sihr i proglašava ludim kao i Nūha njegov narod (22:41). Ād prigovara Hūdu što ih odvraća od njihovih lažnih božanstava. Izazivaju ga i pozivaju kao i Nūha njegov narod da im ubrza obećanu kaznu. Njegov odgovor je *Znanje je samo u Allaha* (46:2-23). Iz svega kazanog nedvojbeno je da je Hüd Allahov poslanik.

4.2. HŪDOVA VJERA

Hüd poziva svoj narod Ād istom zavjetu kao i Nüh da robuju samo Allahu, da se samo Njega boje, da nema drugog Boga osim Allaha i da slijede njegov put (7:65, 11:50 i 46:21). Poziva narod *tevbi-kajanju* i *istigfaru-traženju oprosta*. Upozorava narod na Allaha koji spušta kišu i traži od njega da ne bude narod prestupnika (11:52). On odbacuje sve što oni Allahu pripisuju i umjesto Allaha obožavaju. Sunarodnike poziva za svjedoke da je on čist od *širka-paganstva* (11:54-55). Čini *tevekul-oslonac na Allaha svog* i njihovog Stvoritelja koji sve sebi podvrgava. Govori narodu i uči ih o proživljenju.

4.3. NAROD ĀD

U Kur'anu puno ajeta govori o Ādu. Taj narod prigovara Hūdu što ga poziva da Allaha vjeruju a napusti svoja božanstva koja su pored njih obožavali i njihovi preci (7:70-71). Ād negira Allahove ajete, nepokorni su vjerovjesnicima i slijede zapovijed svakog prkosnog

siledžije (11:59-60). Po brežuljcima podižu znakove da se izruguju Allahu i poslanicima. Grade visoke palače i utvrđenja kao da će u njima vječno živjeti. Navaljivali su i napadali kao silnici (26:128-130). Bilo im je svejedno da li su savjetovani ili ne. Objavu smatraju bajkom i mitom prošlih naroda (26:136-137). Ād sebi nepravdu i nasilje čini (9:70). Bili su u *dalaletu-zabludi*, *kiburu-oholosti*, *zalimi-nasilnici* i *nadmeni*. Čak su govorili da niko nema silniji od njih, zaboravljajući na Stvoritelja i Gospodara svega i svakoga. Poricali su ajete i istinu (41:15 i 54:18). Smatrali su da im meleki trebaju doći u svojstvu vjerovjesnika a ne ljudi (14:9 i 41:14). Šejtan im uljepšava zla djela, udaljava ih s pravog puta, iako su imali oči da vide da su na stranputici (29:38). Hūda nazivaju maloumnim i lažljivcem (7:66). Govore mu da nije donio nikakva dokaza, da oni neće ostaviti svoja božanstva i da Hūdu ne vjeruju (11:53). Hūd ih poziva da mu učine sve što mogu i da mu ne otklanjaju roka (11:55). Allah je Ād obdario brojnim potomstvom, velikim stadima, mnogim baščama i izvorima (26: 133-135). Uprkos svih blagodati oni, umjesto pravog, odabiru krivi put.

4.4. ALLAHOVA KAZNA ĀDU

Hūd upozorava svoj narod: *Ja se za vas bojim kazne jednog strašnog dana* (26:135, 46:21). Umjesto tevbe i istigfara oni se izrugivaju; izazivaju Allahovu kaznu (7:77 i 46:22). Hūdov odgovor je da će ih kazna uskoro stići a on će čekati s njima (7:71). Znan je o kazni jedino je znano Allahu (46:23). Narod Āda kao i svi nevjernici samouvjereno tvrdi: *Mi nećemo biti kažnjeni* (26:138). Ād i Semūd poriču strašnu kaznu (69:4) a Allahovo obećanje se ispunilo i Ād je kažnjen. Bio je to strašan sveuništavajući vjetar, strahovita oluja (*birihin sarsarin*), koja je potrajala osam dana i sedam noći. Bili su to zlokobni dani. Vjetar je sve pretvarao u prah i pepeo. Ljudi su bacani kao da su izvaljena hurmina stabla. Uništeni su strašnom olujom koja sve obara, uništava i u prašinu pretvara. Tako od griješnika niko nije ostao i preživio. (46:24-26, 51:41, 54:19 i 69:6-8).

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ بِحَا صِرَ صَرَ فِي يَوْمٍ مُّسْتَقَرٍّ

وَأَمَّا عَادُ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ

صِرَ صَرَ عَانِيَةً ۖ صَوَّعَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَغَمَانِيَةً أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوَّةَ فِيهَا صَرَ عَنِ كَانَهُمْ أَعْمَارًا تَخْزِي خَاوِيَةً ۖ قَهْلَ تَرَى الْقَوْمَ مِنْ بَاقِيَةٍ

Ād je uništen kao i mnogi drugi narodi (26:38, 29:38). Uništen je strašnom kaznom (53:51 i 54). Na Ahiretu je još sramnija i strašnija kazna. U uništenju Āda kao i Nuhovog naroda je ajet-znamenje, pouka i poruka vjernicima. Većina u Ādu nisu bili vjernici. Allah je ipak jedini pobjednik (26:139-140). Allahovom milošću Hūd i njegovi sljedbenici su spašeni, dok su

svi nevjernici iz Āda uništeni (7:71). Hūd je spašen strašnih muka. Šu'ajb, Mūsā i Muhammed (a.s.) opominju ljude sa sudbinom Āda i drugih naroda (11:89, 40:30-31 i 41:13).

4.5. BIBLIJA O EBERU - HŪDU (A.S.)

Po Bibliji Eber je sin **Selahov**, a praunuk Samov. Eber je imao dva sina **Pelega** i **Joktana**. Peti potomak Pelegov u direktnoj liniji jest Abraham. Eber je imao 34 godine kada se Peleg rodio. Iza toga je živio 430 godina, što ukupno iznosi 464 godine. Joktan je imao 13 sinova. **M.S. Serdarević** tvrdi da se propast Āda dogodila 3172. godine prije Hidžreta. Ovo izračunavanje je izvršeno vjerovatno na osnovu Biblije. Navodno, Hūd (a.s.) je umro u Hadramevtu.

5

SĀLIH (a.s.)

(58 godina)

Dok Ād živi na Jugu, Semūd živi na Sjeveru Arabije. Taj narod potječe od Semūda, sina Abirova, unuka Aramova, a praunuka Samova. Po Hitiju to je historijski narod koji se spominje u *Analima Saragona II*, vladara Nove Asirske države. Hiti navodi i postojanje *Semitskih spisa* iz šestog i petog stoljeća prije Isāa (a.s.) pronađenih u Hidžru i Tajmi na klinastom pismu. Hidžr je bio važan nabatejski centar a to je današnji grad Medainu-Sālih. Nabatejci su današnji Arapi.

Naselili su se u petom stoljeću prije Isā (a.s.) na području oko Sinajskog poluotoka i sjeveroistočnoj obali Crvenog mora. Oko 400 godina prije Isāa (a.s.) osnivaju državu sa glavnim gradom Petrom - središtem trgovine. Nabatejski vladar Areta III znatno proširuje državu, ali je ipak Rimljanima morao plaćati danak. Godine 106. prije Isā (a.s.) njihovu državu pokoravaju Rimljani i tu Petreu pretvarju u provinciju Arabiju. Nabatejci su obrede obavljali u brdima i vjerovali su u gospodara neba. Ruševine Petree nalaze se u Vadi Mūsā, u današnjem Jordanu. Petrea-Arabija znači stjenovita Arabija. Hidžr se nalazi na sjeveru od Medine i to je, ustvari, dolina između Medine i Sirije.

5.1. SĀLIHOVO POSLANSTVO

Kur'an ističe kako je Allah džellešānuhu Semūdu poslao njihova brata Sāliha da ih pozove da samo Allahu robuju osim kojeg drugog Boga nema, dakle, isto ono što je i Hūd prenosio Ādu (7:73, 11:61 i 27:45).

وَالَّذِينَ آمَنُوا آخَرُ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ
مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَاتٌ مِنْ رَبِّكُمْ
هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذُرُوهَا تَأْكُلُ فِي أَرْضِ اللَّهِ
وَلَا تَمْسُوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ آيَةٍ

Semūdu i drugim narodima slati su poslanici s jasnim dokazima (9:70). Sālih obavještava Semūda o svome poslanstvu, savjetuje ih i poziva na pravi put (*siratu-l mustekim*), ali oni ne vole savjetnike, posebno u vjeri. Govorio im je da je kao i Nūh, *resulul emin-pouzdan* poslanik (26:43). On u jedno nastupa sa univerzalnom deklaracijom, predstavljajući se

kao i Nuh i Hüd i Šu'ajb sa riječima: *Ja sam vam uistinu pouzdani Allahov poslanik, zato se Allaha bojte i moj put slijedite. Za svoju misiju od vas ne tražim nikakvu nagradu (26:141-145).*

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ الْأَتَقُونَ ﴿٢﴾
 إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿٣﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرِي ﴿٤﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ
 عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٥﴾

On podučava i upućuje narod da ih je Allah od zemlje stvorio, na zemlji nastanio i smjestio. Poziva ih na istigfar i tevbu kako bi se povratili Allahu jer je On blizu i odaziva se *karibun mudžib* (11:61). Semūd ne vjeruje u Allaha kao Stvoritelja i bio je daleko od Allahove milosti. Na jedinstvenu Allahovu poruku (7:73) (11:61 i 27:45), oni Saliha u laž ugone. On uči narod da je Allah stvorio nebesa i zemlju i savjetuje ih da Allaha mole za oprost (14:10). Uprkos njegova naroda koji odbija sve Allahove poruke, Salihi (a.s.) slijedi jasne dokaze Stvoritelja, Njegovu milost, vjeruje i zna da mu nema niko osim Allaha pomoći, niti ga od Njegove kazne odbraniti (11:63). Salihi poziva Semūd da se kloni nevaljalština, da se boji kazne i da s Allahom i poslaniku pokoravaju (26:142-144 i 26:150). Poziva ih da se ne pokoravaju onima koji čine nered na zemlji, a nikada nikakvo dobro ne rade (26:15 i 152). U svojoj nadutosti i grijehu oni su požurivali zlo prije dobra. Salihi ih pita zašto to čine, umjesto da traže oprosta (27:46).

5.2. ŽIVOTNI UVJETI SEMŪDA

Narod Semūda živi i gradi u ravninama palače, a u stijenama brda dubl stanove i skloništa (7:74). Petnaesta kur'anska sura naziva se *Hidžr*, a stanovništvo Hidžra je bio Salihi narod Semūd. Radi svoje sigurnosti u brdima su klesali kuće vjerujući da su tako sigurniji. (15:80-82). U vlasništvu i korisništvu imali su: vrtove, izvore vode, žitna polja, palmovike sa zrelim i sočnim plodovima i stanove uklesane u stijene (89:9 i 26:41-149).

5.3. ODNOS SEMŪDA PREMA SĀLIHU (A.S.)

Iako su živjeli u ovakvim uvjetima, ljudi Semūda nisu vjerovali u Salihovo poslanstvo (7:75). Prije poslanstva bio im je drag, a kada je počeo pozivati da napuste lažna božanstva svojih očeva počeli su u njega sumnjati (11:62 i 14:10). Čak su rukama začepili usta Salihi (a.s.) i tako kao i nad Nuhom i Hüdum vršili cenzuru. Negirali su Objavu i sumnjali u njegovo poslanstvo (14:9). Govorili su da je on samo čovjek kao i oni, poričući mu poslanstvo u potpunosti (14:10 i 26:54). U laž ga utjeruju kao i sve druge poslanike koji su im slati isto kao i narod Ād (22:42 i 38:13). U neznanju i zaslijepljenosti govorili su kako će zbog Salihi i njegovih pristalica, a ne zbog svojih nedjela i nevjerovanja, na nesreću udariti (24:47). Bilo ih je deveterica što su smutnju sijali po zemlji i nisu dobro činili. Zakleli su se da će ga ubiti - *Zakumite se najtežom zakletvom, rekoše - da ćemo noću i njega i porodicu nje-*

govu ubiti a onda njegovom najbližem krvnom srodniku reći: "Mi nismo prisustvovali pogibiji porodice njegove, mi zaista istinu govorimo" (27:48-50). Otvoreno sumnjaju u Salihovu objavu, nazivaju ga lažljivcem, nevaljalcem i oholim. Ustvari, njemu pripisuju samo ono što su oni bili (54:23).

5.4. MEĐUSOBNI ODNOSI NARODA SEMŪDA

Narod Semūda živi u međusobnom nejedinstvu, neslozi i glodaču. Podijeljeni su na dvije strane koje se neprestano glodu. Šejtan im je kao i svim nevaljalcima učinio dopadljivim njihova djela i odvrćao ih je od pravog puta (29:38). Voljeli su ostati slijepi kod očju nego biti upućeni na pravi put (41:17-18).

وَأَنَّا غَوُّدٌ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا
الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ فَآخَذْنَاهُمْ مِّمَّا عَمَوْا ۚ الْعَذَابُ الْهُونُ بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿٢٨﴾ وَبَجِّنَا الَّذِينَ أَسْمَوْا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا قَوْنٌ

Uzoholili su se i uzobijestili. Kao takvi sve su poricali nijekajući istinu i pretjerano se odmećući (18:17-22 i 91:11-15).

5.5. DEVA KAO SALIHOVA MU'DŽIZA I KUŠNJA ZA SEMŪD

Allahovom voljom i odredbom deva je bila kušnja Semūdu i Salihova mu'džiza. O tom da je deva Allahovo znamenje i kušnja za Semūd Salih je unaprijed obavijestio svoj narod. Bili su upozoreni da je ostave na miru, da je puste da pase i da joj ne čine nikakvo zlo. U protivnom, stići će ih strašna kazna (17:73 i 11:64). Protivnici Salihovi zaklaše devu i prekršiše Allahovu odredbu (7:77-78 i 11:65).

فَقَرَأُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ
رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ إِنِّي بِمَا هَدَيْتَنَا إِنَّا كَنُتَيْنَ
الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾ فَآخَذْنَاهُمُ الرِّجْفَ ۖ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ
جَاثِلِينَ

Kada su zaklali devu, Salih im je obećao da će do Allahove kazne živjeti još samo tri dana. Deva je bila ženskog spola. Njima je bilo naređeno da devu ne smiju uznemiravati onog dana kada je njena reda da pije vodu. Svi Allahovi znaci i znamenja imaju za cilj da upute ili zatraše ljude (17:59). Salih upozorava sunarodnike da će deva piti vodu na pojilištu kada su i oni na redu. Upozoreni su da joj ništa hrđavo ne čine, kako bi izbjegli kaznu velikog i strašnog dana. Kada su je zaklali, pokajali su se, ali popravke nije bilo jer je deva bila mrtva a i posljed-

nja opomena (26:155-157). Pojilište je i za njih i za devu bilo zajedničko. Jedan nagovoreni sunarodnik je zaklao devu sabljom, što nije smio učiniti (54:27 i 31). Koljač deve bio je najveći kavgadžija i inadžija. Salih (a.s.) mu je govorio: *Ostavi Božju devu na miru i pusti je neka pije vodu. Oni Salihu proglašavaju lažjivcem i kolju devu* (91:11-15).

M.S. Serdarević kaže da je deva mu'džiza Salih (a.s.). Nevjernici su tražili od njega da iz stijene izvadi devu sa mladunčetom. Salihovu dovu Allah usliša. To kjafrima-nevjernicima nije bilo dovoljno već su je zaklali a mladunče je pobjeglo u stijenu. Oni koji su se suprotstavljali Salihu, zaklali su devu. Nisu htjeli Salihu slušati i njegove su drugove vjernike mučili i zlostavljali. Mladunče se u Kur'anu ne spominje.

5.6. ZEMLJOTRES, STRAŠAN GLAS I SRAMNA MUNJA KAZNE ZA SEMŪD

Tri dana nakon klanja deve ispunilo se Allahovo obećanje i Salihovo upozorenje. Semūd je zadesio *strašan zemljotres* (redžfetun), *strašan glas* (sajhatun) i *sramna i ponižavajuća munja* saikatul-azabil-hin. Sutradan iza zemljotresa svi su u svojim kućama nađeni mrtvi kao povaljano nepomično drveće izuzev Salih i vjernika (7:78). Tu nepravdu sami su sebi učinili, a Allah im je samo izrekao presudu (9:70). Nakon klanja deve, Salih im je rekao: *Provedite u domovima svojim još tri dana*. To nije lažno obećanje. Salih i vjernici su spašeni strahote i poniženja koji su nastupili poslije zemljotresa, strašnog glasa i sramne munje (7:77-78, 11:67 i 17: 17)

فَسَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْنَ عَنْ أَمْرِ
رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ إِنَّا بِمَا نَعِدُكَ إِنَّا كُنْتُمْ مِنَ
الْمُرْسَلِينَ ۝ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ
جَاثِمِينَ

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ
جَاثِمِينَ

وَأَمَّا عَمُودُ فَبَدَّلْنَا هُمَ فَأَسْحَبْنَا
الْعَمَى عَلَى أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الْعَذَابَ لَمْ يَخْلَوْا
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝ وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا فِي شُكٍّ

Semūd je snašao strašan i užasan tutanj i oni su od straha pomrli u domovima. Poslije su njihove kuće izgledale puste.

Kazna je stigla Semūd kao i druge nevjerničke narode. Nije im ni imetak, ni kuće, ni potomstvo bilo od pomoći (16:83-84). Ovo su svima primjeri (25:38-39). To je pouka za vjernike i prijetnja za nevjernike (26:158). Uništeni su zavjerenici, organizatori i dijeli narod njihovih sljedbenika. Kuće su im opustjele zbog nevjerstva i nasilja. Spašeni su samo vjernici i oni koji nisu činili nevaljalštine (27:51-53, 41, 17-18). Uništili smo, kaže Allah, Ād i Semūd. Stigla ih je strašna i potmula grmljavina. Nisu mogli stajati na nogama i ni odakle im nije mogla stići pomoć. Od Āda i Semūda Allah nikog nije ostavio. Sve ih je uništio. Spremljen im je strašan zemljotres, glas, i munja. Postali su kao strašno granje i trnje kojim se torovi natkrivaju. Smatrali su lažnim kaznu koja strahotom potresa ljudska srca. Uništeni su najžešćom kaznom - sa svih strana. Zato što su zaklali devu i počinili mnoge druge grijeha, Stvoritelj ih je uništio i sa zemljom savnio. Allah se ne boji posljedica tog događaja. (29:38, 41:17, 51:41-45, 53:51, 54:30-31, 69:4-5, 85:20 i 91:14-16).

M.S. Serdarević tvrdi da je Sālih sin Abīlov od loze Semūdove. Semūd je potomak Samov. Serdarević ističe da se poslije zemljotresa Sālih (a.s.) i vjernici iseliše u Palestinu a zatim u Mekku. Sālih je na Ahiret preselio u 58. godini. O Sālihu (a.s.). Biblija ne govori.

6

IBRĀHĪM - HALILULLAH

PO BIBLIJI ABRAM I ABRAHAM (175 godina)

U z Ādema i Nūha (a.s.), Ibrāhīm je treći od šest Ulul-azm, velikih ili poslanika Odluke. To je poslanik kojeg je Allah u Kur'anu nazvao Halilullah - Allahov prijatelj - a Ibrāhīma je Allah uzeo za prijatelja (9:125).

1. On je prvi historijski poslanik jer o Ādemu, Idrisu, Nūhu, Hūdu i Sālihu nema nikakvih pouzdanih historijskih podataka i o njima se govori isključivo u Bibliji i Kur'anu.

2. On je prvi poslanik koji se javno i sistemski borio i ratovao protiv idola i kumira rušeći ih i uništavajući ih.

3. On je sa svojim sinom Ismāilom, po Allahovoj odredbi, graditelj Ka'be ili Bejtullaha - I dok su Ibrāhīm i Ismā'el temelje hrama (Ka'be) podizali, oni su molili: Gospodaru naš, primi od nas, jer ti uistinu sve čuješ i sve znaš! (2:127).

4. Kako je prvi graditelj Ka'be-kuće tevhide, Ibrāhīm je i prvi javni rušitelj taguta-kuće idola - a on (Ibrāhīm) se kumirima njihovim prikrađe pa reče: Zašto ne jedete? Šta vam je te ne govorite? I krišom im priđe desnom rukom ih udarajući, pa mu narod trkom dođe. Kako možete da se klanjate onima koje sami klešete upita ih? Kad Allah stvara i vas i ono što napravite? Pripremite za njega lomaču - povikaše pa ga u vatru bacite i htjedoše da ga na muke stave, ali mi njih učinismo poniženim (37:91-98). Tako je Ibrāhīm najznačajniji graditelj (Ka'be) i rušitelj (taguta i idola).

5. Po Allahovom određenju on je izvjestitelj ljudskom rodu o obavljanju hadždža, prvi izvršitelj obrednih radnji hadždža, tavafa, saja na Saffi i Mervi, remja na Mini i boravka na Arefatu i Muzfdelifi.

I oglasi ljudima hadždž! - Dolazit će ti pješke i na kamilama izručeni, dolazit će iz mjesta dalekih. (22:27)

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا
وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ

6. Pored toga, on je prvi poslanik za koga se u Kur'anu vežu obredi namaza, zekjata i etika ili činjenje dobrih djela.

I učinismo ih (Ibrāhima, Ishaka i Jakuba) vjerovjesnicima da upućuju prema zapovijedi našoj, i objavismo im da čine dobra djela, i da salat obavljaju da zekjat udjeljuju a samo su se Nama klanjali (21:73).

وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يَهْدُونَ بِآيِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ
الْخَيْرَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَاوُا الزَّكَاةَ وَكَانُوا بِنَا
عَابِدِينَ

Zbog rušenja taguta i idola Ibrāhim je od sunarodnika pagana bacan u vatru, ali nije izgorio.

Tako mi Allaha, ja ću, čim se udaljite vaše kumire udesiti! - i porazbija ih on u komade, osim onog najvećeg, da bi se njemu obratili. Ko uradi ovo sa bogovima našim? Povikao je on, zaista je nasilnik. Čuli smo jednog momka kako ih huli, - rekoše ime mu je Ibrāhīm. Teško vama i onima kojima se, umjesto Allahu klanjate! Zašto se ne opamtite? Spalite ga i bogove vaše osvetite ako hoćete išta da učinite, povikao je. O vatro, rekosmo mi, postani hladna i spas Ibrāhīmul (21:57-60, 68-69).

7. Zbog toga što je izdržao sva iskušenja i položio sve ispite na koje ga je Allah stavljao, Ibrāhima je Allah darovao sa dva sina poslanika, Ismailom i Ishakom, unukom, poslanikom Jakubom i praunukom, poslanikom Jusufom. Njega priznaju i Židovi i kršćani i muslimani. Dobivaoci knjige-kitabije, nazivaju ga ocem vjere.

8. On je i utemeljitelj ustanove klanja kurbana i prvi poslanik i čovjek koji je prekinuo pagansku tradiciju klanja najstarijeg sina u ime lažnih božanstava i uveo ustanovu klanja kurbana-životinje, u ime Jednog Jedinog i Istinitog Allaha. Prije toga, Allah ga je iskušavao sa sinom za kurbana.

9. Ibrāhīm je prvi vjerovjesnik kojeg Allah, na njegovo traženje, upućuje kako se proživljuju mrtvi.

A kada Ibrāhīm reče: Gospodaru moj pokaži mi kako umrle oživljuješ? On reče: Zar ne vjeruješ - vjerujem - odgovori On, ali bih da mi se srce smiri. - Uzmi četiri ptice - reče On - i isijeci ih, pa pojedine komade njihove stavi na razne brežuljke, zatim ih pozovi, brzo će ti doći. Znaj da je Allah silan i mudar! (2:260)

10. Ibrāhīm (a.s.) je prvi poslanik koji raspravlja sa silnim vladarom o tome ko je Bog. Na tvrdnju njegovog vladara da On dariva život i smrt, Ibrāhīm (a.s.) mu odgovara: Zar nisi čuo za onoga koji se s Ibrāhīmom o Njegovu Gospodaru prepirao, onda kada mu je Allah carstvo dao. Kad Ibrāhīm reče: "Gospodar moj je onaj koji život i smrt daje", on odgovori: "Ja dajem život i smrt. - Allah čini da sunce izlazi s Istoka, reče Ibrāhīm, pa učini ti da grane sa Zapada! I nevjernik vladar se zbuni. A Allah silnicima neće ukazati na pravi put (2:258). Taj vladar je umislio kako može ubijati ljude da im može i život darivati.

11. Ibrāhīm (a.s.) je prvi božiji poslanik za koga Kur'an svjedoči da koristi razum i osjetila u posmatranju zvijezda, mjeseca i sunca kako bi došao do spoznaje Stvoritelja. Pošto i zvijezde, i sunce, i mjesec zalaze i nestalni su, on na kraju zaključuje: Ne volim one

Povijest islama

koji zalaze i ja vjerujem i okrećem lice svoje kao pravi vjernik, prema onome koji je nebesa i Zemlju stvorio, ja nisam od onih koji Njemu druge ravnim smatraju (6:75-79).

Za Jūsufa (a.s.) u Kur'anu se kaže da je slijedio Ibrahīmovu, Ishākovu i Jakubovu vjeru (12:38).

12. Ibrahīm (a.s.) je bio takav i toliki vjernik da njega kao pojedinca Kur'an naziva ummetom ili zajednicom muslimana. *Zaista je Ibrahīm bio ummet, primjer čestitosti, pokoran Allahu, pravi vjernik, nije druge smatrao Allahu ravnim (16:120).*

إِنَّا بَرَكْنَا نَبَأَ قَانِئًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

Kao takvom, Allah je Ibrahīmu i njegovom potomstvu sačuvao lijep spomen na ovom svijetu a i na budućem (37:108).

Ibrahīm (a.s.) potječe iz Babilona, grada na donjem dijelu Eufrata, južno od Bagdada. Babilon, hebrejski Babel-Božija vrata, nekadašnja je prijestolnica Babilonije. Osnivaju ga Sumerani u IV mileniju prije Isāa (a.s.). Najveći uspon Babilona je za vrijeme Hamurabija od 1729. do 1686. prije Isāa (a.s.).

Babilon je bila robovlasnička država. Njegovi najstariji stanovnici bili su Sumerani. Babilonija se nalazila u sredini starog istoka gdje su se sastajali putevi koji su vodili iz Egipta, Sirije, Male Azije, Ermenije, te Perzije i Indije. Bila je to veoma bogata zemlja sa razvijenim navodnjavanjem. Babilon je bio najveći grad. Stariji od njega su bili Ur, sumerska prijestolnica, Eridu i Nipur. Nekadašnji mušrići-pagani na Istoku, smatrali su da svaki grad ima svoje božanstvo-zaštitnika. Božanstvo Babilona nazivali su *murduk*-proljetno sunce. Obožavali su i zvijezde. Osobito sedam planeta u koje su ubrojili Sunce i Mjesec. Broj sedam, stari narodi su smatrali svetim brojem. Tako se razvila astrologija, horoskop i proročanstvo. Iz astrologije se kasnije razvila astronomija.

6.1. IBRAHIMOVO POSLANSTVO

O Ibrahīmu (a.s.) i njegovom poslanstvu Kur'an puno i često govori. Četrnaesta kur'anska sura nazvana je po njegovom imenu *Ibrahīm*. Nakon iskušenja kroz koja ga je Allah iskušao i provjerio, On mu je obećao da će ga učiniti imamom ljudima kao i njegove potomke, osim griješnika, nasilnika i nevaljalaca (2:124). Tako je Allah učinio Ibrahīma (a.s.) imamom-vođom ljudima u vjeri i etici i odabrao ga je Sebi za prijatelja-Halilullahu. Ibrahīma (a.s.) i njegove neke potomke Allah je odabrao i na dunjaluku i na Ahiretu (16:122). Ibrahīmovu vjeru nisu prihvatili, ne prihvaćaju i nikada neće slijediti ljudi koji ne drže do sebe (2:130). Kada je Allah Ibrahīma (a.s.) i neke njegove potomke odabrao i odlikovao na oba svijeta, Ibrahīm im savjetuje da umru samo kao muslimani (2:132). Ibrahīmu je slata objava kao i mnogim drugim poslanicima

Mi objavljujemo tebi Muhammede kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrahīmu, i Ismā'īlu i Ishāku i Jakubu i unucima i Isāu i Ejjuhu i Jūnusu

i Hārunu i Sulejmānu, a Davūdū smo dali Zebūr - i poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali, a Allah je sigurno s Mūsāom razgovarao. (4:163-164).

Allah je upotpunio blagodati prema Ibrāhīmu i sinu mu Ishāku (2:6). Ibrāhīm je bio siddikun-nebijun - iskren čovjek i iskren vjerovjesnik (19:41). Allah mu je dao uputu jer ga je dobro poznavao (21:51).

Ibrāhīma narod u laž utjeruje. On je kao i Nūh i Mūsā i Isā i Muhammed (a.s.), od Allaha misak ili obavezu uzeo (33:7). On pripada Nūhovom pravcu-minšiatihī (37:83). Došao je Stvoritelju čista srca. Ibrāhīm, Ishāk i Jākūb bili su dalekovidi ljudi tako što su se sjećali života u vječnosti. Oni su kod Allaha najodabraniji i najbolji ljudi (38:45-47).

وَإِذْ كُنَّا عِبَادَنَا
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ۖ إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ
بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ۚ وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ

6.2. IBRĀHIMOVA VJERA

Kur'an na više mjesta govori o Ibrāhimovoj vjeri: Oni Kitabije Židovi i kršćani govore: "Budite židovi ili kršćani pa ćete biti na pravom putu." Reci ne, mi smo vjeroispovijesti Ibrāhimove koji je ispravno vjerovao. On nije nikoga Allahu ravnim smatrao (2:135). Reci, Allah govori istinu! Zato slijedite vjeru Ibrāhimovu, pravog vjernika koji nije bio od onih koji Allahu druge smatraju ravnim (III:95). Ko je bolje vjere od onoga koji se iskreno predla Allahu, čineći još i dobra djela i koji slijedi vjeru Ibrāhimovu, vjeru pravu? - a Ibrāhīma je Allah uzeo za prijatelja (4:125)

وَمَنْ أَحْسَنُ
دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ
إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا ۚ وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا

Reci, mene je Gospodar moj na pravi put uputio, u pravu vjeru, vjeru Ibrāhīma pravovjernika, a on nije bio idolopoklonik. Reci, klanjanje moje, i obredi moji, i život moj i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova koji nema saučesnika, to mi je naređeno i ja sam prvi musliman (6:161-163).

U biti, islam je vjera koja je objavljena ne samo Muhammedu (a.s.) nego i Nūhu (a.s.) i Ibrāhīmu (a.s.) i Mūsāu (a.s.) i Isāu (a.s.), (42:13). Svom ocu i narodu Ibrāhīm (a.s.) je direktno i jasno rekao: Ne prihvaćam ono što vi obožavate umjesto Onoga koji me je stvorio. Zaista On će me uputiti na pravi put. I učinio je Ibrāhīm tu riječ trajnom među svojim potomstvom, da bi se istini vratili (43:26-28). U Mūsāovim i Ibrāhimovim Suhufima pisalo je da ničija griješna duša neće nositi tuđe grijehe i da čovjeku pripada samo ono što je zaslužio

Povijest islama

(53:6-39). Ibrāhīm je kao i Muhammed (a.s.) poimenični uzor *usvetun hasenetun*, u stvarima vjere i etike (60:4 i 6).

فَدَكَانَتْ لَكُمْ آسُوءُ خَسَنَةٍ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا الْقَوْمِ هُمْ
 إِنَّا بَرَاءٌ وَمِنْكُمْ وَبِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كُفْرًا كَبِيرًا
 وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ أَفَقُولُ إِبْرَاهِيمَ
 لِأَيِّهِ لَا تَسْتَغْفِرُ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ
 تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

Kur'an spominje Ibrāhimove i Mūsāove Suhufe (87:14-19). Zaista, Ibrāhīm je bio pravi i istinski musliman.

6.3. OTIMANJE JEVIJEJA I KRŠĆANA ZA IBRĀHIMA

Židovi i kršćani otimaju se za Ibrāhima (a.s.) mada se židovstvo i kršćanstvo pojavljuju poslije Ibrāhima (a.s.)

Kako govorite i Ibrāhim i Ismāil i Ishāk i Jākūb i unuci su bili Židovi odnosno kršćani? Reci, znate li vi bolje ili Allah? Zar je iko gori od onoga koji skriva istinu znajući da je od Allaha - a Allah motri na ono što radite (2:140).

O sljedbenici Knjige, zašto se o Ibrāhīmu prepirete, pa zar Tevra i Indžl nisu objavljeni poslije njega? Zašto ne shvatite? Vi raspravljate o onome o čemu nešto znate, a zašto raspravljate o onome o čemu ništa ne znate? Allah zna a vi ne znate! Ibrāhīm nije bio ni Jevrej ni kršćanin, već pravi vjernik, vjerovao je u Boga Jednoga, i nije bio idolopoklonik. Ibrāhīmu su od ljudi najbliži oni koji su ga slijedili, zatim ovaj vjerovjesnik (Muhammed) i vjernici (muslimani). A Allah je zaštitnik vjernika. (3:65-68).

6.4. IBRĀHIM GRADITELJ KA'BE - A FARAONI PIRAMIDA

Dok Ibrāhīm (a.s.), po izričitoj Allahovoj odredbi, gradi Ka'bu ili Bejtullah, dotle faraoni grade piramide.

Ka'ba je kuća tewhida, istine, pravde, ljepote, povjerenja, imana, sigurnosti, napretka, društvenosti, ibadeta i solidarnosti a piramida je kuća širka, nepovjerenja, nepravde, nasilja, mraka, ubijanja i obožavanja ljudi.

I kada smo kao pribježište Ibrāhīmu pokazali mjesto gdje je Ka'ba-hram, rekli smo: Ne smatraj nama nikoga ravnim, i očisti ovaj hram moj za one koji će ga obilaziti, koji će tu u blizini njegovoj stanovati, i koji će salat obavljati (22:26)

Povijest islama

I učinili smo Hram utočištem i sigurnim mjestom ljudima. Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahīm bude prostor iza koga ćete salat obavljati. I Ibrahīmu i Ismāilu smo naredili: Hram moj očistite za one koji ga budu obilazili, koji budu tu boravili i koji budu salat obavljali (2:125).

I dok su Ibrahīm i Ismāil temelje Ka'be podizali, oni su dovu činili: Gospodaru naš primi ovo od nas, jer Ti, uistinu sve čuješ i sve znaš (2:127).

Dok Ibrahīm i Ismāil podižu Ka'bu da bi potvrdili tewhid i veličali Allaha, dotle faraon podiže piramidu da bi Allaha proglasio lažnim a sebe istinitim bogom.

"O velikaši", reče faraon, "ja ne znam da vi imate drugog boga osim mene, a ti o Hamane, peci mi opeke i sagradi mi toranj da se popnem k Mūsāovu Bogu, jer ja mislim da je on, zaista, lažac! (28:38).

6.5. IBRĀHIM I OTAC MU AZER

Ibrahīmov otac Azer nije prihvatio vjeru i misiju svoga sina. Ibrahīm prigovara ocu na vjerovanju u idole. Njegov otac i narod su u otvorenoj zabludi (6:74). Ibrahīm obavještava oca da mu je stigla prava Objava i poziva ga da je slijedi i da se ne klanja šejtanu. Izražava bojazan da će oca stići kazna sveopćeg Stvoritelja i Dobročinitelja. Umjesto da poslušati sina, otac mu prijeti progonom, osramoćenjem i kamenovanjem. Sin se moli za spas, uputu i oprost ocu kod Allaha. Ibrahīm je izvršio obećanje prema ocu i molio se Allahu jer je bio mehka srca i blage čudi (9:144). Iako je obećao tražiti oprost za oca, svjestan je da ne može spriječiti ono što će ga od Allaha stići.

6.6. IBRĀHIMOV (A.S.) NAROD

Njegov narod suprotstavlja se njemu kao poslaniku i prepire se s njim. On im uzvraća da se ne plaši njihovih idola, već se boji Allaha. Kazivao im je da su pravovjernici u sigurnosti i na pravom putu. Zato vjerovanje ne treba miješati s nasiljem i grijehom (6:80-82). On ocu i narodu prebacuje da obožavaju idole od kojih nema ni koristi ni štete i koji niti govore niti čuju, niti vide (21:51-71). Idoli nisu nikome prijatelji, a Allah je prijatelj i pomagač svakome. Allah jedini daruje ljudima sve i ne ovisi ni od koga (26:71-89). Ibrahīm je uvjeravao narod da mu idoli ne mogu ništa ni pomoći ni odmoći. Zato poziva narod da vjeruje u Allaha, da Ga obožava, da Mu zahvaljuje jer Njemu se vraća sve. Njegov narod to odbija. I pored toga, on upozorava narod na Allahovu moć, stvaranje, povratak Njemu i Njegovu kaznu. S njim je povjerovao bratić Lūt (a.s.) (29:16-26). Ismijavajući kumire i idole Ibrahīm ih pita da li jedu, što ne govore, i zatim ih udara. Narodu postavlja razložno pitanje: *Zar vi obožavate ono što ste svojom rukama isklesali. Allah je stvorio vas i ono što vi radite (37:91-96).* Dakle, Ibrahīmov narod vjeruje u derivate vlastite civilizacije. Pored oca i naroda on raspravlja i sa Nimrudom, vladarom Babilonije koji se uzoholio, osilio, ubijao ljude i tvrdio da je bog. Ovaj vladar bio je poklonik sunca.

6.7. VIJESTI O IBRĀHIMOVOM NARODU

Radi upozorenja, pouke, poruke i putokaza putem analogije i komparacije u Kur'anu se često spominju prošli narodi, pa tako i Ibrahīmov - samo ne po imenu: *Zar im nisu stigle vijesti o onima što su prije njih bili: o Nihovom narodu, o Ādu i Sem Ādu, o narodu Ibrahīmovom,*

i o stanovnicima Međena, i o onima čija su naselja izurnuta? Poslanici njihovi su im jasne dokaze donosili i Allah im nije učinio nikakvu nepravdu nego su je oni sami sebi nanijeli (9:70). U Kur'anu se ne spominje vrsta ovosvjetske kazne koja je snašla Ibrahímov narod.

6.8. IBRĀHIMOVE DOVE

Čuvene su Ibrahímove dove za sebe, svoje sinove i potomstvo da ne obožavaju kipove i da prežive u neplodnoj kamenitoj pustinjskoj dolini. Ibrahímove dove su kod Allaha primljene, njegovi potomci su opstali i nisu se klanjali idolima (14:35-41). Ove dove Allah prima i Mekka, iako usred pustinje, nikada nije potpala pod stranu dominaciju, glad, ropstvo, bijedu i neimaštinu. U svako doba dana i noći je svačim opskrbljena (2:126).

6.9 IBRĀHIMOVA ŽENA SĀRA

Sāra je bila u dubokoj starosti, cijeli život nerotkinja, kada su je meleki izvijestili da će dobiti sina Ishāka i unuka Jākūba. Ona se tome čudi, a meleki je pitaju? Zar se ti čudiš volji i odredbi Allahovoj (11:71-73). Sāra je zapala u veliku tugu, udarila se po svojem licu i rekla: "Ja sam starica nerotkinja", a meleki su joj odgovorili: "Tako je kako ti kažeš, ali Allah je rekao, a On je zaista mudar i sveznajući (51:29-30).

6.10. ALLAHOVI IZASLANICI MELEKI - GOSTI IBRĀHIMOVI

Da bi mu saopćili vijest o rođenju sina i da bi ga obavijestili o onome što čeka Lútov narod, Ibrahíma su posjetili Allahovi izaslanici meleki, i nazvali mu selam. Ibrahím ih je počastio teletinom, ali oni nisu htjeli jesti, jer meleki ne jedu. Ibrahíma zbog toga spopada strah. Ibrahím kao čovjek blage naravi interverira za Lútov narod, ali mu Allah odgovara da se okani intervencija, jer je već stigla odredba Stvoritelja o neizbježnoj kazni (11:74-76 i 15:51-56). Ibrahím je tada obaviješten da će dobiti sina koji će biti učen i istinu spoznati. Ibrahímu je bilo čudno kako će kao star sina dobiti, ali su mu meleki rekli da ne gubi nadu. A on je odgovorio da nadu u Allahovu milost gube samo oni koji su na krivom putu.

6.11. IBRĀHIMOVA OBJAVA

Ibrahím (a.s.) prima jednu te istu Allahovu objavu sa istog izvora koju su primali svi vjerovjesnici i poslanici: *Mi objavljujemo Tebi Muhammede isto ono što smo objavljivali Nāžu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrahímu, i Ismāđu, i Ishaku, i Jakubu, i unucima, i Isāu i Ejjužu, i Jūnusu i Hārunu, i Sulējmānu, a Davādu smo dali Zebūr (4:163-164).*

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالْحَبِشِ مِنْ
بَنِي إِدْرِيسَ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْأَسْبَاطِ وَإِسَىٰ وَيُوسَىٰ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ

وَاتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ﴿١٣٦﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ
 مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ
 مُوسَى تَكْلِيمًا

Recite mi vjerujemo u Allaha, i u ono što se objavljuje nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i unucima, i u ono što je dato Mūsāu i Isāu, i u ono što je dato vjerovjesnicima od Gospodara njihova. Mi ne pravimo nikakve razlike među njima i mi se samo Njemu pokoravamo (2:136).

6.12. BIBLIJA O ABRAMU, ABRAHAMU ILI IBRĀHIMU (A.S.)

Abram ili Abraham je deseti direktni potomak Noin (Noa, Šem, Arpakšad, Selah, Eber, Peleg, Reu, Srug, Nahor, Terah, Abram ili Abraham). Abram je imao braću Nahora i Harana. Bratit Lot bio je Haranov sin. Terah je s Abramom, Lotom i snahom Sarajom odselio iz Ura Kaldejskog i nastanili su se u Haran, gdje Terah (Azer) umire u 205. godini života. Prema odredbi Jahvinoj, Abram kada mu je bilo 75 godina, napušta Haran i sa Sarajom i pokretnom imovinom doseli u Kanan (Hanan ili Ken-an). Odatle se od staništa do staništa pomicao prema Negebu. Kada je u zemlji zavlada glad, odselio se u Egipat. Pošto je Saraja bila lijepa, da zbog nje ne bi stradao, dogovore se da ona kazuje da mu je sestra, a ne žena. Sa ženom Sarajom i Lotom vraća se Abram iza toga u Negeb, a odatle dođu u Betel. Tako su Abram i Lot izabrali Jordansku dolinu, a Jahve je rekao Abram "da oči podigne prema sjeveru, jugoistoku zapadu, jer svu zemlju što je možeš vidjeti dat ću tebi i svome potomstvu zauvijek. Potomstvo će tvoje učiniti kao prah na zemlji. Ako ko mogne prebrojiti prah na zemlji i tvoje će potomstvo moći prebrojati. Na noge! Prodi zemljom uzduž i poprijeko, ja ću je tebi predati". Knjiga postanka (13:14-17). Abram kasnije spašava Lota koji je bio zarobljen. Pošto se vratio iz te borbe u susret mu je izašao kralj Sodome. Kasnije je Jahve sklopio savez sa Abramom dajući mu zemlju od rijeke u Egiptu do Eufrata. Pošto Saraja nije imala djece, a imala je sluškinju Egipćanku, Hagaru (Hadžeru) nagovori Abrama da uzme Hagaru. Kada je Hagara postala trudna, Saraja ju je poprijeko gledala i ova pobježe u pustinju. Jahvin anđeo nagovori Hagaru da se vrati. Kada je Hagara rodila Jišmela (Ismāila), Abram mu je bilo 80 godina. Abram se, kada mu je bilo 99 godina, ukaza Jahve i reče da hodi njegovim putem, da neporočan bude, da će postati otac mnogim narodima i ubuduće će se zvati Abraham. Abrahamu i njegovu potomstvu Jahve je dao svu zemlju Kanaansku. Kao znak saveza između Jahve i Abrahama naredi Jahve da svako muško dijete bude obrezano. Saraja dobi ime Sara i bi joj naviješteno da će roditi sina Izaka. Abrahamu je tada bilo 100 a Sari 90 godina. Tada je Abraham pristupio obrezivanju svih muških ukućana. I Biblija spominje da su Abrahamu došli tajanstveni gosti navještavajući da će Sara roditi, čemu se ona smijala jer joj bijaše prestalo "što biva u ženama". Jahve

Povijest islama

ukori Saru što se smijala i obavještava Abrahama šta će uraditi sa Sodomom. Sodoma i Gomora su spaljeni sumpornim ognjem. Kasnije Abraham seli u krajeve Negeva. Kada se rodio Izak, Sara zatraži od Abrahama da otjera Hagaru i Jišmela, što Abrahamu bi krivo. Jahve mu reče da poslušaj Saru jer će se i od Izaka i od Jišmela izroditi veliko potomstvo. Abraham je uzeo kruha i mješinu vode, pa to stavi Hagari na ramena zajedno sa djetetom, te je otpusti. Kasnije je Jišmel živio u pustinji Paranu (oko Mekke). Abraham je nastavio živjeti u Filistejskoj (Palestinskoj) zemlji. Jahve ga stavlja na kušnju tako što mu naređuje da Izaka prinese kao žrtvu. Sara je živjela 127 a Abraham 175 godina. Oboje su pokopani u Hebronu - Halilulrrahmanu.

6.13. ARHEOLOGIJA O IBRĀHIMU (A.S.)

Po starim bračnim ugovorima ako žena ima djece, muž nema pravo oženiti drugu ženu. Ako ih ne bude imala, sama će mužu izabrati robinju, a djecu, tako stečenu, odgaćati kao da su njena rođena. Još Herodot-otac historije piše o obrezivanju djece radi održavanja tjelesne čistoće. U Mezopotamiji, Srij i Kanaanu postojao je veoma stari običaj žrtvovanja muške prvorodenčadi bogovima. Taj običaj dokrajčuje Ibrāhim (a.s.) uz Allahovu pomoć i milost i zamjenjuje ga ovnom u ime Jedinog Allaha. Gradovi u kojima je živio Ibrāhim (a.s.) istorijski su gradovi. Englez Rajs otkrio je grad Haran u Južnoj Turskoj, 500 kilometara od Ura. U njemu je postojao kult mjeseca. Taj hram srušio je Sallahuddin Ejubija. Josip Flavije spominje Ibrāhimov boravak u Damasku. Kanan, Kenan i Hanan znači ravničarska zemlja. Abraham i njegova porodica česta su tema književnosti i filozofije. Na Ibrāhima je podsjećala jedna kršćanska vjerska sekta koja je poricala Isäovo božanstvo. U Češkoj je postojala sekta koja je tvrdila da slijedi vjeru Ibrāhimovu.

6.14. KADA JE ŽIVIO IBRĀHIM (A.S.)

U Palestinu ili Kanan, Ibrāhim dolazi 1850. godine prije Isäa i tada mu je bilo 75 godina. Ibrāhim je živio oko 1925. pa do otprilike 1750. prije Isäa (a.s.), tj. oko 165 godina.

6.15. DRUGA DJELA O IBRĀHIMU

Kur'an svjedoči da je Ibrāhim primao Objavu u formi Suhufa. Islamski autori ističu da je primio 10 Suhufa. Rođen 1081. godine iza potopa. Otac mu Azer bio je zanatlija i pravio je kipove. Živio je u vrijeme Babilonskog vladara Nimruda. Nemogavši ostati u Babiloniji odseli se u Kanaan, pa u Egipat. Ukopan je u Hebronu - Halilulrrahmanu istočno od Gaze. Od Ibrāhima potječu slijedeći sunneti: obrezivanje, (sunećenje muške djece), podrezivanje brkova, upotreba misvaka, primanje i dočekivanje gostiju. Muhammed (a.s.) je izuzetno poštovao Ibrāhima (a.s.). Ibrāhim je jedini poslanik koji se uz Muhammeda (a.s.) spominje u salavatima.

7

LŪT (a.s.)

PO BIBLIJI LOT (80 godina)

U vrijeme Ibrāhīma (a.s.) živi njegov bratić Lūt, sin Hārūnov (Haranov). Kao poslanik upućen je narodima u gradove Sodomove i Gomore ili Seduma i Amure. Ta dva grada, prema arheološkim nalazima, nalazila su se na južnoj obali Mrtvog mora površine 1.400 kvadratna kilometara. Voda tog mora je toliko slana da u njemu izumiru veći organizmi i otud mu taj naziv. U to more se ulijeva rijeka Jordan. Po židovskoj predaji ova dva grada su imala veliki broj stanovnika. Među muškarcima ova dva grada zavladało je veliko zlo - homoseksualizam.

7.1. LŪTOVO POSLANSTVO

Lūta (a.s.) Allah (dž.š.) šalje njegovom narodu sa istom porukom sa kojom su poslani prije njega Nuh, Hud i Šalih. Allah ga je odlikovao poslanstvom nad ostale ljude, obdaren je i upućen da ide pravim putem kao i drugi poslanici. Allah ga dariva Knjigom mudrošću i poslanstvom (6:86). Osim mudrosti podario mu je i znanje (21:74). Uveden je u Allahovu milost i bio je jedan od najboljih (21:75). Poziva narod da se kloni nevaljalština, da se Allahu pokorava i njegov sunnet slijede. Na kraju se obraća Allahu dovom "Stvoritelju moj, spasi mene i moju porodicu od onoga što oni čine. Stvoritelju moj, pomози mi protiv naroda smutljivaca". (29:30). Lūt je bio *minelmurselin* tj. spadao je među Božije poslanike (37:133). Na temelju navedenih ajeta nedvosmisleno je da je Lūt bio Allahov poslanik.

7.2. LŪTOV NAROD

Lūtov narod, kao narod je činio takva bestidna homoseksualna (*idžram djela*) kakva niko prije njih na svijetu kao narod nije činio a pojedinci uvijek jesu. Umjesto da seksualno opće sa ženama, oni su to činili sa muškarcima. Bio je to divlji, surov i homoseksualni narod. Traže da se Lūt između njih protjera zato što je čist i pripadnik ljudi koji se čiste (7:80-81).

وَلَوْطًا
إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا مَسَبَقَكُمْ بِهَا
مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ
شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ ۚ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ

Taj divlji i surovi narod homoseksualaca u laž ugoni Božije poslanike (22:43), (26:160), (38:13 i 50:13-14).

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ

Znači da Lūt nije jedini božiji poslanik koji je upućen tom narodu koji je konačno uništen. Taj narod prelazi sve granice i krši sve zakone, čak i biološke i seksualno opće s muškarcima ostavljajući i napuštajući svoje žene. To je teško griješan i perversan narod. Lūt prezire i gnuša se njihovih djela, napominje im to, a oni mu prijete izgonom. (26:166-169, 27:55 i 29:29). Ti surovi divljaci nisu činili samo homoseksualizam već su presijecali puteve, pravili zasjede, pljačkali putnike - namjernike i na javnim zborovima su činili bestidna perversna djela. Za sve što su činili, tražili su, i zazivali od Lūta kaznu ako istinu govori (29:29), jer su sve čime ih je opominjao smatrali lažima (54:33). Lūt ih zastrašuje Allahovom silom i moći koja će ih stići, ali su oni iz prkosa sumnjali u zastrašivanja i opomenu (54:36).

7.3. ALLAHOVI IZASLANICI MELEKI KOD LŪTA (A.S.)

Kada su mu došli Allahovi izaslanici-meleki u ljudskim likovima Lūt je zavapio: "Ovo je nesretan dan". Ugledavši goste, Lūtu su došli njegovi sunarodnjaci htijući da i s njima seksualno opće. Umjesto njih, Lūt narodu ponudi svoje kćeri. Niko ga ne posluša. U toj situaciji Lūt je poželio da ima toliku snagu da ih sviju mogne savladati ili se negdje skloniti na sigurno mjesto. Allahovi izaslanici ga tješe da se ne boji ni za sebe ni za izaslanike, jer mu zlikovci ne mogu ništa učiniti. Tada su ga izvijestili da otputuje s porodicom, kad padne noć i usput da se niko ne okreće. Međutim, njegova žena kao i Nuhova nevjernica okrenula se i bila je uništena (11:77-81 i 15:65-71). Allahove izaslanike Lūt (a.s.) je u prvo vrijeme smatrao strancima (15:62) pa odatle tjeskoba na duši zbog stida od gostiju radi postupaka svoga naroda. Naime, Lūtov narod je tražio od njega da nad njima blud čine. (54:37).

7.4. KAZNA LŪTOVOM NARODU

Od kazne koja je stigla Lūtov (a.s.) narod, spašeni su Lūt (a.s.) i članovi njegove porodice osim njegove žene koja je propala. Na Lūtov narod spuštena je strašna kiša-metarun. Tako završavaju griješnici

فَأَنجَيْنَاهُ
وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَايِينَ • وَأَمْطَرْنَا
عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَأَنْظَرُ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْجَارِمِينَ

(7:83-84, 25:173 i 27:58). To je bila strašna kazna. Rok za izvršenje kazne bila je zora. Sravnjeni su sa zemljom. Srušeno je na njih kamenje od okamenjene vrele zemlje koje je

neprekidno sipalo, a bilo je obilježeno od Stvoritelja (11:81-83 i 15:73-74). Iz Lūtove porodice spašeni su svi kao i mumini i muminke, izuzev njegove žene. Lūtova žena je ostala sa uništenim (15:59-60, 26:170, 27:57, 29:32-33 i 37:134-135). U kazni Lūtovog naroda ima pouke za one koji razmišljaju. To se dogodilo na putu koji još postoji. U tome će naći pouku pravovjerni (15:75-77). Lūt je sklonjen sa Ibrahímom u blagoslovljenu zemlju za sve ljude (21:71). Muslimana u Lútovom narodu bilo je samo u jednoj tj. u njegovoj kući (51:36). Kazna Lútovom narodu bila je užasna vrela kamena i zemljana kiša (XXVII:58). Allah je tom narodu pustio kaznu s neba zbog toga što su grijeshili kao niko prije njih. O tim gradovima Allah je ostavio jasan znak ljudima koji razmišljaju. Iz temelja su uništeni. I jutrom i večerom prolaze ljudi pokraj njihovih stanova, pa zar ne razmišljaju (29:34-35, i 37:136-138). Na stanovnike gradova Sodome i Gomore, koji se nalaze na putu iz Sirije u Arabiju na uvali Mrtvog mora, izlila se strašna Allahova kazna. *Allah ih je ostijepio i rekao im: "Iskusite moju kaznu i moje opominjanje". Nakon toga im je došla kazna koja je potrajala dok ih nije uništila (54:37-39).*

7.5. LŪTOVA ŽENA

Kao i Nūhova ona je bila nevjernica. Ni jednoj ni drugoj njihovi muževi nisu mogli kao nevjericama pomoći, mada su bili poslanici. Obje su zaslužile džehennem. Kur'an **hazreti Merjemu** i faraonovu ženu ističe kao prave vjernice, a Nūhovu i Lútovu ženu ističe kao primjer nevjernica.

7.6. OPOMENA SUDBINOM LŪTOVA NARODA

Šu'a'jb (a.s.), poslanik poslije Lūta, opominje svoj narod sudbinom stradanja Lūtovog naroda. *Narode moj, neka vas mržnja prema meni ne navodi u grijeh, pa da vas stigne kazna kao što je stigla narod Nūhov, Hūdov, Salihov, a ni narod Lūtov nije daleko od vas (11:89).* Sve što je Šu'a'jb (a.s.) činio i govorio činio je da upozori i zaplaši svoj narod.

7.7. BIBLIJA O LOTU (LŪTU)

Dok je Lot bio u Sodomi dolaze mu dva anđela. Pustio ih je u kuću. Građani Sodome opkole mu kuću i traže goste da ih se namiluju. Lot im nudi svoje dvije kćeri što oni odbijaju. Zatim navale na Lota, ali ga spase anđeli. Lota, ženu mu i dvije kćeri odveli su anđeli izvan grada. Uz rađanje sunca Jahve zapljuje s neba na Sodomu i Gomoru sumpornim ognjem i uništi gradove i svu ravnicu, sve stanovnike gradske i sve raslinstvo na zemlji. Lotova žena se obazre i pretvori se u stub soli. Biblija potvara Lūta kako su ga kćeri opile vinom, pa jedne večeri starija leže s ocem, a druge večeri mlađa. Tako obje kćeri zanesu sa ocem. Starija rodi sina i da mu ime **Moab** - praotac **Moabljana**. Mlađa rodi sina i da mu ime **Ben-Ami** - **Amoničani**. Ovo je potvora Lūta kao Božijeg poslanika za blud kroz rodoskrvnuće.

7.8. DRUGI IZVORI O LŪTU (A.S.)

Lūt je skupa sa Ibrahímom (a.s.) napustio Babiloniju i išao s njim u Siriju i Egipat. Kada se Ibrahím (a.s.) vratio u Palestinu, Lūt (a.s.) je upućen **Sedumskom narodu**

(Sodome). Sedum je pokrajina gdje je danas Mrtvo more - Bahru-Lūt. Arapski naziv Sodome i Gomore je *Sedum* i *Amura*. Prije kataklizme Sodome i Gomore, Lūt se odselio kod Ibrahima i kod njega je ostao sve do smrti. Tvrdi se da je umro u 80. godini života.

U dolini rijeke Jordan u podnožju planine Tavor u Arabljanskoj pustinji, Akabskom zaljevu i duž Crvenog mora geolozi su otkrili tragove strašnih vulkanskih erupcija, 2000 godina prije Isaa (a.s.), u vrijeme Ibrahimovo i Lūtovo. Englezi su polovinom 19. stoljeća na obali Mrtvog mora, od uskog grebena Lisan, pod vodom otkrili da se proteže visoki kameni prag koji presijeca more u dva bazena. Voda je u južnom dijelu plitka, u sjevernom dijelu duboka do 400 metara. Voda Mrtvog mora sadrži 25% soli. To je mutna i gusta voda u kojoj teško ko može preživjeti.

8

ISMĀIL (a.s.)

PO BIBLIJI JIŠMEL ILI JIŠMAEL (137 god.)

Osnovne karakteristike vezane za Ismāila (a.s.) su:

1. Sin je jednog poslanika i on je poslanik;
2. On je dijete Ibrahima (a.s.), Semita i majke crkinje iz Afrike čime se potvrđuje da su svi ljudi ravnopravni, različiti a ne suprotni, stvoreni od istog Stvoritelja;
3. Sa ocem je graditelj Ka'be i ustanovitelj obreda hadždža.
4. Na mjestu gdje je on udarao kao novorođenče nogama poteklo je vrelo Zem-zem, usred pustinje, koje od tada nikada nije prestalo teći.
5. Trebao je biti kurban. Tu Allahovu Odredbu, na koju je on svjesno pristao trebao je izvršiti njegov otac Ibrahim koji se također Allahovoj odredbi pokorio.

I mi smo ga (Ibrahima) obradovali dječakom blage naravi. I kad on (Ismail) odraste toliko da mu počne u poslu pomagati, Ibrahim reče: "O sinko moj, u snu sam vidio da treba da te zakoljem, pa šta ti misliš?" O, oče moj, reče - onako kako ti se naređuje postupi, vidjet ćeš, ako Bog da, da ću sve izdržati". I njih dvojica poslušase, i kada ga on čelom prema zemlji položi, mi ga zovusmo: "O, Ibrahim, ti si se Objavi u snu odazvao, a mi ovako nagrađujemo one koji dobra djela čine, to je, zaista, bilo pravo iskušenje! I kurbanom velikim ga iskusismo. I u naraštajima kasnijim mu spomen sačuvasmo. Nek je u miru Ibrahim! (37:101-109).

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠١﴾ فَبَشَّرْنَاهُ
بِإِسْمَٰعِيلَ ﴿١٠٢﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي
أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَا أَبَتِ
أَفْعَلْ مَا تُؤْمِرُ سَجِدُ لِمَا أَمَرَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٣﴾
فَلَمَّا أَتَمَّ وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٤﴾ وَنَادَيْنَاهُ أَن يَا إِسْمَٰعِيلُ ﴿١٠٥﴾ قَدْ
صَدَقْتَ الرَّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٦﴾ إِنَّ هَذَا لَمَوْءُوْدٌ
أَلْبَسُوا الْبَيْتَ ﴿١٠٧﴾ وَقَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٨﴾ وَرَكَّعْنَاهُ فِي
الْآخِرِينَ ﴿١٠٩﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١١٠﴾ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ
﴿١١١﴾ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ

Povijest islama

6. Ismāilu je kao i ocu mu naređen **salat, zekjat, hadž i činjenje dobrih djela**. Kao i drugim poslanicima Allah mu je slao Objavu. Upućen je na pravi put i odlikovan je nad druge ljude (4:163-164).

Allah je odlikovao i neke njegove potomke i uputio ih je da idu pravim putem. Oni nisu bili idolopoklonici "jer da su takvi bili propala bi im sva dobra djela." Njima Allah daje knjigu, milost i poslanstvo. Ako ove činjenice nevjernici ne budu vjerovali, bit će to povjereno na čuvanje ljudima koji to neće poreći i koji nisu nevjernici, a svi ljudi koje je Allah uputio na prvom su putu (6:86-89). Ismāil je kao *resulun nebijun* bio vjeran obećanju i spadao je u strpljive ljude kao i drugi poslanici (21:86). Zato oni spadaju u najbolje ljude.

8.1. ISMĀIL I USTANOVA KURBANA

Iako se u Kur'anu izričito ne kaže kojega je sina htio Ibrahim žrtvovati, većina islamske uleme smatra da se radi o Ismāilu (a.s.). Kada su ashabi upitali Muhammeda (a.s.) o ustanovi kurbana, on je odgovorio - *to je sunnet vašeg oca Ibrahim*. Pošto su muslimani *Ādemova zurijeta, Ibrahimova milleta i Muhammedova (a.s.) ummeta*, to oni zato kolju kurban. Za Allahovu ljubav i izvršenje Njegove Odredbe, Ibrahim i Ismāil su bili spremni i na najveće žrtve. Svemogući ih spašava velikom zamjenom, žrtvom kurbanom ili ovnom. Zapovijed klanja kurbana sina Ismāila Ibrahimu je naređena u snu, da bi kasnije bio zamijenjen ovnom.

Ustanova kurbana kao i svi drugi propisi u islamu svjedoče da bez žrtve, rada, obreda i ibadeta nema pravog uspješnog i uravnoteženog života.

8.2. BIBLIJA O JIŠMAELU (ISMĀILU A.S.)

Prema Bibliji: Jišmael je imao 12 sinova, 12 poglavica od toliko plemena. On je živio 137 godina, zatim izdahnu, umrije i bi pridružen svojim predcima. Potomstvo mu se naselilo od Havile do Šura, koji je na Istoku Egipta, idući prema Ašuru. Nastaniše se nastuprot svojoj braći (posl. 25:12-18).

Iz drugih djela o Ibrahimu saznajemo da je Ibrahim (a.s.), kada se kod Sare pojavila ljubomora, odveo suprugu Hadžeru i sina Ismāila u Mekku i tamo ih ostavio, a on se vratio natrag. U okolini Mekke stanovalo je pleme *Džurhum* s kojim se Ismāil srodio, pa se na koncu od njih i oženio. Imao je dvanaestero djece. Otac mu je kasnije dolazio, pa je s njim sagradio Ka'bu. Navodno je u toku potopa nestalo zgrade koju je sagradio Šit (a.s.). Mjesto gdje je stajao Ibrahim (a.s.) u toku gradnje zove se *Mekamu Ibrahim*. Kao poslanik Ismāil je upućen jemenskim plemenima i Amalićanima koji su stanovali u Siriji. Pedeset godina poziva u islam, ali mu se mali broj odaziva. Potomci Ismāila (a.s.) su *Arebi-Mustaribe*. I pleme *Kurejš* potječe od Ismāila (a.s.) pa prema tome i posljednji božiji poslanik Muhammed (a.s.). Tako je Muhammed (a.s.) spoj arijevske i crnačke rase. Ismāil (a.s.) umro je u 137. godini u Mekki, gdje je i ukopan pored kabura majke Hadžere koja je mnogo ranije umrla. Ako se usvoji kao tačno da je Ismāil živio 137 godina, i ako se uvažavaju biblijski podaci o godinama, onda je Ismāil živio u vremenu od 1845 do 1708. godine prije Isaa (a.s.).

ISHĀK (a.s.)

PO BIBLIJI (IZAK) (180 godina)

Ishāk (a.s.) je drugi mladi sin Ibrāhima (a.s.), također, božiji poslanik. Za njegovo rođenje vezana je Allahova mu'džiza jer ga je majka rodila u životnoj dobi kada žene više ne rađaju djecu a bila je nerotkinja.

A žena njegova stajaošte u i mi je obradovao smo Ishākom, a poslije Ishāka Jakubom, i ona se osmijehnu". - Jadna ja! - reče - zar da rodim ovako stara, a i ovaj moj muž je star. Ovo je zaista nešto neobično! Zar se čudiš Allahovoj moći? - rekoše meleki, Allahova milost i blagoslovi Njegovi su na vama, porodici vjerovjesničkoj. On je dostojan hvale i on je plemenit (16:71-73).

Allah Ishāku šalje Objavu i upućen je na pravi put kao i drugi vjerovjesnici

Mi objavljujemo tebi Muhammede kao što smo objavljivali Nuhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrāhīmu, i Ismāilu i Ishāku i Jakubu i unucima i Isāu i Ejjubu i Jūnusu i Hārunu i Sulejmānu, a Dao čelu smo dali Zeb'ūr - i poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali, a Allah je sigurno s Mūsāom razgovarao. (4:163-164 i 6:84). Allah mu poklanja milost i osigurava spominjanje najiskrenijim i najuzvišenijim jezikom (19:49-50). Spada u dobre ljude kao i sin mu Jakub, također, božiji poslanik. Allah je Ibrāhima (a.s.), Ismāila (a.s.), Ishāka (a.s.) i Lūta (a.s.) učinio imamima za ljude i narode. Svima im je naredio salat, zekjat, etiku i robovanje Allahu (21:72 i 73).

وَوَعَدْنَا

إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٢٧﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ

الْحَنِذَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا

عَابِدِينَ

Allah Ibrāhimu dariva Ismāila i Ishāka, oba poslanika. Ishāk je bio vjerovjesnik i dobar čovjek. Na njega je Allah izlio svoje blagodati, a među njegovim potomstvom ima i dobrih i zlih ljudi (37:112-113).

وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ

الصَّالِحِينَ ﴿١١٢﴾ وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا

مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ

Povijest islama

Ibrahim, Ismail i Ishak bile su snažne ličnosti i dalekovidni ljudi koji su se sjećali vječnosti. Allah (dž.š.) ih je odlikovao iskrenošću i čistotom srca i duše i dao im vrlinu da se uvijek sjećaju Ahireta. Oni su kod Allaha među najboljim odabranicima.

9.1. BIBLIJA O IZAKU (ISHĀK A.S.)

Abraham naređuje najstarijem slugi da mu za sina Izaka dovede ženu iz njegovog kraja. Ovaj je otišao i doveo sa sobom Rebeku, kćer Betulovu, a unuku Naharevu, Abrahamovog brata. Tada je Izak živio u Negebu. Odatle seli u Gerar kod Abimeleka, kralja Filistejaca. Tamo postaje veoma imućan i stiče mnoga stada ovaca, goveda, i veliki broj sluga. Filistejci mu zavide. U Beri-Šebi mu se ukazuje Jahve. Izak je imao dva sina Ezava i Jakova. Sin mu Jakov prijevarom dobiva očev blagoslov, umjesto Ezava. Ovdje Biblija potvrđuje i Ishāka i Jākūb (a.s.). Umro je u 180. godini i ukopali su ga sinovi u Hebronu.

9.2. DRUGA DJELA O ISHĀKU (A.S.)

Ishak je mnogo sličio ocu. Još za očeva života postao je vjerovjesnik. Upućen je narodu Kenaana. Imao je dva sina blizanca: Isā i Jākūba. Jākūb je dobio nadimak **Israil** što je istoznačno **Abdullah-Allahov rob**. Drugi sin Ezav oženio se amidžićnom, kćerkom Ismailovom. Imao je mnogo potomaka koji su živjeli u krajevima oko Damaska. Nakon što je proživio 180 godina, umro je i ukopan u Hebronu - Halilulahmanu kod roditelja.

9.3. KADA JE ŽIVIO ISHĀK (A.S.)?

Po Bibliji kada se rodio Ishak, Ibrahimu je bilo 100 godina. Ako se prihvati kao tačno da je živio 180 godina, onda je Ishak živio od 1825 do 1645. Znači da je iza oca umro do 105 godina a iza starijeg brata Ismaila do 63 godine.

10

JAKŪB (a.s.)

ILI ISRAIL-ABDULLAH, PO BIBLIJI JAKOV, JAKOB ILI IZRAEL (147 godina)

Od Ishāka, drugog Ibrāhīmovog sina, potječe Jākūb (a.s.). Jākūb je unuk Ibrāhīmov, sin Ishākov i otac Jūsufa, također, Božijeg poslanika.

10.1. JĀKUBOVO POSLANSTVO

Kao i drugim poslanicima, Allah je slao i Jākūbu Objavu

Mi objavljujemo tebi Muhammede kao što smo objavljivali Nāhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrāhīmu, i Ismāīlu i Ishāku i Jakubu i unucima i Isāu i Ejjuhu i Jūnusu i Hārunu i Sulejmānu, a Davīdu smo dali Zebūr - i poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali, a Allah je sigurno s Mūsāom razgovarao. (4:163-164, 2:136, 3:84). I Jākub je upućen na pravi put i odlikovan je nad ostale ljude. Allah ga dariva knjigom, milošću i poslanstvom. (6:84-89). Bio je nebijjun - vjerovjesnik. Allah mu je poklonio milost i osigurao spominjanje imena najiskrenijim i najuzvišenijim jezikom (19:49-50). Kao i otac mu Ishāk (a.s.) i Jākub (a.s.) spada među dobre ljude. Njih je Allah učinio vođama i stavio im je u zadatak da upućuju ljude po Allahovoj Odredbi. Allah im naređuje dobra djela, salat, zekjat i pokornost Njemu. Kao što su mu to bili djed i otac isto tako i Jākub spada u snažne ličnosti i dalekovide ljude. Sviju ih je Allah odlikovao iskrenošću i čistotom srca i dao im vrlinu da se uvijek sjećaju vječnog života. Oni su kod Allaha među najboljim odabranicima (38:45-47).

10.2. JĀKUB (A.S.) JE BIO MUSLIMAN

Kur'an ističe i svjedoči kako Židovi i kršćani svojataju Ibrāhīma, Ismāīla, Ishāka i Jakuba pa ih proglašavaju Židovima odnosno kršćanima. Allah ih pita: "Da li vi bolje znate ili Allah?" S obzirom na to da su svi poslanici sa istog izvora propovijedali i prenosili jednu te istu vjeru, po istoj Objavi, to su svi vjerovjesnici bili muslimani i pogrešno ih je nazivati Židovima i kršćanima, a oni koje svojataju Židovi i kršćani bili su prije židovstva i kršćanstva (2:133). Muslimani vjeruju u Objavu upućenu Ibrāhīmu, Ismāīlu, Ishāku, Jākūbu i njihovim potomcima i ne prave razliku među Objavama i poslanicima (2:84), što nije slučaj sa Židovima i kršćanima. Ni jedni ni drugi ne priznaju Muhammeda (a.s.) za vjerovjesnika i Kur'an za Objavu. Jākubovi sinovi, također, su bili muslimani i to sami priznaju i svjedoče, pa nisu mogli biti ni Židovi ni kršćani: *Vi niste bili prisutni kada je Jakubu smrtni čas došao i kad je sinove svoje upi-*

tao: Kome ćete se poslije mene klanjati? - Klanjat ćemo se - odговорili su - Bogu tvome, Bogu tvojih predaka Ibrahîma i Ismâila i Ishâka, Bogu Jednome! I mi se Njemu pokoravamo! (2:133)

أَمْ
كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتَ إِذْ قَالَ
لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ
وَإِلَهَ آبَائِكَ وَإِزْهَامَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا
وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

Ovakvim pitanjem Jākūb provjerava i učvršćuje vjeru svojih sinova. Njihov jedinstven odgovor jeste da robuju Allahu, da su muslimani i da im je din-islam.

10.3. POTOMSTVO IBRĀHIMOVO (A.S.)

Ima ajeta koja se odnose na Ibrāhimovo potomstvo. Allah je odabrao njegov narod mimo sve svjetove (3:33).

إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ
وَإِلْعِزْرَ عَلَى الْعَالَمِينَ

Potomstvu Ibrāhimovu Allah je dao knjigu, mudrost i veliku vlast. Neki su vjerovali u Objavu a neki su se okrenuli od Nje. Za ovakve je džehennem (4:54-55).

Ibrāhimu je Allah (dž.š.) poklonio sinove poslanike: Ismāila i Ishāka, unuka poslanika, Jākūba, i praunuka poslanika Jūsufa. Njegovi sinovi su upućeni na pravi put (6:84) i obojici je podareno potomstvo. U porodu i jednog i drugog sina ima i dobrih i loših ljudi (37:112-113).

وَبَشِّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيٍّ
الْقَابِلِينَ ۖ وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ النَّحْلِ وَمَنْ ذُرِّيَّتِهِمَا
مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ

Ibrāhimovom je potomstvu dano poslanstvo i knjiga. Neki su na pravom putu, a većina ih spada među grijешnike (57:26).

10.4. BIBLIJA O JAKOVU, JĀKOBU, IZRAELU (JĀKUB A.S.)

Izaku je bilo 60 godina kada su mu rođeni blizanci: Ezav i Jakov. Ezav je bio vješt lovac, a Jakov "čovjek krotak i boravio je u šatorima." Kada je Izak ostario i kad mu se

počeo vid gasiti, htio je blagosloviti Ezava, ali Jakov prijevarom dobi očev blagoslov. Ezav zamrzi Jakova i htio ga je i ubiti, ali ga majka Rebeka o tome obavijesti i savjetova mu da ode u Haran, što Jakov i učini. U snu mu se javi Jahve i reče da će njemu i njegovu potomstvu dati zemlju na kojoj leži i da će njegovih potomaka biti kao praha na zemlji. Jakov 14 godina služi kod svoga ujaka (dajdže) **Labana**. Ujak mu dade dvije svoje kćeri, stariju **Leu** slabog vida, i mlađu **Rahelu**, lijepu i stasitu. S njima dobiva i sluškinje **Zilpu** i **Bilhu**. Te četiri žene mu rode 12 sinova. Sin **Josip** (Jūsuf) je od Rahele. Nakon što se u Haranu dobro obogatio, Jakov je kod Labana proveo 20 godina. Bojeći se brata Ezava, Jakov mu šalje velike darove. U putu, jedne noći, neki se čovjek hrvao s njim dok nije svanula zora. Pošto nije mogao Jakova savladati, ugane mu rebro pri zglobu i tako se Jakovu iščaši kuk. Od tada je Jakov prozvan - Izrael - jer se hrabro bori s Bogom i s ljudima i nadvladao je teškoće. Brat Ezav ga je lijepo dočekaio i primio ponuđene darove. Jakov se sa ženama i djecom nastani u gradu Šekemu, u zemlji Kanaanskoj. Nakon što je Jakovljeva kći Dina obeščašćena, osвете je njena braća **Šimun** i **Levi**. Kasnije Jakov seli u Betel, gdje mu se ponovo Bog objavi, rekavši mu: *"Ja sam El-Šedej, Bog Svesilni. Budi rođan i množi se. Od tebe poteći će narod, mnoštvo naroda, i kraljevi iz tvog će izaći krila. Zemlju što je dadoh Abrahamu i Izaku, ja tebi predajem i potomstvu tvojemu, poslije tebe zemlju ću ovu dati."*

Otišavši iz Betela, u putu, Rahela, Jūsufova majka, rodi Benjamina i umire u Betlehemu. U Hebronu Jakov se nalazi s ocem Izakom koji umire u svojoj 180. godini. Jakovljevi - Izraelovi sinovi su: **Ruben**, **Šimun**, **Levi**, **Juda**, **Jisakar** i **Zebulun** (od Lee), **Josip** i **Benjamin** od Rahele, **Dan** i **Naftalije** od Bilhe, Raheline sluškinje, te **Gad** i **Ašer** od **Zilpe**, Leine sluškinje. Svi su rođeni u Padan Aramu. Jakov je najviše volio Josipa koga braća prodaju Jišmaelcima i ovi ga odvedu u Egipat. Jakov je živio 147 godina i umro je u Egiptu, ali ga prema oporuci ukopaju u špilji Makpeli kod Mamre, u zemlji Kananskoj.

10.5. DRUGA DJELA O JĀKUBU (A.S.)

Brat Isā je počeo zavidjeti Jākūbu (a.s.), nakon što je dobio Božiju Objavu i poslanstvo. On zato seli u Haran kod daidže (ujaka) Labana. Od 12 Jākūbovih sinova potječe 12 izraelskih plemena - **Esbata**.

10.6. KADA JE ŽIVIO JĀKUB (A.S.)

Po Bibliji, Ishāku je bilo 60 godina kada mu se rodiše blizanci: Is i Jākūb. Jākūb je živio u periodu od oko 1765. do 1618. godine prije Isā (a.s.). Biblija tvrdi za Jākūba da je živio ukupno 147 godina.

11 JŪSUF (a.s.),

PO BIBLIJI JOSIF ILI JOSIP (110 godina)

Jūsuf je poslanikov sin, poslanikov unuk, poslanikov praunuk, a i sam poslanik. Kazivanje u Kur'anu o Jūsufu je najljepše kazivanje, (ahsenu-l-kasas, ili istine u formi priče), koje uopće postoji. To kazivanje počinje njegovim istinitim snom koji on kazuje ocu - o tome da mu se klanjaju 11 zvijezda, sunce i mjesec. Otac ga upozorava da o snu ništa ne govori braći, kako mu ne bi napravili kakvo lukavstvo ili splotku, jer je šejtan čovjeku otvoreni i jasni neprijatelj. Kako su Jūsuf i Benjamin braća i po ocu i po majci, bili najdraži ocu, to je kod ostale braće izazivalo ljubomoru, zavist i mržnju prema njima. Zato su braća skovala zavjeru da Jūsufa ubiju, ali su na prijedlog jednog od njih odlučili da ga bace u duboki zdenac-bunar. Nakon što su to učinili, braća su to ocu predstavili da je Jūsufa pojeo vuk,

أَن يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ

fe'ekeluhu zibbu, u vrijeme dok su se oni u zabavi utrkivali. Ocu su čak donijeli i košulju poprskanu lažnom krvlju. Iza toga braća su prodala Jūsufa jednoj karavani za nekoliko dirhema. Pratioci karavana su Jūsufa u Egiptu prodali Putifar. Iako je Jūsuf bio rob i stranac, barbarin-garib, u Egiptu, njega je njegov vlasnik volio, htio ga je posiniti i preporučio je svojoj ženi da lijepo postupa sa Jūsufom. Pošto je Jūsuf bio najljepši čovjek koji je ikada živio i za koga su žene govorile, kada su ugledale njegovu ljepotu, da je plemeniti melek, a ne ljudsko biće, u njega se vlasnikova žena strasno zaljubila i htjela ga je silovati, te mu je svu košulju s leđa poderala. U to su se uvjerali njen muž i jedan njen rođak jer su je na djelu uhvatili. Ono što je ona činila, ona je za to djelo Jūsufa potvorila. Njen muž je zamolio Jūsufa da pređe preko toga djela, a nju da se Allahu pokaje. Za taj događaj žene su saznale i sve su pošle ogovarati vlasnikovu ženu. Kao uzvrat na to ona ih je sve jednog dana pozvala kod sebe dajući im voće i noževe da jedu i gule. U tom momentu pustila je Jūsufa među njih i te žene su se obeznanile od Jūsufove ljepote i tada su noževima, umjesto voća, izrezale sebi ruke i prste. Tada je vlasnikova žena pred svima njima izjavila da, ako Jūsuf ne počinji s njom ono što ona želi-blud, da će ga ona u zatvor strpati. Jūsufov odgovor je: "Stvoritelju moj, zatvor mi je miliji od onoga na što me one nabraćaju. Ako me ne spasiš od njihovih spleta, mogu im se prikloniti i uvrstiti među neznalice!" Njemu se

Stvoritelj odazvao i otklonio je njihove spletke od njega. On sve čuje i sve savršeno poznaje (12:32).

قَالَ رَبِّ النَّجْتُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ
وَأَنَا تَصْرُفُ عَنْي كَيْدَ هَٰؤُلَاءِ أَصْحَابِ الْيَمِينِ

Između bluda i zatvora, da bi ostao moralan, Jūsuf svjesno moli Allaha za zatvor, jer je zatvor jedini način da ostane pošten. Da je izvršio bludnu radnju, Jūsuf bi počinio zinaluk i izdaju povjerenja vlasnika koji ga je lijepo primio.

Tako Jūsuf dospjeva u tamnicu ali sačuva obraz stid, nevinost, poštenje i ukazanu čast i povjerenje.

Jūsufu je Allah kao poslaniku podario mu'džizu, znanje i sposobnost da zna tumačiti snove.

Gospodaru moj, Ti si mi dao dio vlasti i naučio tumačenju nekih snova! O, Stvoritelju nebesa i Zemlje, Ti si zaštitnik moj i na ovom i na onom svijetu, daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri! (12:101). Tako je dvojici mladića koji su s njim u tamnici ležali snove protumačio. Onom koji je sanjao da cijedi grožde rekao je da će zapovjednika svoga vinom pojit, a onom koji je sanjao da na glavi nosi hljeb koji ptice kljuju rekao je da će raspet biti, pa će mu ptice glavu kljuvati. Onome za koga je znao da će spašen biti, Jūsuf napomenu da ga spomene svome vlasniku kada izađe, ali on to zaboravi učiniti, pa Jūsuf u tamnici ostade nekoliko godina sve do vlasnikovog sna.

Međutim, kada vladar usni san kako sedam mršavih krava pojede sedam debelih i sedam zelenih, i sedam sasušenih klasova on izričito traži od svojih velikaša da mu protumače san. Njihov odgovor je da su to zbrkani snovi i da oni ne znaju snove istinito tumačiti. Tada se na dvoru, spašeni iz tamnice, Jusufov drug prisjeća Jūsufa, dolazi mu u tamnicu i traži objašnjenje sna o sedam debelih i sedam mršavih krava, i sedam zelenih i sedam sasušenih klasova. Jūsuf mu odgovara: "Sijat ćete sedam godina uzastopno, pa ono što požanjete u klasu ostavite, osim malo što ćete pojesti, jer će poslije doći sedam teških godina koje će pojesti ono što ste za njih pripremili, ostat će jedino ono malo što ćete za sjetvu sačuvati. Zatim, će poslije toga doći godina u kojoj će ljudima kiše u obilju biti i u kojoj će cijediti". Kada je Jūsuf protumačio san, vladar je bio potpuno zadovoljan i pušta Jūsufa iz zatvora. Međutim, Jūsuf neće da izađe iz tamnice dok se sve spletke onih žena ne raščiste. Vladar Jūsufu nudi veliki položaj, a on se prihvata onog što najbolje zna. Da bude ministar privrede, i čuvar robnih rezervi u zemlji. Postavši to, Jūsuf je u periodu od sedam rodni godina pripremao hranu za sedam nerodnih i sušnih godina koje će doći kao što je i bilo. Tada su mnogi ljudi, pa i Jusufova braća, osim Benjamina, navalila u Egipat da kupuju hranu. Kada je opskrbio braću hranom, Jūsuf je rekao braći da mu dovedu brata i po ocu i po majci Benjamina.

Kada su to sinovi kazali ocu, on im ne dade Benjamina dok mu se ne zakleše da će ga vratiti natrag. Čim su se braća vratila u Egipat, Jūsuf se otkrio Benjaminu kao brat i prigr-

Povijest islama

lio ga sebi na grudi. Da bi zadržao brata Benjamina sa sobom, Jūsuf postavi jednu čašu u njegov tovar s hranom. Kazna za krađu navodne čaše bio je ostanak u Egiptu, njenom navodnom kradljivcu. Kada su se braća vratila ocu i bez Benjamina, to mu je teško bilo i on naredi sinovima da se vrate u Egipat i dovedu i Jūsufa i Benjamina jer je Jakūb kao veliki znalac, koga je Allah kao poslanika znanju uputio, znao da je Jūsuf živ a ne pojesten od vuka.

Mada su braća nudila u Egiptu bilo koga između sebe umjesto Benjamina, to im nije udovoljeno, jer su oni ostavili samo navodnog krivca. Kada su braća i po treći put došla u Egipat, Jūsuf im se kaza i otkri i dade im svoju košulju da je ponesu ocu i naredi im da mu dovedu cijelu porodicu sa ocem u Egipat. Ovo je treći put da se košulja spominje u vezi sa Jūsufom. Prvi puta u vezi sa braćom, drugi puta sa ženom, i treći puta sa ocem. Tada braća priznaše svoj grijeh prema Jūsufu a on im uzvraća riječima: "Ja vas sada neću koriti", reče Jūsuf. "Allah će vam oprostiti, od milostivih On je najmilostiviji" (12:92).

قَالَ

لَا تَنْيِبُ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ
الرَّاحِمِينَ

Nakon toga, Jakūb (a.s.) se sa porodicom doseli u Egipat. Tada braća priznaše Jūsufa i njegov san se pokaza kao istina.

Sura Jūsuf je objavljena u Mekki, u vrijeme najžešćih progona protiv Muhammeda (a.s.) i prvih muslimana. Prilikom oslobođenja Mekke Muhammed (a.s.) uči rođacima i sugrađanima ajet koji je učio Jūsuf (a.s.) svojoj braći i skoro sve Mekkelije kao neprijatelje Muslimana amnestira. Na kraju sure Jūsuf ističe se "da su izlaganja o božijim poslanicima pouka za pametne ljude", *ibretun li ulil elbaḥ*. Nisu to događaji koji se izmišljaju, već potvrda knjiga koje su prije Kur'ana objavljene, objašnjenje svake stvari, uputa i milost narodu koji vjeruje (12:111).

11.1. JŪSUFOVO POSLANSTVO I RAZGOVOR SA EGIPĆANIMA

Jūsuf je upućen na pravi put. Odabran je. Primio je Objavu, poslanstvo, znanje i mudrost. On je dobročinitelj i iskreni Allahov rob sa jasnim dokazima, ali su ljudi u njega sumnjali. Dok je boravio u tamnici i svojim drugovima tumačio snove, Jūsuf je s njima razgovarao o svojoj vjeri i vjeri Egipćana koji su vjerovali u lažne bogove: *Ni jedan obrok hrane neće vam donesen biti, a da vam ja prije ne kažem što ćete dobiti*, reče Jūsuf. *To je samo dio onoga čemu me naučio Gospodar moj, ja se klonim vjere naroda (Egipćana) koji u Allaha ne vjeruje i koji i onaj svijet ne priznaje, i ja ispovijedam vjeru predaka svojih, Ibrahima, i Ishaka i Jakuba. Nama ne priliči da ikoga Allahu smatramo ravnim. To je Allahova milost prema nama i ostalim*

ljudima ali većina ljudi nije zahvalna. O, drugovi moji, u tamnici, ili su bolji raznorazni (lažni) razjedinjeni bogovi ili Allah Jedin i Svemoćni? Oni kojima se, mimo njega, klanjate samo su imena koja ste im nadjenuli vi i preci vaši, Allah o njima nikakva dokaza nije objavio. Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio da se klanjate samo Njemu. To je jedino prava vjera, ali većina ljudi ne zna. (12:37-40).

I po svjedočenju osnivača historije Herodota, stari Egipćani su uglavnom izmislili i dali imena većini paganskih bogova. Ta izmišljena i imenovana božanstva oni su obožavali. Od njih su to preuzeli i stari Grci. I po svjedočenju Kur'ana, stari Egipćani su izmišljali imena lažnim bogovima i ta lažna i nepostojećih božanstava imena obožavali. Svako onaj ko se čuva nevaljalština i strpi na Allahovom putu, pokazuje primjer Jūsufa, bit će nagrađen, zato što nagrada dobročiniteljima nikada ne propada. O Jūsufu (a.s.) govori cijela dvanaesta Kur'anska sura koja nosi i njegovo ime. U drugim surama o Jūsufu se uglavnom, osim u Mu'minu, ne govori.

11.2. BIBLIJA O JOSIPU, JOSIFU (JŪSUF A.S.)

Jakov se naselio u Kananu gdje mu je otac bio pridošlica. Kao sedamnaestogodišnjak Josip je čuvao stada sa braćom, sinovima Bilhe i Zilpe. Jakov je najviše volio Josipa i zato su ga braća mrzila. Još su ga više mrzili poslije sna. Iz Hebronske doline jednom ga Jakov posla u Šekem da tamo nađe braću. Ne nađe ih u Šekemu već u Dotanu. Ugledavši ga, braća ga htjedoše ubiti, ali to Ruben spriječi. Nagovori ih da ga bace u zdenac u kome nije bilo vode. Kasnije naidoše midanski trgovci-Jišmaelci i braća ga prodaju njima za 20 srebrnjaka. Tako ga trgovci prodatog odvedu u Egipat. Nakon što ga prodaju (potvora), braća zakolju kozu, okrvave Josipovu kičenu haljinu, pa je otac pomislio da ga je rastrgla zvijer. Midanci prodaju Josipa Putifar, zapovjedniku vladareve tjelesne straže. Međutim, "Jahve je bio s Josipom, zato je u svemu imao sreću". To opazi vladar, pa ga postavi za upravitelja doma i povjeri mu svoj imetak. Zbog odbijanja upravnikove žene, ona ga oblađa i on dospije u tamnicu. I u tamnici Jahve je bio s Josipom i upravnik mu povjeri brigu oko zatvorenika. S Josipom u zatvor kasnije dospiju glavni peharnik i glavni vladarev pekar. Kasnije vladar sanja san koji mu samo Josip protumači. Iza toga, vladar daje Josipu upravu cijele zemlje i ženi ga Asenatom, kćerkom svećenika. Tada je Josipu bilo 30 godina. Za sedam rodni godina Josip nagomila žita kao pijeska u moru. Asenata rodi Josipu dva sina, Manašea i Evraima. Kada nastupiše gladne godine, svijet je išao kupovati žito u Egiptu. Dva puta su u Egipat išla i Josipova braća ali ga nisu prepoznala. Prvi put nije išao Benjamin pa je on zatražio da ga dovedu. Kao garanciju za njega zadržao je Šimuna. Na koncu je zatražio, nakon što im se kazao, da dovedu i oca i da se svi presele u Egipat, što oni i učiniše. Jakovu je tada bilo 130 godina. U Egiptu poživje Jakov 17 godina. Jakov je sahranjen sa ženom Leom u Hebronu. Pred smrt, Josip je zamolio braću da mu odnesu kosti iz Egipta što je učinio tek Mojsije. Kostu su mu pokopane u Šekemu. Kako tvrdi Biblija. Balzimirani su i Jakov i Josip. U Bibliji piše da je Josip živio 110 godina i to između 1730. i 1630. Jūsuf je u Egiptu živio za vrijeme Hiksa. Sve egipatske

Povijest islama

hronike u tom periodu, Hiksa, od 1730. do 1580. se prekidaju. Da li zbog mržnje prema njima ili zabrane da ih vode?

Iz drugih djela o Jūsufu saznaje se da su u njegovo vrijeme u Egiptu vladali Hiksi a ne faraoni. Vladao im se zvao Ibn Rejjan Velid. Bio je Amelićanin-Semit. Neki Putifara nazivaju Zafir a ženu mu Zulejha. Neki tvrde da je Jūsufu bilo 56 godina kada mu je otac umro. Po njima Jūsuf je živio otprilike između 1647. i 1564. godine. Jūsufova ličnost je tema u slikarstvu, muzičkim djelima, dramama, teatrologijama i poemama.

EJJŪB (a.s.)**EVVAB - PO BIBLIJI (JOV, JOB,
HEBREJSKI HIOB) (93 godine)**

Najvećim teškoćama i iskušenjima na putu učvršćenja u vjeri i približavanja Allahu (dž.š.) bili su iskušavani Allahovi poslanici i pravi vjernici. Najvećim bolestima kojima je ikada bio izložen jedan poslanik, musliman i, čovjek uopće, bio je izložen Ejjüb (a.s.). Sve patnje, bolesti, iskušenja i muke kojima je bio izlagan Ejjüb (a.s.), pouke su vjernicima do Sudnjeg dana:

Spomeni Ejjüba, kada je uputio dovu Stvoritelju: Mene je pogodila nesreća, Ti si najmilostiviji od milostivih! Mi smo mu se odazvali i otklonili smo mu nevolju, dali mu njegovu porodicu. Uz njih još toliko iz milosti od Nas i radi pouke pobožnim ljudima (21:83-84).

Spomeni našeg roba Ejjüba kada je zavapio svoe Stvoritelju: Zaista me šejtan spopao mukom i patnjama! Neki glas mu reče: Udri nogom u zemlju! On to učini i iz zemlje poteče izvor. To je voda pogodna za kupanje i studena za piće. Poklonili smo mu njegovu porodicu i udvostručili opomene razumnim ljudima. Mi mu rekosmo: Uzmi snopić svojom rukom i udari njim i nemoj prekršiti svoju zakletvu. Allah se je osvjedočio da je Ejjüb strpljiv. Zaista se Ejjüb mnogo obraća Allahu (38:41-44).

وَاذْكُرْ

عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّ الشَّيْطَانُ بَعْضَ عَضَائِبِي

● اُرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ۝

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرًا لِّأُولِي

الْأَلْبَابِ ● وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنَطْ إِنَّكَ

وَجَدْنَاهُ صَاحِبًا فَتِمًا لِّعِبَادِنَا إِنَّهُ مُوَابِدٌ

Kada je zapao u teške nevolje i kada ga je šejtan spopao, Ejjüb čini dovu Allahu. Neki iznose da je Ejjüb (a.s.) putujući pustinjom zapao u veliku žeđ, umor i patnju. Idući naprijed naišao je na hladnu vodu, okupao se, napio vode, žeđ ugasio i umora je nestalo. Po drugima, kada je pomislio da mu je žena nevjerna, Ejjüb se zakleo da će joj udariti stotinu batina, pa kada se uvjerio u njenu nevinost, donio je odjedanput stotinu slamki u jednom svežnju i time je udario ispunivši zakletvu.

12.1. EJJŪBOVO POSLANSTVO

Da je Ejjūb (a.s.) božiji poslanik kazuje Allah u suri (4:163) kao i suri (6:88-89). To su poslanici o kojima je Muhammed (a.s.) obaviješten, a ima ih i o kojima nije uopće obaviješten i o kojima zna isključivo Allah. Kao i druge vjerovjesnike, Allah je Ejjūba uputio na pravi put zato što on kao ni oni nisu bili idolopoklonici. Poslanicima je Allah dao knjigu, mudrost i vjerovjesništvo. Iz navedenih ajeta jasno je da je Ejjūb božiji poslanik a nikakva mitološka izmišljena ličnost.

12.2. BIBLIJA O JOB, JOVU, HIOBU (EJJŪB A.S.)

U Bibliji postoji posebna knjiga o Jobu. U toj knjizi on je prikazan kao pobožan, pravedan, imućan i sretan čovjek. Satana sumnja u iskrenost Jobove pravednosti, pa mu Bog dopušta da Joba izloži različitim patnjama. Job ostaje bez imetka i djece i bude pogođen teškom bolešću. Prezire ga i vlastita žena i biva izbačen i iz vlastite kuće - potvora. Kasnije mu dolaze tri prijatelja: Elifaz Temanac, Bildan iz Šuaha i Sofar iz Naama. Oni mu kazuju da je trpljenje kazna za grijehe. Pošto trpi, znači da je zgriješio, pa ispašta grijehe. Job se brani da nije zgriješio i poziva se na Boga. Nenadano se pojavljuje nova osoba Elihu, koja u diskusiju unosi nešto novo: "Patnje mogu biti sredstvo pročišćenja i škola poniznosti". Na koncu se pojavljuje sam Bog i pokazuje svoju nedokučivost, mudrost i svemoć. Job tada shvata težinu problema trpljenja i uviđa da je čovjek malen da shvati sve tajne prirode. Job se pokorava Bogu i Bog mu vraća prijašnju sreću i to još uvećanu.

12.3. DRUGA DJELA O EJJŪB (A.S.)

Prema M. S. Serdareviću, Ejjūb je živio u gradu Besijji u Siriji. Skoro sva Besijja je bila njegova. Neprestano se zahvaljuje Allahu na blagodatima. Ali sve mu strada. Sedam sinova i tri kćeri poginu, a imetak propade. Zatim ga spopade strašna bolest od koje je sav bio u ranama. Iako provodi sedam godina u užasnom stanju, on se neprestano zahvaljuje Allahu (dž.š.). Žena mu Rahmet, kći Efraimova, unuka Jūsufa (a.s.) ga pazi i njeguje. Na koncu javlja mu se melek Džebrail i kaže da se zamoli Allahu (dž.š.) što Ejjūb i učini. Iz zemlje je provrelo toplo vrelo i Ejjūb se okupa, a drugo vrelo je bilo studeno i s njega se napi vode. To je njegova mu'džiza u liječenju samo pomoću vode. Nakon takvog sabura tevekkua, zikra, šukra, tespiha i hamda Allahu, Ejjūb je ponovo zaimao dosta imetka i puno djece. Ejjūb je živio 93 godine i ukopan je blizu vrela od čije se ljekovite vode izliječio. Neki tvrde da je Ejjūb živio u predjelu Damaska i da je imao sina Bišra koji je postao poslanik. Ejjūb je potomak Ishakovog sina Isā (Ajsa). Ejjūbova povijest je velika inspiracija književnika, npr. *Geteovom Faustu* i *Prologu na nebesima*. Kazivanje o Jobu spada u jedno od najljepših kazivanja. Postoji i *hikaja o Ejjūb peygamberu*.

12.4. KADA JE ŽIVIO EJJŪB (A.S.)?

Prema M.S. Serdareviću rodoslovlje Ejjūbovo je slijedeće: Ishāk (a.s.), Is, Rum, Zaredž (Tahes), Emus i Ejjūb (a.s.). Dakle, Ejjūb je peti ili šesti potomak Ishāka (a.s.). Majka Ejjūbova je bila od Lūtove (a.s.) loze a žena unuka Jūsufa (a.s.).

13

ŠUA'JB (a.s.)

**PO BIBLIJI JITRO, JETRO, HEB, RAGUEL-
HALILULLAH PRIJATELJ BOŽIJI
(preko 200 godina)**

Šua'jb (a.s.) dolazi sa istim manifestom i testamentom kao i poslanici prije njega: Hud, Nuh, Šalih itd. Jedini je poslanik čiji se narod ne naziva *Kaum* nego *Ashabu Medžen* i *Ashabu-l Ejketi*. On narod Medžena i Ejke poziva da robuju samo Allahu osim koga drugog Boga nema i kao njihov brat pita ih zašto se Allaha ne boje a sebe predstavlja kao vjernog Allahovog poslanika, te poziva te narode da se Allahu pokoravaju i njegov sunnet slijede. Za svoju misiju ne traži nikakvu nagradu jer će ga Allah nagraditi (7:85, 11:84, X29:36). Predstavlja im se kao čovjek iz njihove sredine, a ne kao stranac. Njegovi postupci i odnosi prema njima bili su bratski. Stanovnicima Medžena, Midžena došao je otvoren i jasan dokaz od njihovog Stvoritelja (7:85).

وَالِى مَسَدِّىنَ أَخَاهُ شُعَيْبًا قَالَ يَا
قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُمْ
بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا

Šua'jb (a.s.) im je govorio: *Slijedim posve jasan dokaz i put moga Stvoritelja. On mi je dao od Sebe lijepu dobit. Neću da činim ono što vama zabranjujem. Hoću da popravljam što je više moguće. Moj uspjeh ovisi samo od Allaha* (7:85) i (11:88). Svome narodu se predstavlja kao vjeran i pouzdan poslanik (26:143).

13.1. ŠUA'JBOV NAROD

Šua'jb je upućen narodu Medžena ili Midžena. Midžen je, po nekima, bio sin Ibrahima (a.s.), od treće žene Keture. Grad u kome su potomci Medžena živjeli prozvao se tako po njemu. Ovaj se grad nalazio na jugozapadnoj strani Sinaja uz Crveno more. Ptolomej ovaj grad naziva Medžana. Šua'jb poziva svoj narod da se boji Allaha koji je stvorio njih i one prije njih (26:184). Poziva ih da se boje posljednjeg dana (29:36). Da pravom mjerom na litru, metru i kantar mjerne i vagaju (7:85, 11:84-85, 26:181-182). Ničije pravo da ne jedu i ne umanjuju (7:85 i 26:183). Poziva ih da ne siju smutnju po zemlji pošto je na njoj zavladao red i mir. To će im biti bolje ako su pravi vjernici (7:85 i 26:183). Upozorava ih da ne čine zlo na zemlji sijući smutnju (29:36).

Povijest islama

Ne postavljajte busije na svakom putu, da biste prestrašili i od Allahovog puta skrenuli one koji vjeruju u Allaha i da biste taj put iskrivili. Strpite se dok Allah među vama ne presudi. On je najbolji sudac (7:86-87). Klonite se nevaljalština koje smutnju na zemlji izvode. To što vam je Allah ostavio, bolje vam je ako ste pravi vjernici (11:85). Tražite da vam oprostí vaš Stvoritelj, zatim se pokajte i Njemu se povratite. Zaista je moj Stvoritelj milostiv i pun ljubavi (11:90). Bojte se Allaha i moj put slijedite. Jedan dio se odazvao Šua'jbom pozivu, a drugi su bili nevjernici (7:87). Govorili su Šua'jbu: "Da li vjera tvoja traži od tebe da napustimo ono čemu su se preci naši klanjali ili da ne postupamo sa imanjima našim onako kako nam je volja? E baš si pametan i razuman!" (11:87).

Prije vjerovjesništva Šua'jba su smatrali ispravnim, blagim i savršenim čovjekom. Međutim, kada ih je pošao pozivati na pravi put oni Šua'jbu odgovaraju: Mi ne razumijemo mnogo toga što ti govoriš a vidimo da si među nama jedan, da nije roda tvoga mi bismo te kamenovali, ti nisi nama drag (11:91). Šua'jb im na to uzvraća: Zar su moja porodica i moje pristaše u vašim očima jači i moćniji od Allaha. Vi za leđa bacate Allahovu zapovjest. Bez sumnje moj Stvoritelj obuhvaća svojim znanjem sve što vi radite. Činite što vam bude išlo od ruke, a i ja ću činiti (11:91-93). I stanovnici Ejke, prašume u laž su ugonili poslanike. Zar se vi nećete čuvati nevaljalština, pita ih Šua'jb (a.s.) (26:176-180).

كَذَّبَ أَصْحَابُ لَيْكَةِ الرُّسُلِ ۖ إِذْ قَالَ لَهُمُ مُعْتَبِرٌ أَلَمْ تَقُولُوا
 ۞ إِنَّا كُنَّا رَسُولًا مِّنْ رَبِّكُمُ فَاتَّقُوا اللَّهَ أَطِيعُوا ۖ وَمَا أَسْأَلُكُمْ
 عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنَّا أَنجَرِي ۖ وَالْأَعْمَىٰ رَبَّنَا لَعَالَمِي ۚ

Oni Šua'jbu govore da je oprečan, da je čovjek kao i oni i da je lažljivac (26:185-186) i (29:37). Čak govore i izazivaju. Spusti na nas komade neba ako istinu govoriš. Moj Stvoritelj najbolje zna šta vi radite (26:187-188). Allah umnoženim stanovnicima Medžena poručuje: Sjetite se kad vas je bilo malo pa vas je Allah umnožio (7:86). Živjeli su u sreći i blagostanju (11:84). Dakle, imali su dobre životne uvjete i umjesto da budu zahvalni, oni su bili nezahvalni Allahu.

13.2. OPOMENA KAZNOM

Bojim se da vas ne stigne jedan dan u kome će vas sviju kazna obuhvatiti. Ja vas neću moći sačuvati (11:84-85).

Neka vas mržnja prema meni ne navodi u grijeh pa da vas stigne kazna kao što je stigla Nihov narod ili Huklov ili Salihov a ni Lutov narod nije od vas daleko (11:89)

وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَن يُصِيبَكُمْ مِثْلَ مَا أَصَابَ
 قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ مَلِكٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ
 مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ

Brzo ćete saznati koga će stići kazna koja uništava i ponižava i ko je lažljivac. I iščekujte i ja ću s vama iščekivati (11:94). Sve im opomene nisu koristile.

13.3. KAZNA NARODU MEDŽENA I EJKE

Pošto je stigla Allahova odredba o kazni, spašen je Šua'jb (a.s.) i vjernici. Strahovit i užasan glas-*sajhatun* i zemljotres-*redžfetun*, od kojih su ostali ukočeni i nepomični u svojim kućama, obuhvatio je nevjernike, griješnike i nasilnike, zato što su kao nevjernici i nasilnici zakidali ljude na litru, metru i kantar i presretali ljude na drumovima pljačkajući ih i odvrćajući sa Allahovog puta. Poslije kazne izgledalo je kao da nikada nisu tu obitavali.

Dobro znaj da je Medžen odbačen od Allahove milosti kao što je odbačen i Sem'ud, (11:95 i 96). Oni su poricali Šua'jba i u laž ga utjerivali. Zato ih je stigla kazna jednog oblačnog i groznog dana. U tome ima pouke ali većina ljudi ne vjeruje. Poslije strašnog glasa i zemljotresa, oni su ležali nepomični na tlu u svojim kućama kao povaljano drveće i kamenje.

13.4. BIBLIJA O JITRU, JETRU HEB. RAGUELU (PRIJATELJU BOŽIJEM) (ŠUA'JB A.S.)

Kada je Mojsije kao mladić pobjegao iz Egipta zbog ubistva jednog Egipćanina, sklonio se kod Jitra, Midžanskog svećenika. Jitro mu za ženu dade kćerku Siporu-Seforu. Nakon što mu se Jahve objavio, Mojsije se vraća u Egipat, gdje skupa s bratom Aronom govori narodu ono što mu je Jahve kazivao. Nakon što je izbavio Izraelce iz Egipta, Mojsije se susreo sa svojim puncem Jitrom u pustinji, gdje mu je Jitro doveo ženu, koju Mojsije bijaše otpustio i dva njezina sina. Kada je vidio da sam Mojsije kroji pravdu narodu, Jitro mu savjetuje da on rješava samo teže slučajeve, a da za manje slučajeve postavi glavaru na putu: na hiljadu, stotinu, pedeset i desetinu što Mojsije prihvaća. Nakon toga, Jitro se vratio u svoju zemlju a Mojsije je ostao u pustinji.

13.5. DRUGA DJELA O ŠUA'JBU (A.S.)

M.S. Serdarević navodi da je Šua'jba Muhammed (a.s.) prozvao *Hitibu-l Enbija-govornikom božijih poslanika*. Prije kazne narodu, Šua'jb se sa vjernicima doselio u Mekku. Pokopan je u Mekki između Zemzema i Mekami-Ibrahima. Živio je preko 200 godina. Kao punac Mūsāa (a.s.) bio je stariji od njega. Mūsā (a.s.) je izveo Israilćane iz Egipta između 1250. i 1230. godine. Za Mūsāa se tvrdi da je živio 120 godina. Bilo mu je 80 godina kada je s bratom došao faraonu. Mūsā živi od 1330. do 1210. Šua'jb je živio u XIV. i XIII. stoljeću prije Isāa.

14

MŪSA (a.s.)

PO BIBLIJI MOJSIJE (120 godina)

1. Poslije Ādema, Nuha, Ibrāhima, Mūsā (a.s.) je četvrti, od šest, velikih ululazmu - ili poslanika Odluke.

2. On je prvi božiji poslanik koji je primio prvu veliku Objavu-Knjigu *Tevrāt*.

3. Poslije Jūsufa njega Allah određuje za poslanika, izbavitelja Israilićana iz višestoljetnog faraonskog ropstva i onoga koji će faraona kao najvećeg silnika, diktatora, despota i nasilnika (tagaa), koji je sebe nametnuo i podmetnuo narodu za Boga, pozvati u vjeru Allahovu,

4. Mūsā (a.s.) je u Allahovu vjeru trebao pozvati i faraonove sahirune-čarobnjake koji su narod hiljadama godina držali u sihru, pričinu, opsjeni, varci i laži.

5. U islam je trebao pozvati i faraonove meleune-glavešine, stratege, savjetnike i svitu koji su pravili strategiju faraonovih zločina i nagovarali ga protiv Mūsāa, muslimana, islama, pravde i istine. U islam je trebao pozvati i faraonovu vojsku koja je mučila, tlačila i ubijala, kako egipatski tako i sve porobljene narode.

6. Konačno, u islam su Mūsā i Hārūn trebali pozvati i svoj narod, Israilićane.

7. O faraonovim zlodjelima, silništvu, nasilju i oholosti govore mnoga djela, pa i desetina Kur'ana.

8. Za faraona je bitno istaći da on za sebe tvrdi da je Bog i da zato što se smatra Bogom naređuje da mu se prave piramide kako bi on kroz tu gradnju dokazao da je Mūsāov Bog lažan, a on faraon kao Bog da je istinit. On je narod zaveo i naveo na zabludu i narod je njegove zablude i nesuvislosti slijedio. Kur'an za faraona kaže da je on taga-despot.

Glagol *taga*, u odnosu na Boga, znači ne vjerovati i pobuniti se protiv Boga. U odnosu na ljude znači vladati despotски, samovoljom i nasiljem, a u prirodi znači provaliti se nebo i podivljati rijeka kad se izlije iz svoga korita.

Faraon svakom, ko u njega ne vjeruje, prijeti zatvorom i smrću pa čak i Mūsāu (a.s.). On tvrdi narodu da oni nemaju drugog boga osim njega i da je on najveći i jedini Bog (*Ene rabbukumul - ea'la*) i predstavlja mu se kao gospodar carstva Misira i rukava rijeke Nila. Tvrdi da je bolji od "bijednika" Mūsāa koji jedva govori - *Faraon je sebi narod potpuno upokorio pa su ga slušali*. Bio je to narod grijehnika- *fasika*, narod nadmenih ljudi-*alin*, narod oholih ljudi- *mustekbirin*, narod nasilnika-*zalimin* i narod najgorih nevaljalaca-*mudžrimin*. Taj narod je isključivo zaljubljen u sebe, ogrezao u sve poroke i širk i slijedi isključivo svoje običaje i način života. Nad Israilićanima faraon provodi genocid tako što im ubija mušku a zlostavlja žensku djecu. On cijeli narod pomoću vojske i policije prisiljava da gradi

Povijest islama

piramide i da njega slavi kao boga. Takvom faraonu i narodu Allah šalje Mūsā i Hārūna kao poslanike.

Način Mūsāovog opstanka poslije rođenja i život, jer mu je bila namijenjena smrt, su mu'džiza i Allahovo nadahnuće njegovoj majci. On koji će prvi na svijetu ustati protiv faraonove vlasti i srušiti je, odrasta na faraonovom dvoru zahvaljujući Allahovoj odredbi i faraonovoj ženi koja je bila muslimanka. Mūsā (a.s.) je zet Šua'jba (a.s.), a brat Hārūna (a.s.) koji zajedno s njim odlazi faraonu. Oko 600 ajeta ili skoro desetina Kur'ana govori o Mūsāu, faraonu, Egipćanima i Izrailićanima. Mūsāu u misiji, na njegovu dovu, Allah daje pomoć, u bratu Hārūnu. Faraonov narod kao ni jedan drugi na svijetu prije njega bio je otrezan u mitologiju i širk (razna božanstva, amon, ra, oziris, izida i svete životinje).

Stari Egipćani imena mjeseci u kalendaru daju po imenima bogova. Taj narod je otrezan u razne opačine i poroke. Takvom narodu ide Mūsā (a.s.) da ga pozove na pravi put. Allah daruje Mūsāa sa mu'džizama i jasnim dokazima.

1. Najveće Mūsāove mu'džize i najjasniji dokazi i znamenja su Tevrāt, kao prva velika Objava i knjiga;

2. Štap koji se po Allahovoj odredbi pretvara u ogromnu zmijurinu;

3. Svijetla Mūsāova ruka;

4. Direktno je razgovarao sa Allahom;

I on baci štap svoj - kad on prava zmijurina i izvadi ruku svoju - ona zu prisutne postade bijela (7:107-108). I kada smo Mūsāu Knjigu koja rastavlja istinu od neistine dali da biste pravim putem išli (2:53)

وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

a Allah je sigurno s Mūsāom razgovarao (4:164).

Na sva ova Allahova znamenja dokaze i mu'džize faraonov narod, umjesta povjeruje, reagira ovako: *I govorili su: "Kakav god nam dokaz doneseš da nas njime općaraš, mi ti nećemo vjerovati"*

وَقَالُوا مَهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ اللَّهُ بِهِمْ قُلُوبَهُمْ ۚ وَاللَّهُ يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ (7:132).

Na ovako uporno nevjerovanje i odbijanje svih Allahovih znamenja slijede Allahove kazne i upozorenja: *Zato smo mi na njih slali i poplave, i skakavce i krpelje i žabe i kru - sve jasna znamenja, ali su se oni oholili, narod zlikovački su bili (VII:133).*

فَأَرْسَلْنَا
عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالذَّمَ
آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ

Povijest islama

Po vjerzakonu u Tevrātu kojeg je primio Mūsā (a.s.) bile su potpuno recipročno propisane kazne: *glava za glavu, oko za oko, nos za nos, uho za uho i zub za zub*.

Kur'an dopušta da se izvrši poravnanje recipročnom kaznom nad krivcem, ali onom, ko u ime Allaha oprost, bit će mu to od grijeha iskupljenje. U Tevrātu je, također, propisano da, *ko svjesno i namjerno ubije nevinu, ni krivu ni dužnu osobu, koja nije nikakav nered na zemlji činila, kao da je poubijao sve ljude, a ko spasi život jedne osobe kao da je spasio sve ljude (5:32). Za one koji su protiv Allaha i Njegovih poslanika bore i koji na zemlji nered čine kazna je ubijanje ili raspeće, ili da im se ruke i noge unakrst odsijeku ili da iz zemlje budu prognani (5:33).*

Glavni sadržaj Tevrata su deset božijih zapovijesti. Tih deset zapovijesti u Bibliji su sačuvane ovako: 1. Nemoj imati drugih bogova uza Me (monoteizam); 2. Ne kuni se lažno; 3. Sjećaj se dana odmora da ga svetkuješ; 4. Poštuj oca svojega i mater svoju; 5. Ne ubij; 6. Ne čini preljube; 7. Ne kradi; 8. Ne svjedoči lažno na bližnjega svojega; 9. Ne poželi žene bližnjega svojega; 10. Ne poželi imetka bližnjega svojega;

14.1. MŪSĀ, ISRAILICĀNI I EGIPĆANI

Israilićani, potomci Israilovi (Jakubovi) proboravili su u Egiptu, po Bibliji, 430 godina u ropstvu. Iz Egipta i faraonskog ropstva spašava ih, po Allahovoj odredbi i milosti, Mūsā (a.s.).

14.2. ROĐENJE MŪSĀOVO

Nakon rođenja, pošto je faraon naredio da se sva muška israiliska djeca poubijaju, Mūsāa je majka na tabutu bacila u Nil. Uzela ga je faraonova žena i rekla: "Neka ovo dijete, faraone, bude radost i moja i tvoja. Nemoj ga ubijati. Možda će nam valjati, ili da ga posnim." Kada je majka rodila Mūsāa, ona ga je po Božijoj uputi stavila na tabut i spustila niz rijeku Nil, a poslala je svoju kćerku da to prati. Kasnije je sestra našla bratu majku da ga doji jer dijete nije htjelo dojiti ni jednu drugu ženu osim vlastitu majku. Njegova se majka umalo nije otkrila kao majka. Mūsāovoj majci Allah naređuje da baci dijete u rijeku i da ne strahuje i ne tuguje jer će Mūsā ostati živ i biti mine-l-murselin, jedan od poslanika. Mūsāa su u rijeci pronašli faraonovi ljudi da im postane jad i dušmanin (28:7-13 i 20:37-40).

14.3. MŪSĀ NEHOTICE I NESVJESNO UBIJA EGIPĆANINA-PRVI POSLANIK KOJI UBIJA ČOVJEKA

Kada je odrastao, Mūsā u jednoj tuči između jednog Egipćanina i Israilca pritiče upomoć Israilcu i šakom udara Egipćanina od čega on umire. Mūsā to odmah shvati šejtanskim djelom i učini pokajanje (tevbū) i dovu Allahu pa mu Allah oprost. Suvradan ga isti Israilac pozva ponovo upomoć, u tuči, ali ga Mūsā odbi nazvavši ga otvorenim svadljivcem i smutljivcem. Tada Israilac prigovori Mūsāu za jučerašnje ubistvo i optuži ga i prokaza da je siledžija a ne izmiritelj. Poslije toga, jedan čovjek sa periferije grada, izvi-

jesti Mūsāa da gradski prvaci vijećaju da ga ubiju i savjetuje mu da napusti grad, što on u strahu od osвете i učini (28:15-21).

14.4. MŪSĀ U MEDŽENU - MEDJENU

Nakon što je napustio Egipat, Mūsā je došao u Medžen. Kod nekog pojilišta zatekao je dvije djevojke koje od muškaraca nisu mogle napojiti svoju stoku. Mūsā to čini, umjesto njih. Poslije toga otac šalje jednu kćerku, pošto su ga o svemu izvijestile, po Mūsāa. Došavši Šua'jbu, Mūsā mu ispriča događaj iz Egipta. Šua'jb mu potvrdi da je dobro što je napustio Egipat. Na molbu jedne od kćeri, Šua'jb prima Mūsāa na službu osam godina, ali ako ostane 10, onda višak od dvije godine je dobročinstvo s njegove strane. Šua'jb ponudi kćerku za ženu Mūsāu što on i prihvati (28:22-28). Mūsā je Allah iskušavao raznim iskušenjima pa i odlaskom iz Egipta (20:40).

14.5. MŪSĀ (A.S.) PO DRUGI PUT U EGIPTU

Preko 200 ajeta govori o drugom boravku Mūsāovom među Egipćanima i o njegovim kontaktima s faraonom *"Mūsā idi faraonu. On se uistinu osilio. Idite ti i Hārūn faraonu. On se doista osilio"*. Prije odlaska faraonu Mūsā čini dovu Allahu (dž.š.) da mu učini prsa širokim i prostranim, da mu olakša njegovu misiju, da mu razveže jezik i govor učini jasnim i razgovjetnim. On faraonu dolazi sa legitimacijom. *"Zaista ja sam poslanik gospodara svjetova"*. Čim se pojavio pred faraonom, on mu prigovara ubistvo Egipćanina a Mūsā mu odgovara da je to učinio nehotice dok nije bio poslanik, a iz Egipta je pobjegao iz straha. Faraon prigovara jedno nehotično ubistvo Mūsāu, a on, faraon, svaki je dan svjesno i namjerno ubijao na stotine i hiljade ljudi. Iza toga faraon pita Mūsāa i Hārūna. *"Ko je vaš stvoritelj?"* Oni mu odgovaraju da je to Stvoritelj nebesa i Zemlje, Istoka i Zapada, Stvoritelj sadašnjih i prijašnjih naroda. Faraon na ove argumente odgovara prijetnjom - zatvorom, a kasnije i ubistvom ako u njega ne budu vjerovali.

14.6. MŪSĀOVE MU'DŽIZE

Mūsā nudi i pokazuje faraonu svoje mu'džize, koje on dopušta, da se pokažu. Mūsā tada pokazuje svoju ruku koja je pred gledaocima postala potpuno svijetla. Faraon se savjetuje sa meleunima-uglednicima, glavarima, šta da se radi. Odluka je da se saberu svi sahiruni-čarobnjaci i da pobijede Mūsāa. Kada su se svi iskupili prvo što traže od faraona je nagrada ako pobijede. Faraon im obećava nagradu i čast svoje blizine. Kada su se svi čarobnjaci sahiri, faraon, meleuni, svita i narod iskupili, počinje dvoboje. Na prijedlog Mūsāa, prvo sahiruni, bacaju svoje konopce i štapove. Iza njih Mūsā baci svoj štap koji se pretvori u ogromnu zmijurinu koja proguta sve što su oni pričinili. Kada su se u to sahiruni osvjedočili, kao stručnjaci sihra, oni reaguju:

"Mi vjerujemo u Stvoritelja svjetova, Stvoritelja Mūsā i Hārūna." (26:46-47)

فَأَلْقَى السِّحْرَ سَاجِدِينَ ﴿٥١﴾ قَالُوا أَتُتَابِرُتِ الْعَالَمِينَ

Faraon prijeti sahirunima vješanjem i odsijecanjem ruku i nogu unakrst zato što su povjerovali Mūsāu bez njegovog dopuštenja: Ništa strašno - mi ćemo se gospodaru vratiti (26:10-52). Faraon ih optužuje za sihr što je njegova, uz nasilje, osnovna poluga vlasti (7:103-126, 10:75-82, 83-95, 11:96-98, 23:45-49).

أَسْمَى عَلَى قَوْمِ
أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالْفَسَاءِ لَعَلَّهُمْ يَضْعَرُونَ ﴿٥٢﴾ ثُمَّ
كَانَ النَّسِيئَةُ الْحَسَنَةَ حَتَّى عَفَّوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا

Koliko je faraon kao taga, leal i mustekbir postao silnik, odmetnik i nevjernik najbolji je dokaz što on naređuje gradnju piramida, pomoću kojih želi negirati Mūsāova, a potvrditi sebe kao Boga (28:3-6, 32:42, 40:36-37). Faraon u nametanju sebe kao Boga ljudima hoće da ubije Mūsāa (40:21-45, 44:17-31). Pored svega toga Mūsā je poslan faraonu (51:38-39). Allah iz doline Tuba naređuje Mūsāu da ide faraonu koji za sebe tvrdi da je najuzvišeniji Bog (79:15-26).

14.7. FARAONOV NAROD

O tom narodu svjedoči Kur'an i povijest. Po Kur'anu oni su kavmen-mudžrimin, kavmen-fāsikin, kavmen-alīn, kavmen-mustekbirin i kavmen-zālimin. Pored toga što su grijешnici, nasilnici, nevaljalci, oni su narcisoidni i samoljubivi. To je narod koji odbija sve Mūsāove dokaze i zato ih Allah kažnjava: poplavama, oskudicom, gladnim godinama, skakavcima, krpeljima, žabama i krvlju. Kao takvi su potopljeni u moru i učinjeni primjerom i poukom budućim generacijama (7:130-137 i 43:55-56 i 51:40).

14.8. GENOCID NAD ISRAILIĆANIMA

Iako Ujedinjene nacije tek 1946. definiraju genocid, faraon je najmanje prije četiri hiljade godina vršio genocid nad Israilićanima, ubijajući im mušku, a ostavljajući i zlostavljajući žensku djecu. Prije i poslije Mūsāovog poslanstva to je bilo veliko iskušenje za Israilce (2:49, 7:126 i 141, 14:6, 28:4 i 40:25).

14.9. MŪSĀOVO PUTOVANJE U MEDŽMEU-L- BAHREJN

Dok je boravio u Egiptu, Mūsā (a.s.) je putovao do mjesta gdje se dvije vode sastaju, do Medžmeu-l-Bahrejna, gdje se susreće sa Hidrom, kojeg je Allah obdario velikim znan-

jem. Mūsā s njim putuje da nešto nauči. Međutim, Hidr sumnja da će Mūsā moći biti srpljiv. Hidr reče Mūsāu da ga ništa na putovanju ne pita. U toku putovanja Hidr probuši lađu, od koje su siromašni lađari hljeb zarađivali, zatim ubija jednog dječaka i najzad popravlja jedan polusrušeni zid. Mūsā se stalno pita za razloge postupaka, na što ga je Hidr opominjao na prethodna obećanja. Na kraju mu objašnjava da je lađu oštetiio da je oštećenu vladarevi ljudi ne bi zaplijenili, a siromašni korisnici će je moći popraviti. Ubijeni dječak je bio zao i nenaklonjen roditeljima. Hidr ga je kao takvog ubio u nadi da će im Allah podariti bolje dijete. Ti roditelji su bili pravi vjernici. Zid je popravljen dvojici siromašnih mladića-sirota, čiji je otac bio dobar čovjek. Neko drugi mogao je otkopati taj zid i ispod njega uzeti blago koje je otac zakopao za sinove (18:60-82). Ovaj slučaj pokazuje koliko su ljudske procjene i znanje, pogotovo o budućnosti, relativne i varljive.

14.10. IZLAZAK IZ EGIPTA

Mūsā je istovremeno kao poslanik poslat faraonu, Egipćanima, Israilćanima i njihovom izbjavljenju iz Egipta u obećanu zemlju, *El-Erdu-l Mukaddese*. Mūsāu se naređuje da putuje i izvede narod noću. Objavljeno mu je i to da će ih faraon s vojskom slijediti. Faraon je poslao glasonoše po svim egipatskim gradovima. Israilci su bili mala zajednica u Egiptu. Allahova je volja bila da Egipćani, u potjeri za Israilcima, napuste i opuste svoje vinograde, izvore, riznice i prekrasno obitovalište. Kada je izgledalo da će faraon s vojskom dostići Mūsāa, Israilci su zavapili: "Sigurno će nas dostići." Mūsā reče:

Ne nikako! Doista je uza me moj Stvoritelj. On će me uputiti. (26:61-62)

قَالُوا أَتَأْتِيهِم بِالْحُفَاةِ وَقَالَ مَوْسَىٰ إِنَّمَا أَزْكُرُ ۖ قَالَ كَلَّا إِنَّ
مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ

U tom momentu Allah objavljuje Mūsāu da štapom udari, sada po moru i more se rastupi na dvije strane i svaki je dio izgledao kao veliko brdo. Mūsā i njegov narod su spašeni a svi njihovi progonitelji i potjera sa faraonom su potopljene. Tom prilikom je faraonovo tijelo spašeno. U tome je pouka. Allah je jedini pobjednik i milosnik (26:53-63). Kada se faraon sa vojskom našao u moru, a more se nakon Mūsāovog prelaska sklopilo, faraon je u bezizlazu vode do usta zavapio: *Vjerujem da nema drugog Boga osim onoga što ga vjeruju sinovi Israilovi. Ja sam musliman, ja sam musliman. Zar sada! A do sada si bio veliki grješnik i smutljivac. Danas ćemo izbaviti samo tijelo tvoje da bi bio poučan primjer onima poslije tebe - ali mnogi ljudi su ravnodušni prema našim poukama* (10:90-92).

Biblija i nauka su hiljadama godina tvrdile da je tijelo Mūsāovog faraona potopljeno i da nije spašeno. Kur'an tvrdi suprotno, da je tijelo upravo tog faraona kao znamenje i dokaz ljudima spašeno. Danas je to nauka potvrdila i tijelo Meremtaha sa puno pijeska u glavi nalazi se u Egipatskom nacionalnom muzeju u Kairu.

14.11. SVETA (EL-ERDU-L-MUKADDESE) ILI OBEĆANA ZEMLJA

Sveta, ili Israiličanima obećana zemlja je Ken'an, Kanaan ili Hanan. O, narode moj, uđite u svetu obećanu zemlju koju vam je Allah dodijelio, i ne uzmičite nazad pa da se vratite izgubljeni (5:21).

Kada se nisu htjeli boriti da bi ušli u obećanu zemlju, Israilci su od Boga kažnjeni da 40 godina lutaju pustinjom i zabranom ulaska u obećanu zemlju (5:21-25 i 17:104). Ovaj slučaj pokazuje koliko su Israilci bili neposlušni, neborbeni i kukavice. Nakon 40 godina, borbenija i snažnija generacija je ušla u obećanu zemlju.

14.12. MŪSĀOVO POSLANSTVO

Allah se obraća Mūsāu na brdu Tura Sinau u 30 noći koje Allah dopunjuje sa još 10 noći i tako se ispunilo 40 noći (2:51 i 7:142-144 i 4:153). U odsustvu iz naroda, dok je primao Objavu, Mūsā ostavi brata Hārūna da ga zastupa u narodu i pravi red, a ne nered. Mūsā traži od Allaha da ga izravno vidi.

Allah mu odgovara: "Ne možeš me vidjeti nikako već pogledaj brdo pa ako ostane nepomično vidjet ćeš Me." Kad se Gospodar ovom brdu otkri, On ga sa zemljom sravni a Mūsā se onesviješćen strovali. Čim je došao k sebi, uzviknuo je:

قَالَ سُبْحَانَكَ نُبْتُ إِلَٰهَ الْإِنسِ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ

"Slavljen si Bože, kajem Ti se i ja sam prvi vjernik" (7:143-144).

Allah je Mūsāu podario 9 sjajnih i otvorenih znamenja i dokaza kao i Tivrāt i govor sa Allahom. Kao poslanik upućen je hrđavom i obijesnom narodu. Bio je *odabranik-muhlesun* i *resulun-nebijjun* (27:12, 14:5, 17:101 i 27:12). Allah ga zove sa desne strane Tura (19:52). Nakon što je ugledao vatru i došao do nje, čuo je glas *"Ja Sam tvoj Stvoritelj. Izuj se! Nalaziš se u sve-toj dolini Tuva. Odabrao sam te, pa počuj što ti se objavljuje."* (20:12-16, 27:7 i 9 i 28: 29-30). Allah Mūsāa Sebi za poslanika odabire (20:41). On mu daruje mudrost, znanje, Objavu, Kitab, razgovor sa Sobom i uzima obavezu od njega *mi'sak* (20:41, 28:14 i 33:7). Mūsā je kod Allaha ugledan i važan, jer mu je Allah dao uputstvo. On i Hārūn su upućeni na pravi put i obojica su bili pravovjerni Allahovi robovi. Na njih je Allah najljepšu uspomenu sačuvao (XXOOO:69, 40:53, 61:5, 7:142, 19:53, 25:35, 37:148, 37:119, 37:120, 37:122, 2:108 i 87). Njegov narod, Israilci kao i Egipćani, poriče Allahove znakove, maltretira ga, iako zna da je vjerovjesnik. Israilci nisu vjerovali ni Mūsāu ni poslanicima iza njega jer su bili oholi, te su poslanike smatrali lažljivcima i ubijali ih (2:87). Oni Mūsāu postavljaju mnoga pitanja (2:108).

14.13. ŠTA SU ISRAILCI KAO ZAVJET-MISAK PRIHVATILI, PA IZNEVJERILI

Od Israilaca Allah uzima zavjet da će: vjerovati, suditi, raditi, ponašati se i živjeti po Tivrātu (2:63 4:154 i 5:12 i 70). Oni iznevjeravaju zavjet (2:64, 83) osim nekolicine (4:155).

Od prihvaćenih obaveza oni su još bili obećali da će obožavati samo Allaha i da mu neće pridruživati druga, lijepe postupke i činjenje dobrih djela roditeljima, rodbini, siročadima i siromasima, govorenje lijepih riječi o ljudima, obavljanje salata i davanja zekata, da krv bespravno neće prolijevati, i da jedni druge iz domova neće protjerivati, da djecu zbog neimaštine neće ubijati, da se nevaljalštinama i razvratu ni javno ni tajno neće približavati i da nikoga, osim kada to pravda zahtijeva, neće ubijati, da se imovini siročadi neće približavati, da krivo na mjeri, litru, metru i kantar u neće vagati. Allah ih nije obavezao preko njihovih mogućnosti (2:83-4 i 6:151-152). Svoje zavjete i obaveze Israilci su potvrdili i posvjedočili pa iznevjerili (2:85). Allah ih poziva da ispune svoju obavezu prema Njemu, pa će i On ispuniti obećanje koje im je dao ali da se samo Njega boje (2:40). Pošto su zavjet prekršili, Allah ih je prokleo i otvrdnuo im srca (5:13). Muslimani iz ovih poruka moraju u vjeri biti čvrsti i ne smiju se razjedinjavati (42:13), zato što im je ista vjera kao i Nūha, Ibrāhīma i Mūsāa. Uistinu, temeljne zasade i osnovi islama su zajednički osnovi prirode, ljudske vjere, od Allaha objavljene, a to je islam. Božiji poslanici Ibrāhīm, Mūsā i drugi opominju i poučavaju svijet da najveće uspjehe postiže onaj ko se grijeha kloni. Bog je jedan, jedna je Objava, jedna je vjera i Allah joj je dao ime islam. A sve druge vjere su formirali ljudi i dali im imena. Kao što je Mūsā bio musliman tako je i njegov ummet bio islamski. Mūsāova poruka je bila utisnuta na pločama i kao opomena u kojoj su objašnjenje sve stvari. Zato se Mūsāu naređuje da se čvrsto pridržava tih ploča i zapovijeda narodu da prihvati te propise što bolje može (7:145). U momentu kada su Israilci počeli obožavati tele, Mūsā je bacio ploče u srdžbi, ali ih je ponovo uzeo jer je u njima bila ispisana uputa i milost za one koji se boje svoga Stvoritelja (7:154). *"Ulazite na vrata hrama sedždu čineći, budite strpljivi"*. Allah naređuje Mūsāu da s narodom gradi kuće u Egiptu i da ih pretvaraju u džamije - budite strpljivi! Ne uzimajte umjesto Allaha drugog pokrovitelja (17:2). *"Jedite lijepe i čiste stvari koje smo vam dali"* (4:154), (7:161, 7:128, 17:2 i 28:81).

Subota, sabat spada u jednu od deset zapovijesti i to je dan određen Israilcima kao dan molitve i odmora. Onima koji su kršili naredbu o suboti Allah je rekao: *"Budite kao odbačeni majmuni. Učinio ih je Allah kao primjer poniženja i kazne, onima koji su ih gledali, i poukom bogobojaznim"* (2:66). Ne činite subotom što vam nije dozvoljeno (4:154). Oni krše i skrnave naredbu o suboti. Ribe im do obale dolaze subotom kada slave i ne rade, a nisu dolazile drugim danima. To im je bila kušnja zbog grijeha (7:163). Događalo se to u jednom gradu pored mora. Zabrane Israilcima su pored ostalih: meso svih životinja koje imaju kopite, od govečeta i ovce zabranjeno im je bilo salo i loj osim onog uz crijeva i kosti. Allah ih je na taj način kaznio zbog njihovih grijeha i nasilja (6:146). Na kraju Allah uništava tlačitelje Israilaca (7:128-129), a Mūsā čini dovu Allahu da ih spasi od zemljotresa i drugih nepogoda (7:155-156 i 20:25-35). Muslimani vjeruju sve što je objavljeno Mūsāu (a.s.) (20:17-24, 27:10-12 i 28, 3-32, 26:64-69, 2:50 i 20:77-78).

Povijest islama

14.14. PRVA VELIKA OBJAVA TEVRĀT - MŪSĀU I HĀRŪNU

U Mūsāovim kao i Ibrahimovim suhufima pisalo je da ni jedna griješna duša neće nositi teret tuđih grijeha i čovjeku pripada ono što svojim trudom stekne (53:36-39). Znatan broj ajeta govori o Tevrātu, Božijoj Objavi kao Kitabu i Furkanu da bi Israilci uputio na pravi put (2:53, 87, 23:49 i 25:35). Israilci su vjerovali dio knjige, a drugi dio su negirali (2:85). Oni su knjigu trebali zdušno slijediti i stalno je držati na umu kako bi se sačuvali i došli u red bogobojažnih (2:63). Tevrāt i Indžil su poslani prije kao upute ljudima pa je poslije poslan Kur'an. Israilci su zaboravili dio Objave (5:13) i sami su sebi zabranjivali neka jela i prije nego što im je Tevrāt bio dostavljen (3:93). I pored Tevrāta, Israilci su tražili da im sudi Muhammed (a.s.), a Tevrāt je uputa i svjetlo. Po Tevrātu su sudili svi muslimani i poslanici, Allahu predani, do objave Kur'ana. Isa je upotpunosti potvrdio Tevrāt kao što ga potvrđuje i Kur'an (5:46 i 61:6).

وَاذْكُرْ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ بَايَ إِسْرَائِيلَ إِذْ رُسُلُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرُسُولِ بَاقِي عِبْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا
هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ

Kad bi kitabije postupale po Tevrātu i Indžilu, sigurno bi uživali sve blagodati (5:66). Sljedbenik knjige nije niko ko ne izvršava propise Tevrāta, Indžila i Kur'ana (5:68). Židovi koji tvrde da Allah nije ništa objavio Muhammedu (a.s.), ne poznaju Allaha. Oni su mnoge knjige i propise skrivali, mijenjali, dodavali i oduzimali (6:91). Tevrāt je upotpunjenje blagodati (6:154) i sve potpuno objašnjava (6:154). On je milost i uputa (6:154, 28:43, 32:32 i 40:54). Tevrāt služi da ljudi vjeruju u susret sa Allahom (6:154). Israilcima je rečeno da se čvrsto drže datog i da se sjećaju onog u knjizi kako bi se sačuvali grijeha (7:171 i 9:111). Knjiga objavljena Mūsāu je vođa-imam, milost-rahmet, huden i uputa Israilcima (11:17, 46:12, 17:2 i 32:23). Tevrāt je dat Mūsāu i Hārūnu. On je *furkan*-rastavlja istinu od neistine, *džanun*-svjetlo i *zikra* opomena za bogobojažne - li-l-muttekin (21:48). To je sve Tevrāt onima koji se u potaji boje Stvoritelja i strijepe od Sudnjeg dana (21:49). Nema knjige koja upućuje na pravi put bolje od Kur'ana i Tevrāta (28:49). Kao knjiga Tevrāt je i sredstvo obuke ljudima darovan Mūsāu i Hārūnu (28:43 i 37:117). Kao opomena pametnim ljudima Tevrāt je dat u naslijeđe Israilcima (40:53-54). Allah je dao Mūsāu knjigu o kojoj su se ljudi prepirali (40:45). Kur'an potvrđuje Tevrāt (46:12). Tevrāt i Indžil opisuju svojstva pravovjernih (48:29). One kojima je dat Tevrāt, a ne postupaju po njemu, Kur'an uspoređuje sa magarcem koji nosi knjige i nasilnicima (62:5). Muhammed (a.s.) je spomenut i nagoviješten i u Tevrātu i u Indžilu (7:157, 11:17 i 46:10). O tome govori Stari zavjet i sva četiri Evanđelja. Ovo samo potvrđuje povezanost Objava.

Povijest islama

14.15. BLAGODATI PREMA ISRAILCIMA

Veliki broj ajeta govori o Israiliđanima. Ni svi Israilci nisu jednaki. Neki će pozivati na pravi put i pravedno suditi (7:157). Njih je Allah podijelio u dvanaest plemena (7:160) i odredio im 12 poglavica (5:12).

1. Pored izbavljenja iz faraonovog ropstva Allah je Israilce darovao i mnogim drugim lijepim blagodatima.

2. Iz nesvjesnog i polumrtvog stanja Allah ih je oživio da bi Mu bili zahvalni i da nije bilo Allahove milosti prema njima, bili bi potpuno zgubljeni (2:56 i 64).

3. Allah ih poziva da se sjetite njegove blagodati kako ih je odlikovao i uzdigao nad druge narode (2:40, 47, 57, 44, 32, 45:16).

4. Allah im je iznad njih napravio hlad od oblaka (2:57 i 7:160). 5. Šalje im manu, prepelice, lijepe stvari i darove (20:80, 7:160 i 2:60). Israilci na sve to nisu zadovoljni i traže: grašak, krastavice, leću, crni i bijeli luk (2:61).

6. Iznad njih Allah je podigao Tur kao hladnjak (2:63 i 7:71).

7. Allah ih je učinio vladarima i dao im što nikome među svjetovima nije dao (5:20). Rečeno im je: *"Nastanite se u ovome gradu. Jedite što hoćete i tražite oprost"* (7:162, 14:16 i 44:30-31).

Obilja blagodati dato je Musau i Harunu. Njih je Allah spasio najveće nesreće i teškoće i pomogao da pobijede neprijatelja (37:14-116).

8. Allah je smjestio sinove Israilove na lijepo mjesto i opskrbio ih lijepim stvarima. Ipak, među njima dolazi do razmimoilaženja (10:93).

9. Sinovima Israilovim Allah je dao Knjigu, mudrost i poslanstvo, čiste i lijepe stvari (XLV:16). Israilcima je Allah poslao mnogo lijepih i jasnih dokaza. Onom ko zamijeni Allahovu blagodat nakon što je stigla, kazna će biti visoka (2:211 i 45:16).

14.16. GRIJESI ISRAILACA

Da bi, navodno, vjerovali u Allaha, Israilci su tražili da ga vide. Na takvo traženje munje su ih spaljivale i uništavale (2:55 i 4:153). Tako nisu Allahu nego sebi nasilje činili (2:57). Rečeno im je da uđu u grad a oni nisu htjeli, i tako čine slijedeći grijeh. Israilci su negirali Allahove dokaze, ubijali vjerovjesnike, bili su nepokorni i prekoračili su granice dopuštenog (2:61 i 4:155).

Kur'an ističe da su Israilci ubili jednog čovjeka pa su se oko toga prepirali i svađali. Allah ih upućuje da ubijenog udare jednim dijelom zaklane krave (2:72-73). Kasnije su se srca Israilaca skamenila kao stijena pa su čak i tvrđa postala. Neki od njih su slušali Allahov govor pa su ga svjesno izvrnuli. Kad sretnu vjernike, govore vjerujemo, kad se osame, jedni druge zbog toga kore. Svoje znanje temelje samo na pretpostavkama *zannu* i *emaniju*. Teško onima koji svojim rukama pišu knjigu pa kažu ovo je od Allaha za neznatnu korist (2:74-81). Israilci se između sebe ubijaju, progone ljude sa rodne grude, uzimaju im otkupninu pri povratku iz prognanstva i negiraju dio knjige (2:84-85). Srca su im bila zastrta, govorili su, a Allah ih je prekorio zbog njihova nevjerovanja. Poricali su

Kur'an i iz zavisti nisu vjerovali u Muhammedovu (a.s.) poruku. Kada im se kaže da vjeruju, oni reku: Vjerujemo u ono što je prije objavljeno. Kur'an ih pita-zašto ste ubijali ranije vjerovjesnike kada ste vjerovali. U odsutnosti Mūsāovoj, klanjaju se zlatnom teletu. Tvrdi da je samo njima Džennet namijenjen i da su Božija djeca i prijatelji. Pohlepni su za dunjalukom od mušrika. Željeli bi živjeti hiljadu godina. Džebaila potvaraju da im je neprijatelj. Većina ih ne vjeruje i krši obaveze. Dio ih odbacuje Kur'an iako ga Tivrāt najavljuje (2:88-101). Mnoge ljude s pravog puta odvrćaju, uzimaju kamatu i ljudske imetke nepravedno, na haram način jedu (4:161). Osluškuju laži i mijenjaju pojedine riječi u Tivrātu (5:42). Kad su prešli more i našli narod koji se klanja kipovima, traže da se i njima napravi kip - bog (7:138). Mijenjaju Božiju riječ i rade drukčije nego što im je naređeno (7:162). Kad bi im bilo koji poslanik objavio što im se ne sviđa, jedni su ih u laž utjerivali, a drugi ubijali. Neki bi se pokajali a većina je gluha i slijepa ostajala (5:7-71). Bili su nezahvalni Allahu (14:8). Ne vjeruju u proživljenje (44:8). Kada im je došlo pravo znanje, iz međusobne zavisti među njima dolazi do mržnje i prepirki (45:17). U odsutnosti Mūsāovoj, klanjaju se teletu. Po povrtku Mūsā im kaže da su se ogriješili i nad sobom nasilje počinili pa treba da se obrate svome Stvoritelju da im uguši strasti i oprost (2:51-54). U odsutnosti Mūsāovoj sa Israilcima je bio Hārūn. Po povratku, Mūsā se naljuti na Hārūna i Hārūn reče: *"Sine moje majke. Narod me smatrao slabim, nije me slušao, a zamlo me nisu i ubili. Nemoj me ovako pred neprijateljima koriti i nemoj me smatrati grijешnikom."* Zatim se Mūsā moli Allahu da oprost i njemu i bratu (7:149 i 150). Ustvari, Samirija je napravio zlatno tele (20:85-98). Nekoliko ajeta govore kako su Israilci jedva zaklali kravu kada im je naređeno i na svaki način su izvrđavali da to urade. Da bi krava izgubila božanski karakter, Allah Židovima naređuje da je zakolju (2:67-71). Židovi su govorili: *"Allah je siromah a mi smo bogati"* i mnoge poslanike sa božijim dokazima su ubijali (3:181-184).

Jedna od posebnih blagodati Israilcima u pustinji jeste podarena voda nakon trećeg Mūsāovog udaranja štapom sada po stijeni.

I mi smo ih na dvanaest rodova podijelili i Mūsāu smo objavili kada mu je narod njegov vode zatražio: Udari štapom svojim po stijeni, i iz nje je 12 vrela provrelo. Svaki rod je znao vrela iz kog će piti. I mi smo im od oblaka hlad pravili i manu i prepelice im davali: Jedite lijepe stvari kojima vas opskrbljujemo! Oni nisu nama nepravdu učinili, sami su prema sebi nepravedni bili (7:160). Ipak, svojih kamenih srca Israilićani su ostali nezahvalni Allahu.

14.17. KAŽNJAVAJE ISRAILACA

Tako nezahvalne i nepokorne ljude Allah je kažnjavao munjama koje ih spaljuju i uništavaju kaznom s neba, Svojim poniženjem prezirom i srdžom (2:55-61). Na ovom svijetu Israilci doživljavaju grdno poniženje a na Sudnjem danu slijedi im najteža kazna zato što kupuju dunjaluk prodajući Ahiret (2:85-86). Pečat i zastor im je na srcima zbog nevjerovanja (4:155). Zbog nasilja i grijeha Allah im je, samo njima, zabranio mnoge dozvoljene stvari (4:161). Zbog grijeha im se zabranjuju neka jela (6:146). Zbog grijeha stiže ih nebeska kazna (7:162). Allah ih upozorava da će dva puta na zemlji smutnju izvesti i

prekomjerno se uzoholiti. Kao kaznu protiv njih On šalje Svoje ratoborne robove koji im prodriješe u domove. Allah je poslao neprijatelje da pregaze Židove, uđu u hram i sve poruše (17:4-8). Israilci su upozoravani sudbinom ranijih naroda: *Jesu li oni bolji ili narod Tubba (u Jemenu) i oni prije njih (44:37)*.

Karun, čija su kuća i blago sa zemljom savršeni, kao i svi nevaljalci iz Mūsāovog naroda su pouka i poruka vjernicima da bez vjere spasa nema. Biblija Karuna naziva Korah i on je praunuk Levijev kao i Mojsije. Dakle, bili su rođaci. O Karunovoj umišljenosti i izopačenosti govori dvadeset osma sura od 76. do 82. ajeta. Na kraju slijedi pouka i poruka svim ljudima: Doista za mu'mine, židove, kršćane i sabejce koji vjeruju u Allaha, Sudnji dan i čine dobra djela, stići će ih Allahova nagrada. Za njih nema straha i oni ne treba da se žaloste (2:62). S druge strane, u svojoj isključivosti i kratkovidosti Židovi i kršćani govore da će u Džennet ući samo Židovi ili samo kršćani (2:111). Oni čak tvrde: Budite Židovi ili kršćani pa ćete biti na pravom putu (2:135). Kada bi, ustvari, oni izvršavali naloge Tevrata i Indžila sigurno bi uvećali svoje blagodati kod Boga (5:65-66).

14.18. BIBLIJA O MOJSIJU (MŪSA A.S.)

Biblija mnogo govori o Mojsiju, najviše u Petoknjižju u knjigama: *Izlazak, Levitski zakonik, Knjiga brojeva, Ponovljeni zakon, Psalmima, Proročnim knjigama, Novom zavjetu, i Poslanici apostola Pavla*.

Prema Bibliji Mojsije je prorok osloboditelj, posrednik, zakonodavac, zagovornik, Mesija, prorok, pisac i prorok, svećenik. Po Bibliji on je Jakovljev šukunuk: Jakov - Levi - Kehat - Amram - Mojsije. Aron je tri godine stariji od Mojsija. Dok su boravili u Egiptu, faraon je izdao naredbu da se pobiju sva muška djeca Israilaca odmah nakon rođenja. Majka tri mjeseca krije malog Mojsija, ali kada više nije bilo moguće, položila ga je u košaru i sklonila u trsku na obalu Nila. Našla ga je faraonova kći, po Kur'anu žena, i dala na dojenje Mojsijevoj majci, ne znajući ko je ta žena. Kasnije je faraonova kći (žena), Mojsija posinila. Nakon što je Mojsije ubio nadzornika Egipćanina koji je zlostavljao jednog Israilca, bježi u Midžen. U Midženu se ženi Seforom, kćerkom Jitra. Dugo živi s njom čuvajući Jitrove ovce. Jahve odluč da spasi Israilce iz egipatskog ropstva. Na Sinaju se Jahve ukaže Mojsiju u gorućem grmu, te mu objavi misiju - izvođenja Israilaca iz Egipta i dovođenje u Kanan. Mojsije i Aron nisu uspjeli pridobiti Egipćane da puste Israilce iz ropstva. Tada pristupaju izvođenju čudesa: pretvaranje štapa u zmiju, nilske vode u krv, najezda žaba, komaraca, oboda na Egipat, pomor stoke, čirevi kod ljudi, najezda skakavaca koji su pojeli sve što je preostalo iza grada, grad koji je smlatio sve drveće i bilje. Kada sve nije koristilo, Jahve spusti na Egipat tamu koja je trajala tri dana i pobi sve prvorodeno kod ljudi i životinja. Konačno faraon dopušta izlazak Israilaca iz Egipta. Mojsije nosi Josipove kosti. Dugu kolonu predvodi Jahve. Kasnije se faraon predomišlja i kreće s vojskom u potjeru pred kojima se more rastupilo i oni su prešli na drugu stranu. Kada je naišao faraon s vojskom on bijaše potopljen.

Zatim nastaje četrdesetgodišnje lutanje Israilaca u Sinajskoj pustinji gdje se sukobljavaju sa raznim narodima i gdje Mojsije nastavlja izvoditi čudesa uz pomoć Jahvinu. Na Sinaju Mojsije prima dvije ploče Zakona s 10 zapovijedi-dikalog i drugim propisima. Dok je Mojsije bio na Sinaju, brat mu Aron bi prisiljen napraviti zlatno tele, kome su prinosili žrtve, - potvora na Hārūna. Nakon što je sišao s Gore i vidio šta Israilci rade, bacio je Mojsije ploče, sam kleše ploče i nosi ih na vrh Sinaja gdje boravi četrdeset dana. Iza toga dobija ponovo ispisane ploče. U pustinji je vršen popis muškaraca sposobnih za vojnu službu i bilo ih je 603.550, a prilikom drugog popisa 601.730.

Tokom boravka u pustinji desilo se nekoliko pobuna. Nakon povratka obavještajaca iz Kanana koji su slagali da su tamo sve sami divovi, dođe do najveće pobune. Nakon toga Israilci traže povratak u Egipat. Jahve ih kazni da, zajedno s Mojsijem, četrdeset godina lutanjem pustinjom. Pred smrt Jahve Mojsiju pokaza "obećanu zemlju". Mojsije se tada popeo na goru zvanu Nebo u Alarskom Gorju, u Moapskoj zemlji, nasuprot Jerihonu. Iza toga je umro, a da mu nije bilo suđeno da uđe u Kanan. Umro je u zemlji Moapskoj i ukopan nasuprot Bet Peoru. Niko nikada nije saznao gdje mu je grob. Živio je 120 godina. Biblijsko kazivanje o Mojsiju kaže da nije bio rječit čovjek, da je u govoru bio spor, a na jeziku težak. Brat mu Aron bio je rječit i Jahve ga određuje Mojsiju za pomoćnika. *"Ti govori njemu i u njegova usta stavlja riječi. Ja ću biti s tobom i s njima dok budete govorili, kazivat ću obojici šta ćete raditi. Neka on mjesto tebe govori narodu. Tako, on će tebi biti umjesto usta, a ti ćeš njemu biti mjesto boga."* (izlazak: 4:10-16).

14.19. DRUGA DJELA O MŪSĀU (A.S.)

Prema M.S. Serdareviću, rodoslovlje Mūsāa je: Jākūb - Levi - Kahs - Imrān - Hārūn i Mūsā. Mūsā je rođen 424. godine po Ibrāhīmu. Riječ Mūsā potječe od dvije koptske riječi: *Mu*-voda i *ša*-drvlje, jer je nađen u vodi među drvećem. Za deset ploča se tvrdi da su one od Tevrāta. S planine prema gradu Eriha-Jerihon, Mūsā je razgledao obećanu zemlju Ken-an. Pred smrt postavi namjesnikom Jušaa, a on preseli na vječni život 2207. godine prije Hidžre. Živio je 120 godina, a Hārūn prije njega umire na 11 mjeseci. Mūsāov šerijat važio je sve do Isā (a.s.).

Arheološki nalazi u Egiptu i Palestini potvrđuju kur'anska i biblijska kazivanja o Mūsāu i Israilcima. Izlazak iz Egipta uslijedio je nakon 400 godina ropstva. Prvi semitski tragovi tamo se javljaju oko 1720. godine prije nove ere, u vrijeme provala Hiksa kada je živio Jūsuf (a.s.).

U Mūsāovo vrijeme Egiptom vlada devetnaesta dinastija. Setije I, vlada od 1304. godine do 1292. godine. Ramzes II vlada od 1292. do 1225. godine i to 67 godina. Vels nazhiva Ramzesa Mojsijevim faraonom.

Za vrijeme Ramzesa II Palestina je ponovo došla pod vlast Egipta. Ramzes II podiže gradove Ramzes i Pitom. Israilcima je nametnuo težak rad. Egipat je u Ramzesovo vrijeme na vrhuncu moći. Teško je povjerovati da su se Mūsā i Israilci iselili u njegovo vri-

Povijest islama

jeme. Vjerojatnije je da je to bilo za vrijeme **Merenptaha**, nasljednika Ramzesa II koji je bio prisiljen ratovati i sa Istokom i sa Zapadom. Egipat je bio iscrpljen ovim ratovima.

Biblija i znanost su tvrdili da je faraon koji je tjerao Mūsāa potopljen i izgubljen a Kur'an tvrdi da je njegovo tijelo spašeno. Pred kraj prošlog stoljeća 1885. godine, dva su Arapa otkrila katakombe, usječene u stijeni, u kojima se nalazilo položeno 37 faraonskih mumija u drvenim sanducima. U toj katakombi su pronađene mumije Setija I i Ramzesa II ali ne i Merenptaha. Trinaest godina kasnije, 1898. godine, nađena je u dolini kraljeva **Vadil-mulk**, još jedna zajednička grobnica, u kojoj je bilo 14 faraonskih mumija među kojima i Merenptahova. Taj pronalazak pobio je znanost i Bibliju a potvrdio kur'ansko kazivanje o faraonu kao progonitelju.

Prema ortodoksnoj židovskoj tradiciji, autor prvih pet knjiga Starog zavjeta je sam Mojsije što pobijaju **Filon Aleksandrijski**, **Abraham Ben-Mir**, **Ibn Ezra** i **Baruh De Spinoza**. Spinozu je Sinagoga u Amstredamu zbog toga izopćila. Petoknjžje je nastalo iza Mūsāa. Takozvana jahvistička predaja, a ona je najstarija, registrirana je u Judeji u vrijeme kralja **Salomona**. U Petoknjžju se slijevaju različite predaje. One su Mojsijevu baštinu preformulirale, proširile i životno prilagodile potrebama.

Mojsije je svojim nastupima, djelom i zakonodavstvom, a i nekom pismenom zaostavštinom udario temelje izraelskoj naciji, religiji i kasnijim gibanjima, predajama i dosljedno, knjigama koje od njega dobivaju svoj bitni sadržaj i narav. Petoknjžje je raslo sa životom i vremenom. Original Tevrāta, van Kur'ana, ne postoji i Petoknjžje nije Božija objava već djelo mnogih pisaca u različitim vremenima iza Mūsāa.

Mūsā živi od 1330. do 1210. godine u 14. i 13. stoljeću. Iz Egipta je izašao 1250. godine, kada je imao 80 godina. Ukupno je živio 120 godina. Mojsije je ličnost zastupljena u slikarstvu. Naročito u doba renesanse, u XVI stoljeću, **Mikelandelo** ga slika sa bradom, brkovima i rogovima na glavi. Zatim ga slikaju **Rafael**, **Rembrant**, **Tintoreto**.

U literaturi o Mojsiju piše **Igo**, **Eliot**, **Tomas Man**, i **Silvije S. Kranjčević**, a od muzičara **Rosini** i **Rubinštajn**.

Povijest islama

15

HĀRŪN (a.s.)

PO BIBLIJI ARON (123 godine)

Božiji poslanik Hārūn (a.s.) spomenut je u Kur'anu na oko dvadeset mjesta. Samo u jednom slučaju nije spomenut sa Mūsāom (a.s.) (4:163), kojom je prilikom spomenut sa drugim poslanicima, a u svim ostalim ajetima spominje se zajedno sa Mūsāom, sa kojim je, uglavnom, zajedno i djelovao.

15.1. HĀRŪN (A.S.) I MŪSĀ (A.S.)

Hārūn je bio Mūsāov zastupnik u narodu u njegovom odsustvu. Mūsā mu je rekao da postupa pravično i da ne ide stazom smutljivaca (7:142). Allah je iz milosti Mūsāu dao, na njegovu dovu, kao pomoćnika Hārūna da bude vjerovjensik-nebijjun (19:53 i 25:35). Obojica su upućeni na pravi put i sačuvana im je najljepša uspomena u kasnijim naraštajima (37:118-119). Obojica su bili pravovjerni robovi (37:122).

15.2. POSLANSTVO HĀRŪNOVO

U 163. ajetu četvrte sure, pored Muhammeda (a.s.), spomenuti su redom ovi božiji poslanici: Nūh, Ibrāhīm, Ismāil, Ishāk, Jākūb i potomstvo mu, pa Isā, Ejyūb, Jūnus, Hārūn i Sulejmān. Na kraju ajeta se dodaje *"a dali smo Dāwīdu Zebūr"*.

Za sve spomenute poslanike, među kojima je i Hārūn, kaže se da im je Allah dostavljao Svoju Objavu.

Na kraju slijedećeg ajeta spomenut je i Mūsā (a.s.). U 84., 85., i 86. ajetu šeste sure spominju se slijedeći, na pravi put upućeni, božiji poslanici: Ishāk, Jākūb, Nūh, Dāvūd, Sulejmān, Ejyūb, Jūsuf, Mūsā, Hārūn, Zekerijja, Jahja, Isā, Ilijas, Ismāil, Eljesea, Jūnus i Lūt. Prije svih ovih božijih poslanika u prethodnom 83. ajetu spomenut je Ibrāhīm (a.s.). Također, u četiri ajeta koja slijede jedan za drugim, u istoj suri, ukupno je spomenuto 18 poslanika, a među njima i Hārūn. Iz navedenih ajeta, vidi se da je Hārūn (a.s.) spomenut u društvu mnogih poslanika, da mu je dostavljena Allahova Objava i da je upućen na pravi put, te da je bio sigurno božiji poslanik. Obiljem blagodati i dobara Allah je darovao Mūsāa i Hārūna. Obojicu je spasio, a njihov narod je izbavio iz najvećih nesreća i poteškoća i pomogao im pa su pobijedili (37:114-115).

15.3. TEVRAT JE UPUĆEN I HĀRŪNU

Tevrāt je zajednička Objava, objavljena preko Mūsāa i Mūsāu i Hārūnu.

Mi smo Mūsā i Hārūnu dali Tevrāt, svjetlo i pouku za one koji se budu grijeha klonili (21:48)

I Mūsā i Hārūnu smo milost ukazali, pa i njih i narod njihov nevolje velike spasili i pomogli im da pobijede, i Knjigu im jasnu dali i obojicu na pravi put uputili i u naraštajima kasnijim spomen im sačuvali. Nek su u miru Mūsā i Hārūn (37:114-120).

Po Tevrātu Mūsā i Hārūn su djelovali u istoj misiji i pozivali na Allahov put.

15.4. ISRAILCI SE KLANJAJU TELETU

U odsustvu Mūsāovom, dok je Hārūn bio vezir njegov u narodu, Israilci su se klanjali teletu. Hārūn ih upozorava da su još prije toga stavljeni na kušnju s kravom. Upozorava ih da im je Svemogući Bog dobročinitelj i da njega treba da slijede i slušaju. Njihov odgovor je da se neće prestati klanjati teletu do Mūsāovog povratka.

Kada se Mūsā povratio i saznao šta rade i kome se klanjaju, upitao je Hārūna: "Šta te je omelo, kada si vidio da su zalutali, da ne kreneš za mnom. Jesi li postao nepokoran prema mojoj naredbi?" Hārūn mu odgovori: "Sine moje matere, prestani me vući za bradu i za kosu. Zaista sam se pobojavao da mi ne rekneš da sam posijao razdor među sinove Israilove i da nisam slijedio tvoje riječi." Mūsā se potom obraća Samiriji, čovjeku koji je napravio zlatno tele i navratio Israilce da ga obožavaju, riječima: "Šta ti imaš reći Samirija?" Samirija odgovori: "Vidio sam što oni nisu vidjeli. Samo sam malo bio usvojio od učenja Božijeg Poslanika pa sam i to napustio. Na to me navela moja strast". Mūsā mu nakon toga reče: "Odlazi odavde! Tvoja će kazna na ovome svijetu biti, da svakome, ko te dotakne, rekneš: "Ne diraj me!" Doista tebe čeka obećana kazna na Ahiretu koju nećeš izbjeći. Baci pogled na tvoje božanstvo kome si se s tolikom pobožnošću klanjao. Mi ćemo ga spaliti, pa ćemo mu poslije prah rasuti po moru" (20:90-97).

15.5. MŪSĀOVE DOVE I HĀRŪN

Mūsā (a.s.) je u svojim dovama spominjao svoga brata Hārūna i molio je Allaha da mu da za pomoćnika, vezira, njegova brata Hārūna.

Bože, podaj mi za pomoćnika iz porodice moje Hārūna, brata mog, osnaži me njime i učini vezirom u zadatku mome (20:28-31).

يَفْقَهُوا قَوْلِي ۖ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِّنْ أَهْلِي ۚ ۞ هُرُونَاخِي ۚ
أَشَدُّ ذِيَّةً أَرْزِي

Mūsā čini dovu Allahu za Hārūna zato što je Hārūn, kako kaže Mūsā, *efsahu minni*, rječitiji od mene.

Hārūn zajedno sa Mūsāom odlazi faraonu, najvećem silniku i zločincu koji je ikada postojao, da ga pozovu u islam.

15.6. ZAVJETNI KOVČEG - TĀBŪT

U Kur'anu se spominje i zavjetni kovčeg-tābūt.

I njima je njihov vjerovjesnik rekao: "Zaista znak njegove Tālčtove i Saulove moći i vlasti jeste to što će vam od vašeg Stvoritelja doći kovčeg, sanduk, tabut, koji će nositi meleki, a u kome ćete naći smirenje i relikvije što su ih ostavile porodice Mišāove i Hārūimove. U ovome vam je nesumnjivo znak, ako ste pravovjernici. (2:248)

15.7. BIBLIJA O ARŌNU (HĀRŪN A.S.)

Biblija Hārūna naziva Aron. Aron je pomogao Mojsiju, osobito time što je kao bolji govornik govorio narodu. Aron je bio "Svetac poput Mojsija". Jahve je s njim sklopio vječni savez i povjerio mu, da mu u službi bude svećenikom i da blagosilja narod u ime Gospodnje. Za događaj sa zlatnim teletom Biblija potvara i optužuje Hārūna-Arona a ne Samiriju. "Ustaj! Napravi nam boga, pa neka on pred nama ide! Ne znamo šta se dogodi s tim čovjekom Mojsijem koji nas izvede iz zemlje egipatske". Na to im je Aron rekao: "Poskidajte zlatne naušnice što vise u ušima vaših žena, vaših sinova i vaših kćeri, pa ih meni donesite. Nakon što svijet tako učini, Aron primivši zlato iz njihovih ruku, rastopi ga u kalupu i načini sliveno tele. Narod poviče: "Ovo je tvoj bog, Izraele, koji te izveo iz zemlje Egipatske." (Izlazak 32:1-4).

Dalje se kaže: "Ta Aron ih je pustio da padnu u idolopoklonstvo među svojim neprijateljima" (32:25). I zbog Mojsija i Arona, opet potvora, Jahve je kaznio time što neće ući u zemlju obećanu zbog toga što Jahvea nisu svetim očitovali u očima sinova Israilovih i što se nisu u njega pouzdali (Brojevi, 20:21). Zna se da su Israilci 40 godina kažnjeni izgnanstvom u pustinju zato što se nisu htjeli boriti, a ne zbog Mūsāa i Hārūna kako ih Biblija potvara. Zlatni kovčeg je bio optočen zlatom sa svih strana i u njemu su se nalazili: "Zlatna posuda s manuom i Aronov štap, koji je nekoć procvao iz ploče saveza" (Hebrejima 9:4). Bio je dug više od jednog metra, širok oko 70 cm i toliko visok.

Prema shvaćanju Jahveova svećenstva, zavjetni kovčeg bio je znak Božije prisutnosti. Kovčeg se čuvao u svetom šatoru. Ako je narod bio u pokretu, kovčeg je nošen u sredini kolone, kojoj je na čelu išao rod Judin. Efraimov rod išao je neposredno iza kovčega da ga, u slučaju opasnosti, štiti. Kasnije, kada je sagrađen Jerusalemski hram, kovčeg je tamo prenesen i, navodno, nestao je kada su Babilonci osvojili Jerusalem i porušili ga 587. godine, po drugi put prije Isā (a.s.). Prema Bibliji, Aron je živio 123 godine i umro je na brdu Hor u četrdesetoj godini, nakon izlaska iz Egipta. Umro je u istoj godini kada i Mūsā, samo nešto ranije. Pošto je bio tri godine stariji od Mūsāa, nameće se zaključak da je Hārūn živio otprilike od 1333. do 1210. godine u vrijeme Setija I, Ramzesa II, i Merenptaha.

16

DĀVŪD (a.s.)

ZUL-EJD, EVVAB-PO BIBLIJI (DĀVID, DOD-HAVAHU - JAHVIN LJUBIMAC) (70 godina)

Dāvūd (a.s.) je bio, ne samo Allahov vjerovjesnik i poslaniko kome govori Kur'an, nego je bio i israilski kralj kojim se bavi historija. Živio je u XI i početkom X stoljeća prije Isā (a.s.). Dāvūd (a.s.) bio je istovremeno ratnik, snažan čovjek, sudija, kralj, začetnik metalne industrije i čovjek s kime su, po Allahovoj odredbi, ptice i planine tespih i tekbir činile Allahu. To je bila njegova mu'džiza.

16.1. DĀVŪD I DŽĀLŪT

I kad Tālūt vojsku izvede, reče Dāvūd: Allah će vas staviti na iskušenje kraj jedne rijeke: Onaj ko se napije iz nje - rāje moj, a onaj ko se ne napije, jedino ako šakom zahvati, moj je. I oni se, osim malo njih, napiše iz nje. I kad je predoše, on i oni koji su s njim vjerovali, povikaše: Mi danas ne možemo izići na kraj s Džālūtom i vojskom njegovom! Ali oni koji su tvrdio vjerovali da će pred Allaha izići rekoše: Koliko su puta malobrojne čete, Allahovom voljom nadjačale i pobijedile mnogobrojne čete a Allah je na strani izdržljivih. I kad nastupiše prema Džālūtu i vojsci njegovoj, oni Allahu dovu učiniše: Gospodaru naš, podari nam strpljivost i izdržljivost i učvrsti korake naše i pomози nas protiv naroda koji ne vjeruje! I oni ih, Allahovom voljom, poraziše i Dāvūd ubi Džālūta, i Allah mu dade i vlast i vjerovjesništvo, i nauči ga onome čemu je on htio. A da Allah ne suzbija ljude, jedne drugima, na zemlji bi doista, nered nastao, ali Allah je dobar svim svjetovima (2:249-251).

Ovi ajeti potvrđuju Dāvūda kao ratnika, kao vojskovođu i činjenicu da malobrojnija vojska vjernika koja se osloni na Allaha i strpi na Njegovu putu, uz Allahovu pomoć, pobjeđuje vojsku brojnijih neprijatelja koji su nevjernici. Na drugom mjestu u Kur'anu se kaže da je Dāvūd bio Zul-Ejd - snažan i stalno se Allahu obraćao-evvab (38:17). Pošto je ratovao i bio vojskovođa Allah je Dāvūdu podario da pravi željezne oklope kako bi njegovi vojnici bili zaštićeni i to tako što mu je Allah umekšao željezo i rekao: *I učinili smo da im mehkano gvožđe bude. Pravi široke pancire i čestito ih pleti - i činite dobro, jer ja vidim šta vi radite (34:10-11 i 21:80).*

16.2. DĀVŪDOVO POSLANSTVO

Veći broj kur'anskih ajeta odnosi se na Dāvūdovo poslanstvo. Allah je Dāvūdu dao vlast, mudrost, znanje i podučio ga što je htio. I Dāvūda je kao i druge poslanike Allah uputio (6:84). Dāvūdu je Allah podvrgao ptice i brda da skupa s njim veličaju i slave Allaha. Potčinismo planine i ptice da s Dāvūdom Allaha hvale:

Povijest islama

To smo Mi bili kadri učiniti. Allah je Dāwūdu i Sulejmānu dao znanje (27:14).

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا
وَقَالَ اللَّهُ الَّذِي فَضَّلْنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ

Kao što mu je upokorio ptice i brda da s njim veličaju i slave Allaha, Allah je podario da mu gvožđe bude mehko za obradu (34:10).

Dāvūd je bio jake vjere i uvijek se obraćao Allahu (38:17).

Kao takvom, Allah mu je brda potčinio da zajedno s njim hvale Allaha prije nego što sunce zađe i poslije pošto grane: I ptice okupljene - svi su oni zbog njegova hvaljenja, hvalu Allahu ponavljali. I učvrstili smo carstvo njegovo i dali mu vjerovjesništvo i sposobnost da rasuđuje (38:17-20). Dāvūd i Sulejmān, pored toga što su bili vladari, oni su i sudili narodu kao sudije. Jednom su prilikom ovce nekog plemena proboravile na nečijoj njiivi noću, pa je došlo do spora, jer je njiva bila zasijana. Oštećeni se obratio Dāvūdu i Sulejmānu i oni su proveli suđenje. Allah je bio svjedok njihovog suđenja. (21:78).

Kao poslaniku i halifi koji je bio vladar i sudija, Allah Dāvūdu izričito naređuje da sudi pravedno po istini a ne da slijedi strast, jer će u tom slučaju sigurno zalutati sa pravoga puta i zaboraviti na Allaha. Allah je dao Dāvūdu Sulejmāna (38: 26 i 30). Obojica se zahvaljuju Allahu riječima Hvala Allahu koji nas je odlikovao iznad mnogih vjernika, robova svojih (27:14).

وَقَالَ اللَّهُ الَّذِي فَضَّلْنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ

Od mu'džiza Dāvuda a.s. moraju se spomenuti: Zebūr, druga velika Božija Objava-Knjiga, brda i ptice koji skupa s njim slave i veličaju Allaha. Tu je i njegova hrabrost, njegov nastup kao vojskovođe, suđenje i vladanje ili carstvo u ime Allaha i željezo.

16.3. ZEBŪR, DRUGA VELIKA BOŽIJA OBJAVA ILI KNJIGA

Dāvūd (a.s.) kao božiji poslanik i vjerovjesnik poput Mūsāa upućen je Israilcima i prima drugu veliku Božiju Objavu a to je Zebūr ili Psalme Davidove.

Allah je Dāvūdu dao Zebūr

وَاتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا

(4:163). "Mi smo propisali u Zebūru nakon zikra Tevrāta:

Zemlju će naslijediti moji pravedni robovi. Zaista u ovome ima pouke za ljude koji su pobožni (21:105-106). Pod ovim se misli na zemlju u kojoj će živjeti, Allahu predani i pokorni, robovi.

Biblija o tome kaže: *Zemlju će posjedovati pravednici i živjet će na njoj do vijeka (str. 479).*

Povijest islama

16.4. DĀVŪD I ISRAILCI

Nevjernici među Israilcima, po svjedočenju Kur'ana, prokleti su Dāvūdovim i Isāovim ustima. Ovo je učinjeno zbog njihove nepokornosti i velikih grijeha.

A da li je do tebe doprla vijest o parničarima kad su preko zida hrama prešli, kad su Dāo'adu upali, pa se on od njih uplašio. Ne boji se - rekli su - mi smo dvojica parničara. Jedan drugom smo našao učinili, pa nam po pravdi presudi. Ne budi pristrasan, i na pravi put nas uputi. Ovaj prijatelj moj ima 99 ovaca, a ja samo jedru, i on mi reče: Daj ti nju meni! I u prepirci me pobijedi. Učinio ti je, doista, krivo! - reče Dāo'ad, time što je tražio da tvoju ovcu doda ovcama svojim. Mnogi ortaci čine nepravdu jedni drugima, ne čine jedino oni koji vjeruju i rade dobra djela, a takvih je malo. I Dāo'ad se uvjeri da smo mi baš njega na kušnju stavili, pa oprost od Gospodaru svoga zamoli, učini sedždu i pokaja se. I mi smo mu to oprostili i on je doista blizak nama i divno prebivalište ga čeka.

Pošto Dāvūd bez provođenja dokaza donosi presudu, Kur'an ga upozorava: *O Dāo'ade, mi smo te povjerenikom na zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi i ne povodi se za strašću da te ne odvede sa Allahova puta, one koji skreću sa Allahova puta čeka teška patnja na onom svijetu, zato što su zaboravljali na dan u kome će se račun polagati (28:21-26).*

Parničari su, ustvari, bili Dāvūdovi, Allahovi i neprijatelji pravog puta. Niti su oni imali ispravan nijet niti su došli Dāvūdu putem kojim ljudi dolaze, već uza zid preko ograde, niti su željeli pravednu presudu u ime Boga, već da se parniče i obmanjuju Dāvūda. Postojale su priče, ili bolje reći potvore, da su dva parničara bili dva meleka koji su došli da upozore Dāvūda za navodni preljub.

Kroz slučaj Dāvūda, Allah upozorava svakog pravog vjernika, makar on bio i kralj i imao veliku moć, da u prolazanju kroz razna iskušenja ne smije donositi brze odluke, u ovom slučaju sudske, mimo predviđene procedure.

16.5. BIBLIJA O DAVIDU - DODHAVAHU, JAHVINOM LJUBIMCU (DAVUD A.S.)

David je bio sin nekog Efraćanina iz Betlehema u Judeji. Zvao se Jišaj. Imao je osam sinova. U Saulovo vrijeme bio je star i odmakao u godinama. David je odlazio Saulu i vraćao se iz njegove službe da napasa očeva stada u Betlehemu. Među Filistejcima bio je jedan izazivač po imenu Golijat. David se javio Saulu i rekao da će se on okušati s Filistejcem. Šaul (Saul), prvi israilski kralj, sumnjao je u uspjeh, ali mu je David rekao da se s uspjehom borio protiv lava i medvjeda pa će i taj neobrezani Filistejac proći kao jedan od njih. Šaul mu tada reče da ode.

Pošao je s praćkom u ruci prema Golijatu. Ovaj ga prezirivo upita: "Zar sam ja pseto te ideš na mene štapovima?" David se hrabro držao i nije se bojao. Izvadio je iz torbe kamen i bacio ga iz praćke. Kamen se zabio u čelu Golijata i on je ničice pao na zemlju. Zatim je pritrčao Golijatu, istrkao mu mač i njegovim ga mačem posjekao. Nakon toga, Šaul je postavio Davida na čelo svojih ratnika. Iako je Šaul dao Davidu kćer Mikalu, ipak mu je zavidio i nastojao ga se riješiti.

Jednom dok je David svirao na harfi baci na njega koplje, ali se David izmakao i pobjegao. Pošto je kasnije Šaul poginuo, došlo je do cijepanja države. Judin rod izabere

Davidu za svoga vladara, dok su se ostali opredijelili za Šaulova sina Išboseta. Nakon Išbosetove smrti, David zavlada nad svim Izraelcima. Pošto je zauzeo Jerusalem, prenio je u taj grad zavjetni kovčeg. Ratujući sa susjednim narodima David je proširio državu, te je Izraelova država u njegovo vrijeme imala svoj najveći opseg.

Prema drugoj *Knjizi o Samuelu*, XI glava, David je udesio, a to je bila potvora, da pogine Urija Hetit, pa je kasnije uzeo njegovu ženu, što je bila druga potvora, i doveo je u dvor. Tako to "djelo koje učini David bijaše zlo u očima Jahvinim". Protiv Davida digao se njegov sin Abšalom, ali je bio pobijeđen i poginuo, pa je otac za njim žalio.

David je zgriješio što je vršio popis naroda, pa je Jahve poslao trodnevnu kugu od koje je pomoreno 70 hiljada ljudi. Prema Bibliji, David je najprije bio judejski kralj, pa kralj cijelog Izraela. Bio je božiji štićenik. Praotac davidovske dinastije, otac mesijanske dinastije i mesijanski kralj.

16.6. PSALMI DAVIDOVI - KUR'ANSKE DOVE

Psalmi u Bibliji zauzimaju 116 stranica i ima ih 150. Stručnjaci ih dijele po književnom obliku u tri skupine: Prva - himne ili hvalospjevi, druga - prozobne psalme ili tužbalice i treća - psalme ili zahvalnice. Vremenom su unošeni i mnogi elementi: proroštvo, poučni psalmi, kraljevski psalmi i mesijanski psalmi. Mnogi su psalmi povezani sa bogoslužjenjem. Neki su pjevani u hramu, a neki prilikom hodočašća. Oni su postali knjiga za molitvu i pjevanje u hramu i sinagogama. Psalmi su i kršćanska molitva i Avgustin kaže: "Evangelje Isusa Krista prevedeno u hvalu, zahvalu, molbu i pomirbu". I psalmi su doživjeli mnoga prilagođavanja, preinake, nadopune i razvoje. Dāvūdov Zebūr u Kur'anu su dove.

16.7. HISTORIJA O DĀVŪDU

Dāvūd je bio drugi izraelski kralj. Vladao je od 1010. do 970. godine, (četrdeset godina) prije Isāa. Oko 1000. godine osvaja Jerusalem i proglašava ga prijestolnicom. Mnogo ratuje i u ratovima pobjeđuje Filistejce i druga susjedna plemena: Moabičane, Amoničane, Edomičane i Sirijce. Proširuje granice države i za nasljednika određuje sina Sulejmāna. U *Kratkoj povijesti islama*, od M.S. Serdarevića, za Dāvūda se kaže da je najmlađi sin Isājev-Išāev, i da je stanovao u gradu Betlehemu. Vlada od 1678. do 1638. godine prije Hidžre. Umire u 70. godini života, odnosno 535. godine po smrti Mūsāa (a.s.).

Dāvūd se pridržavao zakona i propisa Tevrata jer u Zebūru, uglavnom, nije bilo nikakvih propisa osim dova. Imao je običaj preko dana postiti. Dan je postio, a drugi nije. To je poznato kao *Dāv ūllov post*. Dāvūd je živio od 1040. do 970. godine prije Isāa.

16.8. DRUGA DJELA O DĀVŪDU

U književnosti i filmskoj umjetnosti tema Dāvūd bila je veoma izazovna. Tako Marko Marulić piše na latinskom ep *Davidias*. Francuz Andre Žid piše djelo o Dāvūdovoj ženi Bat-Šebi, majci Salamonovoj. Snimljen je i film *David i Golijat*.

Povijest islama

17

SULEJMĀN (a.s.)

EVVAB, PO BIBLIJI SALAMON

Sulejmān (a.s.), sin Dāvūda (a.s.), bio je, također, sudija, vladar i božiji poslanik. Na prijestolju naslijeđuje svoga oca Dāvūda (a.s.) u prijestolnici Jerusalemu. Kao i otac bio je Allahov poslanik o čemu govori više kur'anskih ajeta. Pored vjerskih izvora, Biblije i Kur'ana, o Sulejmānu govori i historija jer je i on bio izraelski kralj. U enciklopediji L.Z.Z. *svezak 5. str. 586.* on je vladao od 963. do 925. godine ili 38 godina.

17.1. SULEJMĀNOVO (A.S.) POSLANSTVO

Allah je slao Objavu i Sulejmānu kao što je slao i drugim poslanicima

Mi objavljujemo tebi Muhammede kao što smo objavljivali Nūhu i vjerovjesnicima poslije njega, a objavljivali smo i Ibrahīmu, i Ismāīlu i Ishāku i Jak ūbu i unucima i Isāu i Ejj ūbu i J ūnusu i Hārūnu i Sulejmānu, a Dav ūdu smo dali Zeb ūr - i poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali, a Allah je sigurno s M ūsāom razgovarao. (4:163).

I Sulejmāna je Allah kao i druge poslanike uputio na pravi put i podario mu je mudrost i znanje (6:84, 20:79 i 27:16). Kao što je Dāvudu Allah (dž.š.) upokorio brda i ptice, Sulejmānu je Allah (dž.š.) upokorio i podvrgao snažan vjetar i upokorio mu je i podvrgao šejtane da mu služe kao radnici, *"a Sulejmānu vjetar jaki poslušnim učinismo, po zapovijedi njegovoj je puhao prema zemlji koju smo blagoslovili a mi sve dobro znamo i šejtane neke da zbog njega rone, a radili su i poslove druge i nad njima smo mi bdjeli"* (21:81-82). Zna se da je Sulejmān (a.s.) imao mornaricu i od nje je crpio veliku korist. Sulejmān (a.s.) se u pomorskoj trgovini udružio s Feničanicima. Svake tri godine po jedanput je iz krajeva Akabe slao svoju mornaricu prema Ofiru. Iz ove daleke zemlje i iz drugih zemalja dovlačio je zlato i druge proizvode. Zahvaljujući povoljnom vjetru, što mu ga je Allah kao mu'džizu dao, Sulejmān je za jedno jutro prevaljivao put od jednog mjeseca, a isto toliko dug put i navečer. Omogućio mu je rastapanje bakra, kao Dāvudu željeza, pa je tako bakar tekao kao voda iz izvora:

A Sulejmānu je upokoren vjetar. Ujutru je prevaljivao rastojanje od mjesec dana a navečer rastojanje od mjesec dana, i učinili smo da mu iz izvora rastopljen bakar teče i da džinovi voljom njegovu Gospodara, pred njim rade, a kad bi neki od njih otkazao poslušnost naredenju našem, učinili bismo da ognjenu patnju osjeti. Oni su mu izrađivali što god je htio. Hramove i spomenike i zdjele kao čatrnje, i kotlove nepokretne. Trudite se i budite zahvalni, o dome Dav ūdov, a malo je zahvalnih među robovima mojim (34:12-13).

Džini su gradili Sulejmānu šta je htio: palače, statue, široke posude i teške kotlove. Sulejmān je bio divan Allahov rob koji se uvijek Allahu obraćao, evvab (38:30).

Povijest islama

Allah mu je upokorio vjetar koji je blago i ugodno puhao i dovodio ga po njegovoj zapovijedi gdje je on htio (38:36). Podložio mu je i džine kao graditelje i ronioce koji su bili okovima vezani jedni za druge (38:37). Kada prolazi kroz mravlju dolinu, *Vadi-Neml*, Sulejmān čini dovu Allahu (dž.š.).

Stvoritelju moj! Učini da budem zahvalan na Tvojim blagodatima kojima si obasuo mene, moje roditelje i učini da radim dobra djela s kojima ćeš Ti biti zadovoljan. Uvedi me milošću Tvojom među svoje pravedne robove! (29:19).

Sulejmān i Dāvūd (a.s.) se zahvaljuju Allahu (dž.š.) riječima:

Hvala Allahu koji nas je izdigao iznad mnogih svojih pravovjernih robova (27:15).

Iz navedenih ajeta koji govore u Sulejmānu (a.s.) nepobitno je da je on bio vjerovjesnik koga je Allah uputio na pravi put, dao mu mudrost, znanje i slao mu Svoju Objavu.

Divan je Sulejmān (a.s.) bio Allahov rob, koji se uvijek Allahu obraćao i zahvaljivao Mu se kao što je to činio i njegov otac Dāvūd (a.s.). Posebne blagodati i mu'džize koje je Allah podario Sulejmānu (a.s.) su upokoreni vjetar pomoću kojeg je za jedan dan prevaljivao rastojanje od mjesec dana, upokoreni šejtani i džini kao roniodi i radnici, zatim kao vješti graditelji, džini i ptice uz ljude kao vojska, omogućeno lahko topljenje bakra i razumijevanje govora svih životinja. Bio je i sudija u ime Allaha, kralj, božiji poslanik i vjerovjesnik.

17.2. SULEJMĀNOVA VLADAVINA

U Kur'anu se na dva mjesta spominje Sulejmānovo prijestolje.

Mi smo Sulejmāna u iskušenje doveli i njegovo bolesno tijelo na prijestolju zadržali, ali je poslije ozdravio. Gospodaru moj, rekao je on, oprosti mi i daruj mi vlast kakvu niko, osim mene, neće imati. Ti uistinu bogato daruješ (38:34-35).

U funkciji te vlasti i moći koju Allah dariva Sulejmānu On mu stavlja na raspolaganje: *I mi smo dali Sulejmānu da mu služe: vjetar - koji je prema zapovijedi njegovoj blago puhao onamo kuda je on htio i šejtani, sve graditelji i gnjurci i drugi u bukagije okovani. Ovo je naš dar, pa ti ih oslobodi ili zadrži. Nećeš zbog toga odgovarati (38:36-39).*

Moć i vlast koju je Sulejmān uživao dar je Allahov. Sulejmān je u Allahovoj blizini i divno je mjesto u koje će se on povratiti (38:39-40). Kao vladar Sulejmān je imao i svoju vojsku različitiju i moćniju od bilo čije vojske. Sulejmānova se vojska sastojala od: džina, ptica i ljudi.

I sakupiše se Sulejmānu vojske njegove: džinovi i ljudi i ptice. Sve četa do čete postrojene. I kad stigoše do Mravlje doline, Vadi-l Neml, jedan mrav reče: "O, mravi, ulazite u stanove svoje da vas ne izgazi Sulejmān i vojske njegove, a da to i ne primjetite!" I Sulejmān se nasmija glasno riječima njegovim i reče: "Gospodaru moj, omogući mi da budem zahvalan na blagodatima tvojom koju si ukazao meni i roditeljima mojim, i da činim dobra djela na zadovoljstvo Tvoje i uvedi me milošću tvojom među dobre robove Svoje (27:17-19).

وَحِشْرَ لَيْسِكُمْ جُؤْدُهُ مِنَ الْيَحْيَى وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ قَهْمُ
يُودَعُونَ ۖ حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ الْقَتْلِ قَالَتْ نَسْكَةٌ بَيِّنَةٌ

Povijest islama

Ptice kao Sulejmānova vojska bili su golubovi pismošče koji u jednom letu mogu prevaliti i 12.000 kilometara. One se uvijek vraćaju na polazno mjesto, a ispisane vijesti nose pričvršćene na pisnicu ili utaknute u cjevčicu privezanu za srednje leđno krilo. (N.L.Z.)

Što se tiče tjelesine bačene na prijestolje Sulejmānu kao iskušenja, neki smatraju da se tu radi o **Jeroamu** koji je podigao ustanak protiv doma Dāvūdova. Poslije otcjepljenja sjevernih deset plemena, postao je prvi vladar u državi Israil. Možda se misli i na **Roboama**, sina i nasljednika Sulejmānova, koji je bio nedostojan oca i kome je ostalo vjerno samo jedno pleme.

O Sulejmānovoj mu'džizi razumijevanja ptičijeg govora i sporazumijevanja Kur'an kaže: *O ljudi", reče Sulejmān, "dato nam je da razumijemo ptičije glasove i svašta nam je dato; ovo je zaista prava blagodat! (27:16).*

Prirodoslovci znaju, da ptice u funkciji sporazumijevanja, proizvode različite glasove.

17.3. IZMIŠLJOTINE O SULEJMĀNU (A.S.)

I slijedili su neprijatelji laži što su ih smutljivci izmislili o Sulejmānovoj vlasti. A on - nije bio nevjernik, već su smutljivci, šejtani i nevjernici podučavali svijet vradžbinama i onome što je bilo objavljeno dvojici meleka, Hārutu i Mārutu, u Babilonu. A njih dvojica nisu nikoga učili sihru, dok mu ne bi rekli: "Mi samo iskušavamo, i ti ne budi nevjernik!" I ljudi su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti, ali nisu time mogli nikome bez Allahove volje nauditi. Učili su ono što će im nauditi i od čega nikakve koristi neće imati iako su znali da ona koji tom vještinom vlada, neće nikakve sreće na onome svijetu imati. A doista je jadno ono zašto su se prodali, kad bi samo znali! (2:102).

U Bibliji, glavi 11 Prve knjige, iznosi se gnusna i teška potvora i laž na Sulejmāna (a.s.) o tome kako je volio mnoge žene tuđinke. Tako je navodno imao 700 kneževskih žena i 300 inoča. Žene su mu zavodile srce. Čak, kada je ostario, žene su mu okrenule srce prema drugim bogovima i srce njegovo nije više potpuno pripadalo Jahvi kao što je pripadalo srce njegova oca Davida. Zbog toga mu je Jahve zaprijetio oduzimanjem kraljevstva, ali ne za života, već poslije smrti. Tada će ostaviti samo jedno pleme njegovome sinu. "Zbog mojega Davida, zbog Jerusalima, koji izabra."

Kao što nikada nikoga nije Sulejmān (a.s.) podučavao sihru, nikada se on, također, nije bavio ni bludnim radnjama niti su mu ikada ikoje žene srce odvratile od sjećanja na Allaha (dž.š.). Sve su to teške potvore i laži na tog Božijeg poslanika, iskrenog i predanog Allahovog roba.

17.4. DĀVUD I SULEJMĀN (A.S.) KAO SUDIJE

Kao božiji poslanici, otac i sin Dāvūd i Sulejmān (a.s.) su zajednički sudili o šteti na zasijanoj njivi na kojoj su prenoćile ovce nekog plemena. Allah je bio svjedok njihovog suđenja i On je učinio da Sulejmān to shvati (21:78-79). Uz Muhammeda (a.s.), Sulejmān (a.s.) se, inače, smatra najmudrijim sudijom među ljudima i to je njegova mu'džiza.

17.5. SULEJMĀN I KRALJICA OD SABE

U vrijeme Sulejmāna u Jemenu je postojala tvrđava Sabe čija je kraljica Belkisa održavala veze sa Sulejmānom pa ga je jednom i posjetila. O posjeti i kontaktima na relaciji Sulejmān (a.s.) - kraljica od Sabe, Kur'an u 27. suri kaže:

I Sulejmān izvrši smotru ptica pa reče: "Zašto ne vidim hudhuda - pupavca, da nije odsutan. Ako mi ne donese valjano opravdanje, teškom ću ga kaznom kazniti ili ću ga zaklati!" I ne potraja dugo a hudhud dođe, pa reče: "Doznao sam, Sulejmāne, ono što ti ne znaš, iz Sabe ti donosim pouzdanu vijest. Vidio sam da jedna žena njima vlada i da joj je svega i svačega dato a ima i prijesto veličanstveni. Vidio sam da se i ona i narod njezin suncu klanjaju a ne Allahu, šejtan im je prikazao lijepim postupke njihove i od pravog puta ih odvratio, te oni ne umiju da nađu pravi put. Zato se ne klanjaju Allahu koji izvodi sve ono što je skriveno na nebesima i u Zemlji i koji zna ono što skriveno i javno se čini. Nema drugog Boga osim Allaha, on je Gospodar svega što postoji. "Vidjet ćemo", reče Sulejmān, "da li govoriš istinu ili ne" (27:20-27).

Zatim Sulejmān (a.s.) po hudhudu šalje pismo kraljici u Sabu koje započinje s bismilom:

إِنَّمِن مُسْلِمَانٍ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"Evo pisma od Sulejmāna u ime Allaha Svemilosnog Milostivog. Kao reakciju na pismo, kraljica nakon vijećanja s velikašima šalje Sulejmānu izaslanike s poklonima. Sulejmān vraća izaslanike i ne prima poklone. Zatim, na neki način, Sulejmānovi ljudi i vojske dobivaju kraljičino prijestolje i po njegovom nalogu ga malo izmijene.

Kada je kraljica došla u posjetu Sulejmānu, pokazao joj je njeno prijestolje i pitao je je li njeno. Odgovorila je kao da je ono (prijestolje) uzviknu ona! - a nama je prije nego njoj dato znanje, i mi smo muslimani. Dalje se o kraljici kaže da se klanjala drugom, a ne Allahu, i da je spadala među nevjernike. Kada je ušla u Sulejmānov dvor, učinilo joj se da je duboka voda, pa je zadigla haljinu. Sulejmān joj je onda objasnio da je dvorac popločan kristalnim staklom. U tom trenutku ona je shvatila da je bila na krivom putu. Da je njeno dotadašnje vjerovanje bilo samo pričin, obmana i varka kao i mišljenje da je umjesto kristalnih pločica voda. Tada ona tevbu čini, okreće se Allahu i izjavljuje:

Gospodaru moj, ja sam se sama prema sebi ogriješila, i zato se predajem i pokoravam, zajedno sa Sulejmānom, Allahu, Vladaru i Gospodaru svih svjetova (27:27-44)

Prenošenje kraljičinog prijestolja u vremenu prije nego što se okom trepne iz Jemena do Jerusalima preko Ifrita je jedna od Sulejmānovih mu'džiza, u okviru njemu, od Allaha, podarene moći. "A ja ću ti ga prijestolje, reče Ifrit prije nego što okom trepneš. I kad Sulejmān vidje da je prijesto već pred njega postavljen, uzviknu:

Ovo je blagodat Gospodara moga koji me iskušava da li ću zahvalan ili nezahvalan biti (27:40).

Na toliko povjerenoj moći Sulejmān ne zaboravlja na Allaha i ne postaje nasilnik prema ljudima već se zahvaljuje Allahu i misli na Njega.

17.6. SULEJMĀN (A.S.) - LJUBITELJ KONJA

U Kur'anu, u 38. suri govori se na jednom mjestu o tome kako je Sulejmān (a.s.) volio konje:

Kad su jedne večeri pred Sulejmāna bili izvedeni punokroni konji koji su na tri noge stajali, a četvrtom jedva zemlju doticali, on reče: "Umjesto da mislim na Gospodara svoga, ja pokazujem ljubav prema blagu!" I oni se izgubiše iz vida. "Vratite mi ih," i on ih poče gledati po nogama i vratovima pri tome sjećajući se Allaha (38:31-33).

17.7. SMRT SULEJMĀNA (A.S.)

Kada je Allah (dž.š.) odredio da Sulejmān (a.s.) umre, ništa ljudima nije ukazivalo i upućivalo na njegovu smrt. Naime, on je umro stojeći, to je bila njegova mu'džiza, naslonjen na svoj štap, pa su kako ljudi tako i džini mislili da je on živ.

A kad smo odredili da umre Sulejmān, crv koji je bio rastočio štap njegov - upozorio ih je da je umro, i kad se on srušio, džinovi shvatiše da ne bi na mucu sramnoj ostali da su budućnost prozreti mogli (34:14). I ljudi i džini su preko crva koji je izjeo štap a na koji je Sulejmān bio naslonjen pa je kasnije pao, saznali za Sulejmānovu smrt a da to sami nisu ni shvatili.

17.8. BIBLIJA O SALAMONU (SULEJMĀN A.S.)

Otac mu je David (Dodhavahu a majka Bat-Šeba). Još kao novorođenče, Jahve ga zamilovao i objavi to proroku Natanu. U vrijeme Salamonu Izraelska država doživjela je stabilizaciju i puni ekonomski procvat. Pomoću brakova Salamon je stupio u veze sa vladarskim kućama. Prvi je brak sklopio sa faraonovom kćerkom iz Egipta a onda su slijedili drugi brakovi. Jahve je dao Salamonu mudrost i izuzetnu razboritost i srce široko kao pijesak na obali morskoj. Mudrost je Salamonova bila veća od mudrosti svih sinova Istoka i od sve mudrosti Egipta. Izrekao je 3.000 mudrih izreka, a njegovih je pjesama bilo 1.005. Raspravljao je o životinjama, o pticama, o gmazovima, o ribama. Dolazili su od svijeta naroda da čuju mudrost Salamonovu, od svih zemaljskih kraljeva koji su čuli glas o njegovoj mudrosti. On sklapa čvrst savez s tirskim kraljem Hiramom. To Salamonu osigurava dugo razdoblje mira. Koristeći povoljan geografski položaj, Salamon je vodio trgovinu s mnogim zemljama i materijalno blagostanje mu omogućuje da pristupi izgradnji hrama u Jerusalemu i raskošnog dvora (džamije).

Saveznik Hiram mu je dobavljaio: zlato, cerevo i čempresovo drvo, te zidare i tesare. Zauzvrat, Salamon mu je godišnje davao oko 8 hiljada tona žita i isto toliko maslinova ulja a ustupio mu je i neke gradove. Hiram je sa svojom flotom plovio na jug Crvenim morem i dovezio Salamonu sandalovo drvo i zlato. Protiv kralja digao se njegov službenik Jereboam, navodno, zato što je pod uticajem žena Salamon pošao obožavati druge bogove. Nakon neuspjeha pobune, Jereboam bježi u Egipat, gdje je ostao do Salamonove smrti.

17.9. MUDRA SALAMONOVA PRESUDA

Prva knjiga o kraljevima donosi i navodi Salamonovu presudu ženama koje su se spobile oko djeteta, novorođenčeta. Obje su bile rodile po dijete, ali je jednoj dijete umrlo. Žena kojoj je dijete umrlo, podmetnula je onoj drugoj svoje mrtvo, a od nje je uzela živo dijete. Majka ukradenog djeteta odlazi Salamonu. On donosi presudu da se živo dijete presiječe popola i da se svakoj ženi da po pola djeteta, na što žena koja je ukrala dijete pristaje, a majka djeteta slaže se da se dijete dodijeli kradljivici samo da bi ostalo živo. Tada Salamon dodjeljuje dijete pravoj majci "Sav je Izrael čuo presudu koju je izrekao kralj i poštovali su kralja jer su vidjeli da je u njemu božanska mudrost u izricanju pravde".

Salamon je vladao nepunih 40 godina i ukopan je u Davidovom gradu Jerusalamu. Najviše se u Bibliji o Salamonu govori u prvoj knjizi o kraljevima, na dva mjesta je spomenut u Matijinom i na jednom u Ivanovom Evanđelju te na dva mjesta u djelima apostolskim.

17.10. HISTORIJA I ARHEOLOGIJA O SULEJMĀNOVOM VREMENU

Sulejmān (a.s.) je historijska ličnost. Godine njegove vladavine različito se navode od 972. do 932. ili od 970. do 931. Za sve vrijeme svoje vladavine Sulejmān (a.s.) nije vodio ni jedan značajniji rat. Nije čak ratovao ni sa Aramejcem *Rezonom*, koji je iz Damaska protjerao izraelsku posadu i proglasio se carem. Od siromašne agrarne zemlje on formira ekonomski veoma stabilnu državu koja je bila vojnički jaka i koja je među tadašnjim državama uživala veliki ugled. Sulejmān je bio veoma okretan upravljač, vješt diplomata, sjajan graditelj, mudar sudac i promućuran privrednik.

Arheološki nalazi govore o visokom standardu u njegovo vrijeme. Vršen je brz proces urbanizacije. Vlasnici obradive zemlje živjeli su pretežno u gradovima. Kuće su bile jednospratnice i podizane su na slobodnoj zemlji. Između kuća bile su tijesne uličice. Namještaja skoro nije ni bilo i spavalo se na hasurama. Osnovna hrana bila je: pržena i kuhana pšenica, razne kaše, leća, grah, krastavice, voće i med. Svakodnevno se pilo ovčije i kozije mlijeko.

Godine 1926. otkrivena je u dolini Jesrel u Palestini, jugozapadno od Nazareta, ruševina grada Megida i u ruševinama su otkrivene konjušnice u koje se moglo smjestiti 450 konja.

Godine 1937. arheolog Nelson Gluk u blizini Rta Akapskog zaljeva, na prostranoj ravni, opasanoj zidom, pronašao je veliki broj peći za topljenje bakarne rude čiji su dimnjaci bili okrenuti prema sjeveru, odakle stalno pušu morski vjetrovi i tako je postizana potrebna temperatura. U prošlom vijeku na južnom Rtu Arabije otkriveni su ostaci grada Meariba, prijestolnice vladara Sabe u današnjem Jemenu. Mearib je zauzimao vanredan položaj, na planini na 2.000 metara visine iznad Crvenog mora. Nedaleko od Meariba otkriven je i legendarni *Belkisin hram*. Blagostanje kraljevstvu Sabe davala je preko 20

metara visoka brana koja je zadržavala vodu rijeke Adhanat. Od brane su bili razvedeni kanali za navodnjavanje. Uzgajano je i izvoženo raznovrsno bilje za začine. Godine 542. iza Isāa (a.s.), brana je srušena i cvatući vrt postao je pustinja. U Bibliji postoje dvije zbirke izreka: *Pjesma nad pjesmama*, koje se pripisju Sulejmānu.

M.S. Serdarević u svom djelu *Kratka povijest islama* ističe da je Sulejmān vladao 40 godina.

Postoji romantična priča kako se Salamon smrtno zaljubio u kraljicu od Sabe i kako je s njom dobio sina. Etiopljani su tvrdili da je njihova svrgnuta dinastija potjecala od Salamona. U crkvenoj riznici u Aksumu, nekadašnjoj etiopskoj prijestolnici, čuva se predmet za koji Etiopljani tvrde da je *Zavjetni kovčeg*. Narodno predanje govori da ga je sin Salamona i kraljice od Sabe donio sa sobom iz jerusalimskog hrama, a na njegovom mjestu postavio falsifikat. To je najveća svetinja hrišćana u Etiopiji i niko od živih ne smije je vidjeti. Za vrijeme blagdana *moskal*, koji se slavi na kraju kišnog perioda, izlaže se samo kopija *Zavjetnog kovčega*.

U likovnoj umjetnosti Salamon je mnogo obrađivan i u Vatikanu je **Rafaelov Salamonov sud**. **Rubens**, **Perudini** i **Holbajn** slikaju na temu Salamona a **Hendel** je komponirao susret Salamona i kraljice od Sabe. Napisane su i opere o kraljici od Sabe.

Sulejmān (a.s.) najvjerojatnije je živio u desetom stoljeću.

18

**PO BIBLIJI ILIJA - HEB. ELIJAH -
MOJE JE IME JAHVE**

Nakon smrti Sulejmāna (a.s.) oko 930. godine p.n.e., njegova država cijepa se u dvije manje: Israil i Jehud (Izrael i Judeju). Ilijās (a.s.) je živio u državi Izrael, gdje se borio protiv vraćanja idolopoklonstvu i prijašnjim lokalnim božanstvima.

18.1. KUR'AN O ILIJĀSOVOM POSLANSTVU

I Ilijas je bio poslanik. Kad on reče narodu svome: "Zar se ne bojite Allaha. Zašto se batu klanjate, a najljepšeg Stvoritelja ostavljate, Allaha, Gospodara svoga i Gospodara vaših predaka drevnih? - Oni ga lašcem nazvaše i zato će, sigurno, u vatru svi oni biti bačeni, samo neće oni Allahovi robovi koji su mu bili odani. I sačuvasmo spomen Ilijasu u naraštajima kasnijim. Nek je u miru Ilijas! Eto tako mi nagrađujemo one koji dobra djela čine, a on je bio rob naš, vjernik. (37:123-132).

وَأَرْسِلْ لَنَا رَسُولَيْنِ ﴿١٧٠﴾ إِذْ قَاكَ
لِقَوْمِهِ أَاتَقُونَ ﴿١٧١﴾ أَتَدْعُونَ بِنَاءً وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ
الْبَنَانِ ﴿١٧٢﴾ اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧٣﴾
فَكَذَّبُوهُ فَأَنهَضُوا لِحَضْرَتِهِ ﴿١٧٤﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْخَاصِينَ
﴿١٧٥﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٧٦﴾ سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ
﴿١٧٧﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٧٨﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ

Prema ovim ajetima Ilijās je poslanik i vjerovjesnik, upućen od Allaha na pravi put, bio je *muhsin - dobročinitelj*, *muhlis - iskreno odani Allahov rob*. Kao takvom, Allah mu je kao i drugim poslanicima spomen sačuvao u svim kasnijim generacijama i selam na njega i vjernike. Ilijās poziva svoj narod da se boji Allaha, izvršava dužnosti i kloni grijeha, poroka i nevaljalština. Poziva narod da se ne klanja balu, lažnom božanstvu, nego da se klanja *Ahsenul hālikūnu* - Allahu najljepšem Stvoritelju koji je Tvorac, kako njih, tako i svih ljudskih generacija. Dakle, Ilijās (a.s.) borio se za tevhid, kelime-i-šehadet- čisti monoteizam i protiv povratka Israilaca kultovima *bala* i drugih lažnih božanstava.

Povijest islama

Ko je bio *bal*? *Bal* je arapska transkripcija akadске riječi *baab* što znači *gospodar*. Bilo je to po njihovim vjerovanjima muško božanstvo, zapadnosemitskih naroda (Aramejaca, Kanaanaca i Feničana). Bogove su smatrali gospodarom nekog kraja roda ili plemena, pa su ih tako i nazivali: *bal* tirski, *bal* sidonski itd. *Bal* je smatran kao bog plodnosti i prikazivan je u liku bika. Prinosili su mu ljudske žrtve na visinama i orgijali u obrednim plesovima oko kipa. U starozavjetnim knjigama *baal* znači lažni bog. Vraćanje kultu *baala* i drugih starih božanstava osobito je jačalo u doba israilskih i judejskih kraljeva. Samo ime *baal* je sinonim za kraljevstvo. Ilijasov narod je njega u laž utjerivao "i zato će sigurno u vatru svi oni biti bačeni, osim iskrenih Allahovih robova".

18.2. BIBLIJA O ILIJI, ELIJAHU (ILIJAS A.S.)

Biblija naziva Ilijasa-Ilija. On se pojavljuje u Israilu-Izraelu za vrijeme kralja *Ahaba* od 875. do 835. godine. Živi u IX stoljeću prije Isā (a.s.). Ilija dolazi od hebrejskog *Elijah*, što znači, **moje je ime Jahve**.

Ilija je bio Jahveov miljenik. Jahve je na njegovu intervenciju činio čudesa: umnožio je brašno i ulje siromašnoj udovici u Sarfati Sidonskoj i oživio njenog sina koji je bio umro. On se natjecao s Baalovim svećenicima pred narodom. Baalovi svećenici pozivali su Bala da spali primljenu žrtvu, ali im se *Bal* nije odazvao. Tada Ilija popravi žrtvenik Jahvin koji je bio srušen, složi drva, rasiječe junca i stavi ga na drva. Nakon što se Ilija pomolio Jahvi pade oganj Jahvin i proguta ne samo paljenicu žrtvu i drva, nego i kamenje i prašinu, pa i vodu u jarku. Izabela, žena kralja *Ahaba*, htjede ubiti Iliju, ali on se skloni i ode. Kasnije je Izabela naredila da se ubije Nabot čiji se vinograd graničio sa Ahabovim dvorcem. Ilija poziva kralja na red i *Ahab* se kaje.

Na jednom od svojih putovanja Ilija je susreo *Elizeja* i primio ga za svoga učenika. Kada je jednom išao preko Jordana s Elizejem, došla su pred Iliju ognjena kola s ognjenim konjima, preuzela ga i odvezla u vihoru put neba.

Ilija spada u tzv. proroke (hebrejski *nebio*). U Starom zavjetu navedeno ih je 19. Najstariji su: Ilija i Elizej. Oni iza sebe nisu ostavili nikakvih spisa. Svima ostalima pripisuje se autorstvo knjiga koje se nazivaju po njihovim imenima. To su *Izaija*, *Jeremija*, *Baruh*, *Ezekiel*, *Danijel*, *Ozej*, *Jov*, *Amos*, *Abdija*, *Jona*, *Mihej*, *Nahum*, *Habakuk*, *Sefanija*, *Agej*, *Zaharija* i *Mallahija*. Veliki su proroci, prema veličini spisa: *Izaija*, *Jeremija*, *Ezekiel* i *Danijel*. Svi ostali su mali.

19

EL'JESEA (a.s.)

PO BIBLIJI ELIZEJ - BOG SPAŠAVA

El'jesea u Kur'anu a.š., spominje se na svega dva mjesta.
I Ismā'ila i El-Jese'a i Jūnusa i Lūḏa" - i svima smo prednost nad svijetom ostalim dali (6:85-86).

وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِيلَاسَ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِسْمَاعِيلَ
وَإِلْيَاسَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ

I sjeti se Ismā'ila i El'jesea i Zulkifla, svi su oni bili dobri i odabrani (38:48-49).

وَاذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَإِلْيَاسَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِّنَ الْآخِرِينَ
﴿٤٩﴾ هَذَا ذِكْرُ رِجَالٍ أَحْسَنَ مَا بَدَأَ

El'jesea je spadao u vjerovjesnike i Allahove odabranike. Iako se, osim na ova dva mjesta nigdje više u Kur'anu ne govori o El'jeseu, i to je dovoljno da se sa sigurnošću utvrdi i zna da je on božiji vjerovjesnik, tim prije što je spomenut skupa s drugim vjerovjesnicima, o kojima inače Kur'an puno više govori i što je spomenut pod onom riječi koja se uglavnom za poslanike koristi.

19.1. BIBLIJA O ELIZEJU - NA HEBR. BOG SPAŠAVA (EL'JESEA A.S.)

Po biblijskim kazivanjima, Elizej je bio imućan čovjek, ali napušta svoje imanje i kreće na put s Ilijom. Najčudotvorniji je od svih starozavjetnih proroka. Prema Bibliji, Elizej je pomoću ogrtača, plašta Ilijina, razdvojio rijeku Jordan na dva dijela, kako bi se po suhu moglo prijeći s jedne strane na drugu. U Jerihonu je uz pomoć soli izvršio sanaciju izvora. Nekoć udovici povećao je količinu ulja i jednoj je ženi iz grada Sunama proživio sina. Sa dvadeset hljebova nahranio je stotinu ljudi. Izliječio je od gube Naamana, kralja i vojskovođu aramskoga, naredivši mu da se sedam puta okupa u rijeci Jordan. Ovaj je to učinio, te postao čist. U Damasku je Ben Hadadu, kralju aramejskom, prorekao da će ozdraviti, ali će ubrzo iza toga umrijeti. Izraelskom kralju Joašu je prorekao da će tri puta pobijediti Aramejce.

Povijest islama

Nakon Elizejeve smrti, jednom su u Elizejev grob ljudi bacili mrtvaca u trenutku kada su opazili razbojнике od kojih su pobjegli. Dotakavši se Elizejevih kostiju, mrtvac je oživio i stao na noge. O Elizeju se u Bibliji govori u *Prvoj* i *Drugoj knjizi o Kraljevima*. U knjizi *Sirahovoj*, glava 48/12-14, te u *Lukinom Evangelju* (4:28).

U dijelovima Biblije u kojima se govori o Elizeju spominju se ovi izraeliti kraljevi: **Joram**, sin **Ahabov** (852.-843.), **Jehu** ili **Juj** (842.-814.), **Joahaz** (814.-798.) i **Joaš** (798.-783.). Kako su ovi kraljevi historijske ličnosti i kako se zna kada su vladali, to se zna kada je živio i Elizej. U Bibliji se kaže da je Elizej umro za vrijeme Joaša. Elizej je živio u IX i VIII stoljeća prije Isā (a.s.).

Povijest islama

20 JŪNUS

ZUN-NUN, SAHIBUL-HUT, PO BIBLIJI JONA, HEBR. JONAH-GOLUB

U Kur'anu se ovaj božiji poslanik spominje pod tri imena: Jūnus, Zun-Nun i Sahibu-l-Hut.

Riječ *nūn* u arapskom jeziku ima dvostruko značenje: *Velika riba* ili *kit* i ujedno *nūn* je naziv slova *n*. I Sahibu-l-Hut je nadimak Jūnusov. Hut je ime kita.

20.1. JŪNUSOVO (A.S.) POSLANSTVO

Deseta kur'anska sura zove se *Jūnus*, iako se iz te sure samo jedan ajet odnosi na Jūnusa i njegov narod. Međutim, nekoliko kur'anskih ajeta u drugim surama govore da je Jūnus bio božiji poslanik. Allah je slao objavu i Jūnusu (4:163)

I Ismā'ila i El-Jesē'a i Jūnusa i Lūṭa - i svima smo prednost nad svijetom ostalim dali (6:86).

Spomeni i Zun-Nuna kada ljutit i srdit na svoj narod ode i pomisli da ga nećemo kazniti, - pa poslije u tminama zavapi. Nema Boga osim Tebe Allahu, hvaljen neka si! Ja sam se zaista ogriješio prema sebi! - odazvasmo se i tegobe ga spasismo. Eto, tako mi spasavamo vjernike (21:87-88).

Za Jūnusa Kur'an izričito tvrdi da je bio Allahov poslanik i vjerovjesnik.

I Jūnus je bio poslanik i on pohyže na jednu lađu prepunu i baci kocku i kocka na njega pade, i riba-kit ga proguta, a bio je zaslužio prijekor, i da nije bio jedan od onih koji Allaha hvale, sigurno bi ostao u utrobi njenoj do dana kada će svi biti oživljeni, i mi ga izbacismo na jedno pusto mjesto, a on je bio bolan i učinismo da iznad njega izraste vriježa jedne tikve. I poslamo ga stotini hiljada ljudi, i više, i oni povjeroše, i njima dadasmo da do roka određenog požiye (37:139-148).

وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٠﴾ إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلِ الْمَخْشُونِ ﴿١٠١﴾ فَسَاهَرَمَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٠٢﴾ فَالْتَمَهُ الْحُوتَ وَهُوَ يُلْمُ ﴿١٠٣﴾ فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٠٤﴾ لَلِيتَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٠٥﴾ فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٠٦﴾ وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِنْ يَقْطِينٍ ﴿١٠٧﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٠٨﴾ فَآمَنُوا فَنَجَّيْنَاهُمْ إِلَى جِوٍّ ﴿١٠٩﴾

Povijest islama

20.2. JŪNUSOV NAROD

Kur'an se, kao što se vidi iz navedenog a i drugih ajeta, pohvalno izražava o Jūnusovom narodu.

Zašto nije bilo nijednog naroda koji je povjerovao i kome je vjerovanje njegovo koristilo, osim naroda Jūnusova, kome smo, kada je povjerovao, sramnu patnju u životu na ovom svijetu poklonili i život mu još izuzesno vrijeme produžili? (10:98).

Jūnus je kao božiji poslanik, kada se rasrdio na svoj narod, pobjegao na jednu prepunu lađu. Od svog naroda Jūnus je pobjegao bez Allahovog dopuštenja, ogorčen što njegov narod nije bio kažnjen odmah kad mu je on kaznom zaprijetio. Kad se ukrcao na lađu, ona je stala na pučini i lađari su rekli da u lađi ima odbjegli rob. Oni su bacili kocku i ona je pala na Jūnusa. I oni su ga odmah bacili u more gdje ga je ogromna riba, ustvari kit, progutala.

Poslije izbavljenja, po Allahovoj odredbi, iz kita, gdje nije bio progutan nego zadržan u ustima kita, Jūnus se vraća svome narodu u gradu Ninivi gdje je živjelo više od 100.000 ljudi, gdje se narod pokajao, povratio Allahu i počeo vjerovati. Zbog toga što je srdit i ljut, samovoljno, bez Allahova dopuštenja napustio misiju pozivanja na pravi put, Allah stavlja Jūnusa na iskušenje.

Ti, Muhammede, strpljivo čekaj presudu Gospodara svoga i ne hudi kao Zun-nun koji je u ogorčenju zavapio. I da ga nije stigla Allahova milost na pusto mjesto bi izbačen bio i prijekor bi zaslužio, ali Gospodar njegov ga je odabrao i učinio ga jednim od onih koji su dobri (68:48-50).

Poslije bacanja u more sa lađe, Jūnusa je - iltekame - uzela u usta nūn ili hūt, velika riba ili kit, i žvakala ga i premetala a da ga nije progutala.

Kitovi spadaju u rod sisavaca i žive u moru kao najveća morska životinja sa težinom i do 150 tona. Iako dišu plućima, ipak pod vodom mogu izdržati i do 20 minuta. Kitovi se dijele na zubate ili zubane i usate ili usane, koji nemaju zuba već rožene ploče s unutarnje strane. Kitovi narastaju u duljinu od 25 do 30 metara. Vanjskim oblikom kitovi su slični ribama. Glava im nije odijeljena od trupa. Prednji udovi kitova su pretvoreni u peraja. Ženka kita rađa razvijeno mladunče.

Pod stotinom i više hiljada ljudi misli se na stanovništvo Ninive, drevnog grada na rijeci Tigris. Niniva je bila naseljena već u četvrtom mileniju prije Isaa. Ona je prijestolnica asirskih vladara. Najveći uspon doživljava u VII stoljeću prije Isaa (a.s.) za vrijeme **Senaheriba** i njegovih nasljednika. Ninivu su razorili Medijci i Babilonci godine 612. prije Isaa (a.s.). Na njenim ruševinama 628. godine bizantijski car Herkalije pobijedio je perzijsku vojsku. Od Ninive u blizini Mosula, danas su ostale samo ruševine. Jedan od brežuljaka zove se Nebij-Jūnus.

Engleski asirolog **Georghe Smith** koji je vršio iskopavanje Ninive 1873., pronašao je *Asurbanipalovu biblioteku*.

Za vrijeme **Ašurnasirpala II** (874.- 859.) prije Isaa (a.s.), **Salamansara III** (859.- 824.) prije Isaa (a.s.), Asirija je doživjela svoj ponovni uspon. Prvi značajniji slijedeći vladar bio je **Tiglatpileser III** (746.- 727.). Period iza Salmansara III pa do Tiglatpilesera III bio je period opadanja asirske države.

Povijest islama

20.3. JŪNUSOVA DOVA

U tmini i ustima kita Jūnus (a.s.) skrušeno i iskreno čini dovu Allahu (dž.š.):

Nema Boga osim Tebe, Allahu! Uzvišeni si i slavljen! Doista sam ja sebi nasije učinio (21:87-88).

Allah je primio njegovu dovu i spasio ga nevolje. Tako Allah spašava iskrene vjernike pokajnike. U bezizlazju kitovih usta na morskoj pučini, Jūnus ne pada u stanje očaja, izgubljenosti i beznada već i tada se dovom obraća Allahu (dž.š.).

20.4. BIBLIJA O JONI, HEBR. JONAHU - GOLUBU - JŪNUS (A.S.)

Jona je bio sin Amiteje, sluga božiji, prorok iz Gat Hahefera. Jahve je naredio Joni da ide u Ninivu gdje se zloća bila popela do Jahvea. Joni se tamo nije išlo i htjede pobjeći u Taršiš "daleko od Jahve". Side u Jafu i nađe lađu što je plovila u Taršiš. Plati vozaru i ukrca se. Jahve podiže na moru silan vjetar. Bilo je to zbog Jone. Da bi se more smirilo trebalo je Jonu baciti u more. Kada su to učinili, vjetar je prestao bjesniti. Jahve tada zapovijedi velikoj ribi da proguta Jonu. Tri dana i tri noći ostade Jona u ribljoj utrobi. Iz riblje utrobe Jona je molio Jahvu. Zatim je Jahve zapovijedio ribi i ona je izbacila Jonu na obalu. Kasnije je Jona poslušao Jahvu i otišao u Ninivu.

Ninivljani se obrate sa svog zlog puta i nepravde i Bog im se sažali. Joni to bi krivo i rasrdi se, pa je tražio od Jahvea da mu oduzme život. Iza toga je Jona izišao iz grada i tamo napravio kolibu u očekivanju da se što dogodi s gradom. Jahve učini da nad Jonom izraste bršljen, ali ujutru bršljen podgrize crv i on usahnu. Jona se zbog toga naljuti, a Jahve mu reče: "Tebi je žao bršljena oko kojega se nisi trudio, nego je u jednu noć nikao i u jednu noć usahnuo. A meni da ne bude žao Ninive, grada velikoga, u kome ima više od 120.000 ljudi koji ne znaju razlikovati desno i lijevo, a uz to i mnogo životinja." U Matijinom Evandjelju (12:39-40) piše da je Jona bio u utrobi morske nemari. Knjiga o Joni je nastala u IV ili III stoljeću prije Isā (a.s.).

20.5. KADA JE ŽIVIO JŪNUS (A.S.)

Prema *Petit Larousse illustre Paris* 1913. stranica 1398., Jūnus je živio u VIII stoljeću prije Isā (a.s.). On je živio u vrijeme Jeroboama II (786.- 746.), israelskog kralja.

21

ZUL-KIFL

PO BIBLIJI EZEKIJEL HEBR. JEHEZEKEL - BOG JE JAK (75 god.)

Medu historijskim ličnostima je i Zul-Kifl. Za Židove on je treći od četverice velikih proroka. Bio je vjerski vođa jedne skupine Židova koje su babilonski osvajači godine 587. prije Isaa. (a.s.) deportirali u Babilon. (L.Z.Z. svezak 2 stranica 337).

21.1. POSLANSTVO ZUL-KIFLOVO

Na dva mjesta Kur'an Azimu šan govori o Zul-Kiflovu poslanstvu.

I Ismā'īlu, i Idrisu i Zul-Kiflu, a svi su oni bili strpljivi. I obasusmo ih milošću našom, oni doista bijahu dobri (21:85-86).

وَأَرْسَلْنَا زُلَكِفًا
وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِنَ
الصَّالِحِينَ

I sjeti se Ismā'ila i El-Jese'a i Zul-Kifla, svi su oni bili dobri i odabrani. Ovo je lijep spomen (38:48-49).

وَأَذْكُرْنَا نُمُودًا وَذُلًا
هَذَا ذِكْرُنَا لِلْعَالَمِينَ

Iako u ovim ajetima nije izričito rečeno za Zul-Kifla da je resul ili nebijj, za njega su upotrijebljeni izrazi koji se upotrebljavaju za vjerovjesnike - *ahjar*. Osim toga, spomenut je skupa sa onima za koje Kur'an izričito kaže da su bili božiji poslanici. To je poslanik u čije se poslanstvo ne sumnja.

U Kur'anu Azimu šan u drugoj suri *El-Bekari*, u 259. ajetu se kaže:

Zar nisi čuo i ne znaš za onoga koji je, prolazeći pored jednog do temelja porušenog grada povikao: Kako će Allah oživjeti ove što su pomrli? I Allah učini, te on zamre i tako ostade 100 godina, a onda ga oživi i zapita: -Koliko si ostao? Dan ili dio dana, odgovori! -Ne, reče Allah -ostao si

100 godina. Pogledaj jelo svoje i piće svoje, nije se pokvarilo, a pogledaj i magarca svoga - da te učinimo dokazom ljudima, a pogledaj i kosti - vidi kako ih sastavljamo, a onda ih mesom oblažemo. I kad njemu bi jasno on povika: Ja znam da Allah sve može učiniti.

Po tefsirima i komentarima Kur'ana ovaj grad o kome govori Kur'an je Jerusalem a čovjek je Zul-kifl.

Rušenje Jerusalema, o kome se u Kur'anu Azimu šan govori, dogodilo se 587. godine prije Isā (a.s.). Učinio je to babilonski car **Nebukadnezar II**, koji je vladao od 605. do 562. godine. Još kao prijestolonasljednik on je 605. godine potukao faraona Neka kod Karkemiša, drevnog grada na desnoj obali Eufrata, pored današnjeg Jarabilusa u Siriji, a sjeveroistočno od Halepa, na tursko-sirijskoj granici. On je izbacio Egipćane iz Azije, anektirao Siriju i osvojio Palestinu. Nakon osvajanja Palestine, poveo je mnoge Židove u Babilon kao robove. U Palestini je ostavio **Zedekiju** kao svoga namjesnika, a kada se ovaj pobunio, Nebukadnezar II osvaja Jerusalem i po drugi put odvodi Židove u ropstvo.

Jerusalem je obnovljen pod perzijskom upravom (537.-332. godine prije Isāa a.s.), **Aleksandar Makedonski** ušao je u Jerusalem godine 332. prije Isāa (a.s.). Pod tudinskom vlašću ostao je sve do 140. godine p.n.e. Pod vlašću domaćih **Hemsenejaca** grad je restauriran i podignute su nove utvrde. Godine 63. p.n.e. zauzima ga **Gnej Pompej**. I pod Rimskim protektoratom Jerusalem je izgrađivan i obnavljan. Rimski vojskovođa, a poslije i car, **Tit**, razorio je Jerusalem 70. godine iza Isāa (a.s.). U to vrijeme grad je imao 90.000 stanovnika. Od ruševina su sačuvani zapadni hram - zid plača. Car **Hadrijan** (117.-138. n.e.) podigao je na ruševinama Jerusalema novi grad - **Aelia Capitolina**. U VII stoljeću Persijanci su kratko vrijeme od 614. do 628. godine vladali Jerusalemom a od 628. do 638. vladali su Bizantinci, a zatim su ga 638. zauzeli muslimani nazvavši ga **El-Kudusom**.

Muslimani neprekidno vladaju Jerusalemom 461 godinu, od 638. do 1099. godine kada ga okupiraju križari i njime vladaju 88 godina, tj. do 1187. godine kada ga oslobađa **Salahuddin Ejjubija**.

Nakon toliko stoljeća muslimanske vlasti Jerusalemom od 1967. ponovo vladaju nemuslimani - sada Židovi. U njemu se nalaze Mesdžidu-l-Aksa, Mesdžidu-s-Sahra.

Jerusalem je bio prva poslanikova kibla prije Ka'be.

U Kur'anu časnom na stranici 510. u napomeni 27 se kaže: *Govori se o Zul-Kiflu da je to bio Ilijaš, Juša ili Zekerijjah.*

Arapci Hizikijala zovu Zul-Kifl.

21.2. BIBLIJA O EZEKIJELU

HEBR. JEHEZEKELU ZUL-KIFLU A.S.

U Starom zavjetu postoji knjiga *Ezekijeova*. Ta knjiga ima 48 glava. U prvom dijelu glava od 1. do 24., izložena je borba Ezekijelova protiv zabluda njegovih sunarodnjaka. On je njima tumačio da Bog nije ostao u Jerusalemu nego je on prisutan s njima i u Babilonu, te da misli na sužnje. Židovi su sami krivi što su Babilonci srušili Jerusalem, jer su stalno kršili zavjet s Jahvom. Odvođenje u babilonsko sužanjstvo je kazna za prijes-

tupe. Pošto su Israilci i nadalje odabrani narod, kroz kaznu će se očistiti i opet će biti uspostavljen zavjet s Jahvom.

U drugom dijelu glave, od 25. do 32., nalaze se proročanstva, a u trećem, od 33. do 48., govori se o sjajnoj budućnosti što će je Jahve osigurati odabranom narodu. Pri kraju knjige opisuje se buduće uređenje države, organizacija vjerskog života i budući hram koji će biti sagrađen na mjestu onoga što su ga Babilonci srušili. Smatra se da je prvi dio knjige pisan prije babilonskog ropstva, 593. godine. U ropstvu je sastavljen treći dio, dok su proroštva, II dio kasniji umetak, vjerojatno poslije povratka iz ropstva.

O usporedbi sa suhim kostima govori i Stari zavjet. U dolini punoj suhih kostiju Jahve je pitao Ezekijela: "Sine čovječiji, mogu li ove kosti oživjeti?" Ezekijel odgovara: "Jahve, gospode, to samo ti znaš." Kost su oživjele, stale na noge i postade vojska, vrlo velika. Jahve je rekao Sine čovječiji, te kosti to je sav dom Israilov. Dalje, se govori o izvođenju iz grobova Jahvinog naroda i odvođenju u zemlju Israilovu.

21.3. DRUGA DJELA O ZUL-KIFLU

Prema M.S. Serdareviću, koji piše u kratkoj *Povijesti Islama*, Zul-Kifl je nadimak a ime mu je Bišr i on je sin Ejjubov. To se ne može prihvatiti jer Ejjub živi u XVI a Zul-Kifl u VII i VI stoljeću p.n.e. Isti autor tvrdi da je Zul-Kifl djelovao u Šamu što se također ne može prihvatiti. U djelu *Islam* objavljenom 1924. godine, Abdurahman Adil Čokić kaže da neka ulema El-Jese'a, Zul-Kifla i Lukmāna smatra samo velijama a ne poslanicima, s čime se mi, naravno, ne slažemo, jer su oni Allahovi poslanici, a Allah to, uistinu, jedini najbolje zna.

22

UZEJR (a.s.)

PO BIBLIJI EZRA

U 10. kur'anskoj suri Jūnus, u 47. ajetu se kaže: *Svaki narod -ummet je imao poslanika. I kad poslanik njihov dođe među njih, njima će biti pravedno presuđeno. Nasilje im neće biti učinjeno.*

Ni na jednom mjestu u Kur'anu gdje se grupno nabrajaju Allahovi poslanici i vjerovjesnici ne spominje se Uzejr (a.s.). Međutim, u 9. suri, u 30. ajetu se kaže: *Židovi govore: Uzejr je Allahov sin, a kršćani kažu: Mesih je Allahov sin. To su riječi njihove, iz usta njihovih, oponašaju riječi neovjernih prijašnjih, ubio ih Allah! Kuda se odmeću?*

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عِزِّيْزُنَا اللهُ
وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيْحُ ابْنُ اللهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ
يَا قَوْمِهِمْ يُضَاهِيْنَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
قَاتِلْهُمْ اللهُ اِنَّهُمْ يَكْفُرُوْنَ

Mada se samo u ovom ajetu Uzejr spominje, većina islamske uleme ga smatra vjerovjesnikom. U židovskoj enciklopediji se kaže: "Uzejr je u stvarima vjerozakona najpouzdanija ličnost i pripisuju mu se mnoge vjerozakonske osnove."

Neki muslimanski pisci ističu da je neka židovska sekta Uzejra uzdigla do božanstva.

Serdarević navodi: "Prigodom pustošenja Jerusalima Tevrāti-šerif se zabacio i od tada se vjerske ustanove i načela vjerozakona baciše u zaborav. Sad hazreti Uzejr, pošto se povratio iz Babilonije u Jerusalm, sabere više od 2.000 učenjaka, te u prisutnosti svih njih prouči napamet Tevrāt. Oni koji su ga slušali i služili napišu sav Tevrāt i tako ponovo iznesu na srijetu hazreti Mūsāov Vjer zakon. Poslije se zagubio i Tevrāt koji je ispravio hazreti Uzejr.

Uz Uzerja, M.S. Serdarević smatra vjerovjesnicima još: Ešiju, Eremiju, Danijela, Jušau i Išmevilu.

Ezra je hebrejsko ime za Uzejra. Pod njegovim vodstvom došlo je do četvrte seobe Israilaca iz Babilona u Jerusalm. To se desilo između 404. i 358. godine. U svojoj knjizi Ezra izvješćuje za sebe da je književnik "vješt Mojsijevu zakonu". Navodi svoje rodoslovlje koje seže do **Vrhovnog svećenika Arona**. Za Ezru se u Bibliji ističe da je svećenik, književnik i povratnik iz babilonskog ropstva.

Jedini Allah sigurno zna o Uzejrovom vjerovjesništvu.

Povijest islama

ZUL-KARNEJN-DVOROGI

EBU BEKR IBN AFRIKAŠ

O Zul-Karnejnu se u Kur'anu govori u XVIII suri od 83. do 101. ajeta. Veći dio ove sure *Kehf*, objavljen je u Mekki. Iz kur'anskog kazivanja se saznaje da je Zul-Karnejn, dvorogi, bio moćan čovjek koji je putovao po zemlji. Išao je i na Zapad i Istok pa je na koncu došao među dvije planine. Ispred tih planina bio je narod koji je jedva govor razumijevao. Taj narod ga zamoli da između njih i naroda smutljivaca i nasilnika *Je'džudža* i *Me'džudža* podigne zid, jer oni čine nered na zemlji. Zul-Karnejn im je izašao u susret i podigao tako čvrst zid od velikih komada željeza, da ga nisu mogli, *Je'džudž* i *Me'džudž*, ni preći ni prokopati.

Allah je Zul-Karnejnu dao snagu, moć i vlast, a sve je to on kao Allahovu blagodat koristio, ne da se osili, već da zaštiti nemoćne i ugrožene. On je znao i vjerovao da mu je to blagodat od Allaha i to je smatrao najboljim. El-Biruni smatra da je Zul-Karnejn pripadao Himjerima, a tako je prozvan jer je s vojskom dopro i na Istok i na Zapad. Ime mu je *Ebū Bekr Ibn Afrikaš*. Sagradio je grad *Ifrikiju* po kome je Afrika i dobila ime. Planine koje se navode su azerbejdžanske i ermenijske, a zid je bedem *Derbent* na Kavkazu.

U Engleskoj enciklopediji *Derbent* je grad u Pakistanu na zapadnoj obali Kaspijskog mora. Na obali mora zauzima jedan tijesan prostor koji se okomito diže u vis. Prema jugu vidi se kraj Kavkaskog gorja koje se proteže uz Kaspijsko more i ovo potpuno zatvara ovaj tijesni prolaz. Ovo je bila odlična utvrda za iransku granicu. *Gog* i *Magog* - *Je'džudž* i *Me'džudž* - spominju se u vezi sa Zul-Karnejnom "kao oni koji nered čine".

U Bibliji se *Gog* i *Magog* spominju u *Ezekijelovim* (*Zulkiflovim*) proroštvima. Ova se poglavlja, najzagonetnija u cijeloj Knjizi, zovu *Ezekijelova apokalipsa*. Ne treba se s toga truditi oko povijesnih identifikacija. U apokaliptičnom jeziku *Gog* - možda prema imenu *Gigesa*, kralja *Lidije*, sredinom sedmog stoljeća prije *Isaa a.s.* - samo je simbol svih urotnika protiv Boga i njegovog naroda. On će na *Jahvin* narod povesti, namamljen od samog *Jahvea*, udružene narode da izvrše spasiljske; Božije kazne nad *Izraelom* koji će *Jahve* konačno spasiti, da budu uništeni svi protu, božiji urotnici. Kasnije, u rabinskom tumačenju *Gog* i *Magog* označavaju neprijateljske sile koje će sazvati sotona za konačnu navalu protiv Božijeg naroda. Za *Goga* se u kazalu imena kaže - tajnoviti knez, dok *Magog*, osim što je zemlja, kralj i pokrajina, jeste i unuk *Noin* od sina mu *Jafeta*.

24

LUKMĀN (a.s.)

U NARODU LUKMANI-HEKIM

Lukmān, osim što je ime za čovjeka, to je i naziv 31 kur'anske sure. Od četiri stranice, te sure jedna se kompletno odnosi na Lukmāna i njegove savjete sinu u ajetima od 12. do 19. Dakle, osam od ukupno 34 ajeta te sure govore o Lukmānu i njegovu sinu.

Ko je Lukmān (a.s.)?

Po tumačenju u Kur'anu Časnom on je bio dobri-evlija čovjek. To kazuje na širinu islamskih principa i temelja, jer Božija objava nije skućena samo na dobre ljude jednog naroda i jednog plemena. Ima mišljenja kojima se i mi pridružujemo da je Lukmān bio kako dobri čovjek tako i vjerovjesnik. Veli se da je bio Abisinac, Nubijac ili sudac Benu Isrāila.

Po Kur'anu, što je nepobitno, njemu je od Allaha darovana mudrost "a mi smo Lukmānu mudrost darovali: Budi zahvalan Allahu". Ovaj ajet određuje i definira mudrost kao zahvalnost Allahu, a po hadisu glava mudrosti jeste strah od Allaha. Njegovi savjeti sinu u Kur'anu su temelj etike na relaciji otac-djeca.

U Bibliji nema spomena o Lukmānu. U savjetima sinu, nakon što mu je Allah darovao mudrost, Lukmān ističe: *O, sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim. Mnogoboštvo je zaista najoeće nasilje i nepravda.* (31:12-19)

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُكْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَن يَشْكُرْ
فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ
﴿١٢﴾ وَإِذْ قَالَ لُكْمَانُ لِبَنِيهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ
إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا
أُمًّا وَهَنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالَهُ فِي شَبَابٍ وَلَا تُشْكُرْ لِلَّهِ وَلَوْلَا إِذْ يَبُذُّ
إِلَى الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾ وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ
بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَالِحُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَأَتَّبِعْ سَبِيلَ
مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ تُشْرِكُ إِلَى مَرْجِعِكُمْ فَأُنْتَكَمُ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

Povijest islama

يَا بَنِي آدَمَ إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ فَخُذْ حِفْظَهُ
 فِي التَّغَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَا أَيُّهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ
 لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٨﴾ يَا بَنِي آدَمَ اقْضُوا إِلَيَّ
 الْقَرْضَ الْأَمْرَ بِالنَّكَرِ وَأَصْبِرُوا عَلَى مَا أَصَابَكُمْ
 إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٩﴾ وَلَا تَصْغُرْ
 بِخَدِّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ
 لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٠﴾ وَأَقْبِصْ
 فِي شَيْكَ وَأَنْصُصْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ
 الْحَمِيرِ ﴿٢١﴾

Treći savjet je poslušnost roditeljima i zahvalnost Allahu i priznanje roditeljima. Roditelji se moraju poštovati i slušati. Nikada djeca ne smiju prestati poštivati i priznavati, pomagati i hizmetiti roditeljima. Međutim, nisu ih uvijek dužna poslušati. Nikada roditelje ne treba poslušati kada djecu navraćaju na: nevjerovanje ili kufr, na širk ili višeboštvo, na grijehenje i protiv islama i muslimana. Roditeljima se mora dobročinstvo činiti i pažnja ukazivati jer slijedi povratak i odgovornost pred Allahom. Mudrost je zahvalnost Allahu i slijeđenje Sunneta. Mehafatullahi - strah od Allaha je kruna mudrosti.

Četvrti savjet je da zlo ili dobro makar bilo sitno koliko i zrno goruščice, učinjeno u stijenama na nebesima ili na Zemlji, Allahu će predloženo biti, jer On zna i najskrivenije stvari zato što je Sveznajući.

Peti savjet potcrtava obavljanje salata, činjenje dobra, odvrćanja od zla i strpljivo podnošenje onoga što nas zadesi na Allahovom putu.

Šesti savjet skreće pažnju na oholost. Iz oholosti nikada ne treba okretati lice od ljudi niti po zemlji hodati nadmeno i gordo jer Allah ne voli ohole i samohvalisave. Naprotiv, u hodu treba biti odmjeren, a u govoru ne grlat. Svima je najneprijatnije revanje magarca.

Ovo su šest Lukmanovih savjeta i moralnih maksima sinu koje mora vjerovati i znati svaki musliman. Iz oholosti ne okreći od ljudi lice svoje i ne idi zemljom gordo, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog.

U hodu budi odmjeren, a u govoru ne budi grlat pa, najneprijatniji glas je revanje magarca. (21:18-19)

Povijest islama

25

ZEKERIJJA (a.s)

PO BIBLIJI ZAHARIJA - JAHVE SE SJETIO

U nizu poslanika nabrojanih u 6. suri ajeti od ajeta 83. do 90. nalazi se i Zekerijja (a.s.)

Zekerijja i Jahja i Isa i Ilija svi su oni bili dobri (6:85).

وَزَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ
رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ۝ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ
وَوَهَبْنَا لَهُ يُحْيَىٰ وَاصْطَفَيْنَا لَهُ زَوْجَةً إِنَّهُمْ كَانُوا إِسْرَاعُونَ
فِي الْخَيْرَاتِ وَيَذْعُرُونَ عَنْ غَيِّهِمْ وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ

I Zekerijjau se kada zamoli Gospodara svoga: Gospodaru moj, ne ostavljaj me sama, a ti si Jedini vječan! Odazvasmo, izljevajući mu ženu, Jahjau. Oni su se trudili da što više dobra učine i dovu su nam činili u nadi i strahu i bili su prema nama ponizni (21:89 i 90). I njega je Allah (dž.š.) uputio na pravi put kao i druge poslanike dajući im Objavu, mudrost, znanje i poslanstvo. Pored 6. i 11. sure, o Zekerijjau opširno govore i sure Merjem i Ali Imrān. Allah je bio milostiv prema svome robu Zekerijjau. Zekerijja je molio Stvoritelja skriveno. Učio je dovu: Stvoritelju moj, oči su mi oslabile a kose obijele. Nikada nisam moj Stvoritelju s dovom upućenom tebi ostao neuslišan. Bojim se rodaka koji će iza mene doći. Moja je žena nerotkinja. Pokloni mi od Sebe nasljednika, da naslijedi mene u vjeri i da naslijedi porod Jakubov. I učini ga, Stvoritelju, da s njim budeš zadovoljan.

Zekerijja, obradovao čemu je, stihom kome će biti ime Jahja. Nikoga nismo ranije stvorili s tim imenom (Allah Obradom odreduje ime Jahjau). Zekerijja reče: "Kako ću imati sina, kada je moja žena nerotkinja, a ja sam odveć stari?" Allah reče: "Tako će biti. Meni je to lahko! Stvorio sam te prije dok nisi bio ništa". Zekerijja reče: "Stvoritelju moj, daj mi kakav znak!" Allah mu reče: "Znak će ti biti što nećeš moći govoriti tri noći i tri dana sa svojom ženom, iako ćeš biti zdrav". I izišao je Zekerijja iz hrama među narod, pa ih je gestovima upućivao da slave i veličaju Allaha jutrom i večerom (19:2-11).

Sura Ali-Imrān kazuje da je Zekerijja činio i učio dovu Allahu:

Moj Bože, podari mi sa Tvoje strane dobar i valjan porod. Uistinu, Ti si onaj što uslišava molitvu. Dok je on obavljao salat u mihrabu, meleki ga pozivaju i reknu mu, da će ga Allah obradovati sa Jahjau koji će potvrditi Allahovu riječ, biti imam (vođa) ljudima, sebe savlađivati i biti dobar vjerovjesnik nebijski. Reče Zekerijja: "Moj Stvoritelju! Odakle ću imati sina kada me

Povijest islama

savladava starost, a žena mi je nerotkinja?" Allah reče: "Tako Allah čini što hoće." Zekerijja iza toga reče: "Učini mi neki znak!" Allah reče: "Znak će ti biti što ćeš tri dana i tri noći govoriti sa ljudima samo znakovima. Mnogo spominji svoga Stvoritelja, slavi ga i veličaj večerom i jutrom! (3:38-41).

25.1. POROD IMRĀNOV

O porodu Imrānovu, Zekerijjāovu i Merjeminom govori nekoliko ajeta treće sure.

Allah je odabrao Ādema i Nūha i Ibrahīmovu porodicu i Imrānovu porodicu nad ostalim svjetovima - sve porod jedan od drugog, a Allah sve čuje i sve zna. Kad Imrānova žena reče: "Gospodaru moj, ovo što je u trbuhu mom, ja zavjetujem samo na službu Tebi, pa primi od mene, jer ti zaista sve čuješ i znaš!" Poslije poroda ona reče: "Gospodaru moj, rodila sam žensko, a Allah dobro zna šta je rodila, a žensko nije kao muško, nadjela sam joj ime Merjema, i ja nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana."

I Gospodar njezin primi je lijepo i učini da uzraste lijepo, i da se o njoj brine Zekerijja. Kad god bi joj Zekerijja u hram ušao, kod nje bi hrane našao. "Odakle ti ovo, o Merjema? - on bi upitao, a ona bi odgovorila: "Od Allaha, Allah onoga koga on hoće opskrbljuje bez muke" (3:33-37).

Imrān, spomenut u navedenim ajetima, otac je Merjemin a majka joj je bila Hana. Majka je Merjemu, pošto se unaprijed zavjetovala, dala u službu hrama, mada su se prije toga u hramove davala samo muška djeca. O Merjemi se u hramu - džamiji, prema Allahovoj odredbi, starao Zekerijja (a.s.). Merjema je, inače, majka Isā (a.s.).

25. 2. BIBLIJA O ZAHARIJU (ZEKERIJJĀ A.S.)

Biblija poznaje dvojicu Zaharija. Prvi Zaharija, što ga spominje Biblija, jeste jedan od 12 takozvanih malih proroka. Živio je u VI i V stoljeću prije Isāa (a.s.), odnosno u vrijeme perzijskog kralja Darija I (od 558. do 485.). Postoji starozavjetna knjiga koja se zove po Zahariju.

Drugi Zaharija što ga Biblija spominje jeste svećenik, Elizabetin muž i otac Ivana krstitelja, Isusovog preteče. O ovom Zahariju se govori u *Lukinom Evandlju*, glava I. Kaže se da je živio u vrijeme Heroda, kralja judejskog koji je vladao od 72 do 4. godine prije Isāa (a.s.). Godine 37. uz pomoć Rimljana osvojio je Jerusalem i postao kralj Judeje. Obnovio je jerusalimski Hram. Zbog provođenja helenizacije države naišao je na jako protivljenje među Hebrejima. Žena Zaharijeva Elizabeta bila je iz Aronova roda. Nisu imali djece, pa se Zaharije molio Bogu i molitva mu je primljena, iako je Elizabeta bila nerotkinja i oboje su bili u poodmakloj dobi. Pošto nije vjerovao riječima anđela Gabrijela (potvora na Zekerijjāha), zanijemio je i nije mogao govoriti sve dok mu se ne rodi sin Ivan, za koga je, kada je rođen i kada je Zaharije progovorio, rekao da će se prorok previšnjega zvati.

26

JAHJĀ (a.s.)

**PO BIBLIJI IVAN, JOVAN, KRSTITELJ,
PRETEČA- LAT. JOANES BAPTISTA -HEBR.
JOKANAN I JOHANOM -
BLAGOSLOVLJENI OD JAHVEA**

U 6. suri od 83. pa do 90. ajeta spominje se i Jahjā iza svoga oca Zekerijjāha a ispred Isāa i Ilijāsa (a.s.)
I Zekerijjā i Jahjā i Isā i Ilijās svi su spadali u dobre ljude (6:85).

وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ

Kao dobri ljudi, od Allaha su, upućeni na pravi put i odlikovani. Svima njima je data knjiga, mudrost, znanje i poslanstvo. Pošto Jahjāov otac Zekerijjā (a.s.) nije imao djece, a bio je već ostario, a žena mu je bila nerotkinja, bolesna, stara i izišla iz ženskog ciklusa, to se on molio Allahu da mu podari dobar i valjan porod. Zekerijjā je želio da ima nasljednika u vjeri koji će naslijediti njega i porod Ćakūbov. Molio se Allahu da tog njegovog nasljednika učini takvim da s njim bude zadovoljan ponajprije Allah. Molba mu je uslišana, i dok je on obavljao salat u hramu, meleki su ga pozvali i rekli mu da će ga Allah obradovati s Jahjāom koji će potvrđivati Allahovu riječ, biti vođa, sebe će savlađivati i biti dobar vjerovjesnik, nebiij (3:38-40). Nakon što je Zekerijjāhu rečeno da će biti obradovan sinom kome će biti ime Jahjā, rečeno mu je da ranije Allah nikoga nije stvorio s tim imenom (19:6-8).

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١﴾ يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَىٰ
لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِن قَبْلُ سَمِيًّا ﴿٢﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي يَكُونُ
لِيَ غُلَامٌ وَكَأَنِّي كُنْتُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾ وَكَأَنِّي غُلَامٌ تَارِكٌ
لِّسَلْتِي غُلَامًا وَكَأَنِّي كُنْتُ مِنَ الْمَكِيدِينَ ﴿٤﴾

Ovo je mu'džiza Jahjāova što mu Allah određuje ime. Dok se Jahjā obično spominje sa ocem Zekerijjāhom, ima nekoliko ajeta koji govore samo o Jahjāu:

Povijest islama

O Jahja! Čvrsto se drži knjige. Mudrost smo mu dali, dok je još bio dijete, i još nježnost i duševnu čistotu. Bio je veoma pobožan. Bio je dobar prema svojim roditeljima. Nije bio plahovit ni nepokoran. Neka je selam na njega, na dan u koji je rođen, na dan u koji će umrijeti, na dan u koji će biti povraćen u život (19:12-15).

Još na jednom mjestu u Kur'anu spomenut je Jahja (a.s.) iza svoga oca Zekerijaa. Njegova je dova bila uslišena i Allah mu je poklonio Jahjaa i učinio da mu ozdravi žena. Njih sve troje su se natjecali u vršenju dobrih djela i molili se Allahu, nadajući se i bojeći Ga se. Bili su Mu ponizni i pokorni (21:89-90).

26.1. BIBLIJA O JOVANU, IVANU, JOKANANU (JAHJĀ A.S.)

Biblija naziva Jahjaa Johanom ili Jokanan - blagoslovljeni od Jahvea. O Ivanu, Jovanu, Preteći, Krstitelju ili Joanesu Baptisti govore sva četiri Evanđelja, a spomenut je na jednom mjestu i u djelima apostolskim. Nadimak mu je Krstitelj, pošto je on obavljao obred krštenja - gusula - abdesta. Čovjek koji je želio da mu se obavi taj obred, stupio bi u rijeku Jordan - i činio gusul. Ivan, Jovan izrekao bi neku liturgijsku formulu i iz svojih ruku davao dotičnom "vodu očišćenja". Prilikom tog obreda čovjek je trebao da se pokaje za svoje grijehe, pa je zbog toga obred nazivan "krštenje vodom za pokoru". Prema Jevanđeljima Ivan je nagovijestio dolazak Mesije (na aramejskom Mešaih, na grčkom Hristos). Prema Evanđeljima, Jovan je i Isusa krstio.

Pored nadimka Krstitelj, imao je i drugi nadimak-Preteča. Živio je asketskim životom: nosio je dlakavi ogrtač od devine dlake i kožni pojas oko bokova. Hranio se divljim medom i skakavcima. U svojim je propovijedima tražio da se ljudi kaju, poste, čine tevbu i istigfar. Ivanove propovijedi i sve veći broj pristaša izazvali su strah kod Heroda Antipe i mržnju njegove žene Herodijade, koja je bila udovica njegova brata. Na nagovor Herodijadin, Herod Antipa, iako se kolebao, naredio je da se odrubi glava Ivanu.

26.2. DRUGA DJELA O JAHJĀU (A.S.) I NJEGOVU OCU

M.S. Serdarević u *Kratkoj povijesti islama* tvrdi za Zekerijaa da je Sulejmanov potomak. Kako je Merjema, koja je bila kod njega u hramu- džamiji, rodila dijete bez muža, Židovi su je objedili i potvorili Zekerijaa za tobožnji odnošaj i blud s Merjemom. Zbog toga su ga ubili. Tada mu je bilo 100 godina. Prema istom djelu Jahja (a.s.) je odbio da Herodu vjenča bratičnu, što je moglo po Mūsāovu zakonu, ali nije po Isāovu, koji je već bio na snazi. Zbog toga je Jahja (a.s.) ubijen, jer nije htio kršiti šerijatske propise.

Jovan, Ivan ili Krstitelj bio je jevrejski vjerski reformator koji je živio otprilike od 4. do 28. godine n.e. Njegovo učenje pokazuje utjecaje esenske nauke. Oko godine 27. n.e. drži u pustinji propovijedi eshatološko-pokorničkog karaktera i posvećuje svoje učenike simboličkim pranjem krštenjem-gusulom, u Jordanu. (Prema enciklopediji J.L.Z., svezak 3,

str. 220.) O tome, pored Evandjelja govore i savremeni jevrejski pisci, te otkriveni esenski rukopisi kod Kumrana (947.-1952.) Bio je zatvoren u tvrđavu Maherus i pogubljen. Većina njegovih učenika pristupila je ranokršćanskoj zajednici. Neki njegovi učenici (nazvani Johaniti) još u II stoljeću bili su protiv službenog jevrejstva i protiv kršćana. Ivanov ili Jovanov asketski život poslužio je za često ikonografsko prikazivanje, te u slikarskim i kiparskim djelima.

Povijest islama

27

ISĀ (a.s.)

MESIH-PO BIBLIJI ISUS A KAO BOŽIJEG SINA NAZIVAJU GA KRIST, HRISTOS, NA HEBR. MAŠIAH, NA ARAMEJ. MEŠAIH - ŠTO ZNAČI POMAZANIK ILI MESIJA

Isā (a.s.) je pretposljednji Allahov poslanik i vjerovjesnik. On je jedan od šest Ulu-l-azma, poslanika Odluke. Bio je primalac treće Velike Božije Objave Indžila i najavlji-vač dolaska Muhammeda (a.s.), iza sebe, pod imenom Ahmed.

Jedna od osnovnih odlike Isā (a.s.) je da je jedini čovjek kojeg Allah ne naziva *Ja beni Ādeme* - O sine ili potomče Ādemov, već: *Ja isehne merjeme*. - O sine Merjemin, zato što nije imao oca, nego je po Allahovoj Odredbi rođen od majke Merjeme bez oca.

O bezgriješnom začecu Isāa i rođenju od majke bez oca Kur'an kaže: *Isāovo slučaj je u Allaha isti kao i slučaj Ādemov: Od Zemlje ga je stvorio, a zatim rekao: Budi - i on bi (3:59).*

إِنْ مَثَلْ عِيسَى عِنْدَ
اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

Tri osobe su stvorene bez oca: Ādem, Havva i Isā.

Dok su Ādem i Havva stvoreni i bez majke i bez oca, Isā (a.s.) je od majke Merjeme, ali bez oca. Dosta kur'anskih ajeta govori o Isāovoj majci Merjemi, kćerki uglednog Imrāna i majke Hane. Imrān i Hana nisu imali djece pa se Hana dovom obratila Allahu da joj podari dijete i zavjetovala se da će to dijete podariti na službu hramu - džamiji. Pošto se dijete rodilo bilo je žensko, a u hram su se davala samo muška djeca, to je Hana, da bi ispunila zavjet Allahu, kćerku Merjemu dala u hram. Tamo je čuvao i o njoj se brinuo po Allahovoj Odredbi Zekerijā (a.s.). Merjema je jedino žensko koje se u Kur'anu spominje uz ime djeteta. Razlog je, na osnovu prethodno iznijetih činjenica, sasvim logičan. Njen sin mora se vezati za nekoga.

Cijela kur'anska sura 3 nosi ime porodice Imrānove.

Hazreti Merjema je od strane Israilićana i drugih naroda, pagana i nevjernika, potvarana i optuživana za blud. Kur'an iznosi da je začecje, rođenje i pojava Isā (a.s.) Allahova odredba i mu'džiza. Uprkos svih onih koji Merjemu napadaju i potvaraju, nju Allah navodi kao odabranu, čistu i odlikovanu ženu nad ženama svih svjetova.

Povijest islama

I kada meleki rekoše: O Merjema tebe je Allah odabrao i čistom stvorio, i boljom od svih žena na svijetu učinio (3:42-48, 4:156, 5:75, 110, 116, 19:16-29, 23:50, 66:10-12).

Bez obzira na sve potvore i optužbe Israilaca na Merjemu da je počinila blud i rodila kopile i na njene strahove kako će roditi dijete bez kontakta sa muškarcem, Allah joj, po svojoj Odredbi, šalje glasnika: A ja sam upravo izaslanik Gospodara tvoga - reče on, da ti poklonim dječaka čista. Kako ću imati dječaka, - reče ona, kad me ni jedan muškarac dodirnuo nije, a ja nisam nevaljalica! To je tako - reče on. Gospodar tvoj je rekao: To je Meni lahko i zato da ga učinimo znamenjem ljudima i znakom milosti Naše. Tako je unaprijed određeno! I ona zanese i bremenita se skloni daleko negdje. I porodajni bolovi prisiliše je da dođe do stabla jedne palme. Kamo sreće da sam ranije umrla i da sam potpuno u zaborav pala - uzviknu ona. I melek je, koji je bio niže nje, zovnu. Ne žalosti se, Gospodar tvoj je dao da riže tebe potok poteče. Zatresi palmino stablo, posut će po tebi datule svježe (19:19-25).

Ne samo Merjema, već i njena porodica odlikovani su nad ostale svijetove. Uprkos nevjernika koji su smatrali da je ona rodila kopile, kod Allaha ona rađa Poslanika, vjerovjesnika koji prima Indžil.

Allah je odabrao i odlikovao Adema i Nuhu i Ibrahimovu porodicu, i Imranovu porodicu nad ostalim svijetom (3:33).

إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ
وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ

Allah Merjemin porod ili Isā (a.s.) naziva velikim znakom.

I sina Merjemina i majku njegovu smo znakom učinili. Mi smo njih na jednoj visoravni sa tekućom vodom nastanili (23:50).

Veliki znak kod Isāa ili njegove mu'džize su slijedeće: 1. rođen je bez oca; 2. govorio je u kolijevci; 3. pretvarao je pticu načinjenu od blata u živu pticu; 4. uspijevao je izliječiti slijepca; 5. proživjeti umrlog; 6. znao je šta ljudi jedu kod kuće, a šta ostavljaju od hrane na ime zaliha; 7. nagovijestio je dolazak Muhammeda (a.s.); 8. na zahtjev pristalice pomoću dove Allah mu je s neba spustio sofru sa hranom (3:49-50, 5:110, 112-115).

27.1. VJEROVJESNIŠTVO ISAOVO

O Isāu kao poslaniku i vjerovjesniku govore dva osnovna izvora islama: Kur'an i Hadis. Mnogi ajeti govore o Isaovom vjerovjesništvu (2:253, 3:49-50, 4:163-164, 5:75 i 110, 5:84-86, 19:30-31, 67:27, 43:59 i 33:7).

Prema svjedočenju i kazivanju Kur'ana, Allah je Isāu kao poslaniku i vjerovjesniku dao jasne dokaze, učvrstio ga sa Ruhul-Kudusom, duhom čistim i svetim ili Džibrilom koji spušta Objave. (2:253 i 5:110). Nakon niza poslanika, Allah šalje Isāa, sina Merjemina (57:26-27) Israilćanima (3:49) da potvrdi Objavu, istinu i sadržaj Tevrata, (3:50) i da dozvoli, po Indžilu, nešto što je po Tevratu bilo zabranjeno (3:50). Ista Objava, istina, uputa i poruka objavljuje se svim vjerovjesnicima, pa i Isāu bez obzira da li se ti poslanici ili vjerovjesnici spominju u Kur'anu ili ne (4:163-164).

Povijest islama

Allah upozorava kitabije, kršćane posebno, da u pogledu Isāa ne pretjeruju i ne poistovjećuju ga sa trećim dijelom Božije osobe, jer je on samo sin Merjemin, Allahov poslanik, Njegova riječ i Njegov duh. Prije njega je prošlo puno poslanika (5:75). Allah ga je obasuo blagodatima (5:110 i 43:109). On govori ljudima iz kolijevke kao novorođenče i Allah ga podučava knjizi, mudrosti, Tevrātu, Indžilu i znanju i sačuvao ga je od Israilićana kad im je donio jasne dokaze (5:110). Allah ga je uputio na pravi put kao i sve vjerovjesnike. Učinio ga poslanikom, darovao mu knjigu Indžil, učinio ga vjerovjesnikom, blagoslovio ga i odlikovao nad ostale ljude, te je od njega uzeo čvrst zavjet poslanički kao i od Nūha, Ibrahima i Mūsāa. Najinteresantnija Isāova mu'džiza za ljude je što on u kolijevci kao novorođenče govori:

A ona im (Merjema) pokaza na Isāa. Kako da govorimo djetetu u bešici, rekoše. Ja sam Allahov rob, reče dijete, meni će Allah knjigu dati i vjerovjesnikom me učiniti i učinit će me gdje god budem blagoslovljenim i naredit će mi da dok sam živ salat obavljam i zekjat udjeljujem (19:29-31)

فَإِذَا رَأَى الْيَتِيمَ قَالَ كَيْفَ تَحْكُمُ مَنْ
كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ۖ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ
وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ۖ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي
بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا

27.2. PRETPOSLEDNJI VJEROVJESNIK

Kao pretposljednji vjerovjesnik, kao što su činili i svi raniji vjerovjesnici, Isā (a.s.) pod imenom Ahmed najavljuje dolazak Muhammeda (a.s.), Allahovog obećanja i milosti svim svjetovima.

A kada Isā, sin Merjemin reče: "O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrā i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći." I kad im je on donio jasne dokaze oni rekoše: "Ovo je prava vradžbina" (61:6).

وَقَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ
مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي فِي بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا يَقُولُوا
هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ

Značenje riječi Ahmed pod kojim ga Isā najavljuje isto je kao i kod riječi Muhammed koje je Muhammedu (a.s.) po rođenju, dao djed Abdu-l- Mutalib. Što se tiče Isāove vjere, ona je kao i šerijat i obredi i običaji i tradicija i način života, u osnovi, ista kao i u ranijih

poslanika. Dakle, Isäova vjera nije bila kršćanstvo nego islam. Kur'an, o tome daje istinit i jasan odgovor a to sve potvrđuje i Barnabino Jevandjelje koje Crkva ne priznaje.

Isäu se objavljuje da je njegov i njegovog naroda Stvoritelj Allah i da samo Allaha treba obožavati jer to je pravi put. (3:51, 19:36, 43:64). On poziva da se samo u Allaha vjeruje i da se slijede njegovi vjerovjesnici (4:171 i 5:72).

يَتَّاهِلُ الْكَتَبِ لَا تَقُولُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا
عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ
اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَتَأْمِنُوا بِاللَّهِ
وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةً أَنْتَهُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ
وَاحِدٌ سُبْحَنَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا

Ko čini Allahu širk, pridružuje druga, zabranjen mu je Džennet. Uz to, Isäu kao i svim vjerovjesnicima i poslanicima se naređuje: salat, zekjat, poslušnost i odanost majci, nazivanje selama, a zabranjuje nasilništvo i odmetništvo (19:31-33). Isäa (a.s.) kršćani, u okviru trojstva Božije osobe, smatraju božijim sinom. Oni kažu: Bog je jedan koji se pojavljuje i egzistira kroz tri osobe.

Kur'an tvrdi ono, što je i Isä (a.s.) stalno govorio za sebe, da je on čovjek kao i drugi ljudi (2:116, 3:59-63).

Isä (a.s.) nikada kao ni meleki nije odbijao da robuje Allahu, a kamoli da je tvrdio da je dio Božije osobe!

Samo nevjernici i mušrici mogu tvrditi da je Allah Mesih (Isä) a ko bi mogao Allaha spriječiti da uništi Mesiha (Isäa) i sve na zemlji. On i njegova majka, koju kršćani proglašavaju bogorodicom, jeli su hranu, pili su vodu, oblačili se, spavali, odmarali se i robovali Allahu kao i drugi ljudi (5:75). Allah pita Isäa da li je za sebe i majku ikada govorio da su bogovi, umjesto Allaha (5:116-117), a Isä odgovara: *Neka si slavljen samo Ti, Allahu, i narode moj. Klanjajte se Allahu, svome Gospodaru. A ja sam samo čovjek, Allahov rob i poslanik, sin Merjemin i nezamislivo je da Allah ima dijete* (19:30-35).

Isäu je dostavljen Indžil, treća velika Allahova Objava ili Knjiga, poslije Teverata i Zebūra. U Kur'anu se govori o Indžilu (3:48, 65:67, 5:46, 68, 7:157 i 9:111).

Kršćani i Židovi raspravljaju o Ibrahimu koji je živio prije objave Teverata i Indžila. Indžil je uputa, svjetlo i potvrda Teverata i savjet Muttekijama. Isäovi sljdbenici dužni su suditi po Indžilu. Kada bi Kitabije - Židovi i kršćani - slijedili Teverat i Indžil, sigurno bi uživale Allahove blagodati (5:46-47). Kitabijama nema podrške dok ne slijede Teverat i Indžil (7:157, 9:111). Svojstva pravih vjernika ističu i Teverat, i Indžil i Kur'an (48:29, 57:27).

Povijest islama

Što se tiče muslimana, oni priznaju i vjeruju u Tevrāt i Indžil i priznaju Mūsāa i Isāa za vjerovjesnike i poslanike a Židove i kršćane za sljedbenike Knjige, dok Židovi i kršćani ne vjeruju i ne priznaju Kur'an, Muhammeda (a.s.) i muslimane kao sljedbenike Allahove Objave. (2:136, 3:84 i 2:120 i 135). U toj činjenici priznanja i nepriznanja leži sva sigurnost kitabija od muslimana i nesigurnost nesreće i tragedije muslimana od Kitabija.

27.3. KUR'AN O TROJSTVU

Kršćani vjeruju da je Bog jedan kroz tri osobe: Boga oca, Boga sina i Sveti duh.

Katolici vjeruju da je sveti duh nastao uzajamnim dahom Boga oca i Boga sina, a po ortodoksima-hrišćanima- Sveti duh nastao je samo dahom Boga oca. O trojstvu govori nekoliko kur'anskih ajeta (4:171, 5:73-74 i 17:111).

Sušтина kur'anske poruke jeste da se nikada ne smije govoriti trojica su bogova. Nevjernici su svi oni koji govore Allah je jedan od trojice. *Hvala Allahu koji nije uzeo sebi sina* (17:110-111).

Kršćansko vjerovanje ističe da je Krist tijelom čovjek, duhom Bog. Osnova tog učenja je slijedeća: Isus Krist je Bog koji je radi otkupljenja čovječanstva od "Istočnog grijeha" umro na križu, uskrsnuo uzašavši na nebo, ucijepio se u Boga i vratit će se na zemlju da uspostavi carstvo nebesko. Po Bibliji kao božiji jaganjac i sin, on je nakon raspeća na križu, uskrsnuo i objavio se svojim pristalicama kao *Kristos, Hristos, Mesija, Spasitelj i Iskupitelj čovječanstva od "Istočnog grijeha"*.

Nakon što ga je izdao Juda, on je osuđen na smrt, zatim razapet na križu i poslije tri dana uskrsnuo je i javio se učenicima kao Hristos, uzašao na nebo, i sjeo Bogu s desne strane. Tridesete godine, 6. aprila dogodila se posljednja večera, a 7. aprila vodi se parnica protiv njega, mučenje i smrt Isusova. Devetog aprila njegov grob je prazan-uskrsnuće, a 40 dana po uskrsnuću je uzašašće na nebo. Deset dana iza uzašašća bili su prvi duhovi i Duh sveti daje apostolima snagu da svjedoče o umrlom i uskrsnom Hristu. To je početak *Hristove crkve*.

Danijel Rops tvrdi da je Isus rođen šeste godine prije kršćanske ere. Njegovo priimanje u vjersku zajednicu obavljeno je 28. godine n.e. U martu 28. godine njegovo je prvo pozivanje apostola, a 29. godine događa se smaknuće Ivana Krstitelja. Iste godine Isus govori Petru: "Ti si stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju". On je svojim učenicima zabranjivao da ulaze u paganske samarijske gradove. "Nego idite radije ovčama izgubljenog israilskog doma."

Zabranjuje zlatne pojaseve, zlatni, srebreni i bakreni novac. Što se tiče Allaha i Isāa (a.s.), Allah je čist od sina kojeg mu kršćani potvorom pripisuju (2:116). Isā je stvoren na isti način kao i Ādem (a.s.), po Allahovoj odredbi, od zemlje, s tom razlikom što je Ādem i bez oca i bez majke, a Isā samo bez oca (3:59-61). O ovome događaju kršćani se međusobno razilaze i prepiru. Svi oni koji govore - Allah je mesih, oni su nevjernici i Allahu niko ne može zabraniti ako hoće da uništi Isāa i Merjemu (5:17 i 75).

Povijest islama

Dakle, Isā je samo poslanik i vjerovjesnik koji kao i njegova majka i svi drugi ljudi jedu hranu i žive na ljudski način. Nikada za sebe i za majku nije govorio da su bogovi, umjesto Allaha, već Allahov rob i poslanik (5:16 i 19:30).

Isā je bio samo onakav kakvim ga prikazuje Kur'an.

Allahu nije potreban sin, uzvišeno je, slavljeno i čisto Njegovo Biće. Kada hoće da nešto bude, On kaže - budi i to biva (19:34-35). Nezamislivo je da Allah ima sina. Isā je samo rob i poslanik kojeg je Allah obasuo blagodatima, poslanstvom i mu'džizama (43:59). Kur'an poriče kršćansko vjerovanje o Isāovom božanstvu i uspoređuje ga sa Ādemom.

27.4. ISĀOVI UČENICI

Njegovi učenici **Havarijjuni**, havarije - apostoli su mu rekli:

Mi smo Allahovi pomagači. Mi vjerujemo u Allaha. Budi svjedok da smo muslimani, Stvoritelju naš, mi vjerujemo što si nam poslao i slijedimo poslanika. Upiši nas u svjedoke islama. Allah ih je nadahnuo da vjeruju u Njega i u Njegova poslanika. Dio Israilaca je vjerovao u Isāovu misiju a dio nije (3:52, 5:111, 3:63 i 61:14).

27.5. NEPRIJATELJI ISĀOVI

Nevjernici među Israilcima kuju zavjeru protiv Allaha a Allah protiv njih (3:54). Dāvūd i Isā (a.s.) proklinju nevjernike i teške griješnike među Israilcima (5:78). Za njegovu misiju i Objavu Inđil Israilci su govorili: *Ovo je otvorena čarolija (5:110).*

Protiv Isāa kao uzora u vjeri i etici bili su i mekkanski mušrici koji se pitaju jesu li naši bogovi bolji ili on - Isā. (43:57-58).

27.6. ISĀOVA SMRT

O kraju Isāova života u kršćanstvu vode se sporovi nepune dvije hiljade godina. Po sadašnjoj kršćanskoj dogmi, Isusa je razapeo rimski namjesnik Palestine, **Poncije Pilat** na križ.

Kur'an poriče kršćansku dogmu o Isusovom raspeću, uskrsnuću i o tome da je on Mesija, spasitelj i iskupitelj čovječanstva. Allah uzima Isāovu dušu, uzdiže ga i spašava od nevjernika i nasilnika.

Šejh Šeltut kaže za riječ *rafiuke*: - Uzdigao sam tvoj ugled, tvoju nauku i historijsku ulogu. To nije uzdizanje na nebesa i spajanje sa Bogom. To što Israilićani govore da su ubili Isāa, Kur'an poriče tvrdnjom da ga nisu ni ubili niti razapeli već im se to pričinilo. Oni o tome nemaju nikakvo sigurno znanje (4:157)

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ
اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ
اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ
الظُّلُمِ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا

Povijest islama

Sigurno ga nisu ubili. Na Sudnjem danu, zbog svega onoga što mu se pripisuje, Isā (a.s.) bit će svjedok protiv kitabija. Kada nije ni ubijen, ni na križ razapet, onda je umro prirodnom, Allahu poznatom smrću. Pričinilo im se, može značiti da je neko ipak ubijen raspećem ali ne Isā (a.s.).

27.7. JEVANĐELJA O ISUSU

Kršćani Isāa nazivaju Isus i tada misle na čovjeka, a Božijeg sina nazivaju Krist ili Hristos što je grčka riječ, a hebrejska Mašiah što znači pomazanik. Sva četiri Jevanđelja govore o Isāu, o začecu samo dva, i to na različit način. U Lukinom Jevanđelju stoji: *"Jakov rodi Josipa, muža Marije koja rodi Isusa, koji se zove Krist". Od Abrahama do Davida ima 14 koljena, od Davida do progonstva u Babilon 14 koljena, od progonstva u Babilon do Krista 14 koljena. Dakle, od Abrahama do Krista prošla su 42 koljena".* Po Luki Isus je Josipov. Marko i Ivan ne navode rodoslovlje Isusovo. Matej tvrdi da je Marija Isusa začela sa duhom svetim: *"Josipe, sine Davidov, nemoj se bojati kući dovesti svoju ženu Mariju, jer što je ona začela, potječe od duha svetoga. Rodit će sina i ti mu nadjeni ime Isus, jer će on spasiti svoj narod od grijeha njegovih."*

Isus je rođen u Betlehemu Judejskom za vrijeme kralja Heroda. Prema starom jevrejskom običaju Isus je, kada mu je bilo 8 dana, obrezan (osunećen). Kasnije je odnesen u hram - džamiju u Jerusalemu, gdje su Josip i Marija prinijeli žrtvu - par grlica ili dva golubića. Nakon što su obavili sve što je po zakonu gospodnjemu trebalo učiniti, vrte se u Galileju u grad Nazaret.

Obredi primanja u vjersku zajednicu postoje kod svih naroda. Isusu je taj obred obavio Ivan Krstitelj u rijeci Jordanu. U ranom kršćanstvu kršteni su odrasli, a u srednjem vijeku ustalio se običaj krštenja djece. Do primjene križa dolazi tek u doba Konstantina Velikog (285. do 337. godina n.e.).

Isusovo primanje u vjersku zajednicu obavljeno je 28. godine n.e. Dok je postio u pustinji 40 dana i noći, napastovao ga je sotona, ali nije uspio. Svoju misiju započinje u Galileji i poznanicima iz djetinjstva drži propovijedi u sinagogama i drugim mjestima. Drži čuveni govor na Gori u okolini Kafarnauma: *"Blago siromasima jer je njihovo carstvo nebesko".* Svoje učenike naziva solju, zemlji i cijelom svijetu. Iznosi stav o Starom zavjetu, ubojstvu, preljubi, odmazdi, zakletvi, ljubavi prema neprijatelju, namjerama, dobrim djelima, milostinji, molitvi, pravom blagu, oku svjetiljki, Bogu, imetku o providnosti i suđenju. Govori: *"Sve što želite da ljudi čine vama, to činite vi njima"*. Govori o dva puta, lažnim prorocima o djelima a ne samo riječima.

Često je govorio u usporedbama, na hebrejskom mašal, na arapskom mesel. Jevanđelja govore i o njegovim čudesima: nahranio je 5.000 ljudi, izliječio slijepca, uskrsnuo Lazara, liječio od gubavca, izliječio zgrčenu ženu, oboljelu od vodene bolesti.

U misiji mu pomaže 12 apostola: 1. Šimun (Petar); 2. Andrija; 3. Jakov; 4. Ivan; 5. Filip; 6. Bartolomej; 7. Toma; 8. Matej carinik; 9. Jakov; 10. Tadej; 11. Šimun Kananaj i 12. Juda Iskariotski.

Povijest islama

27.8. JEVANĐELJE - RADOSNA VIJEST

Original Indžila nije sačuvan. Svaka sekta imala je svoje Jevanđelje. Za puna tri stoljeća rada u ilegalnosti, sabrano je oko 240 Jevanđelja. Na Saboru u Nikeji 325. godine, priznata su samo četiri kao kanonska Jevanđelja: *Matejevo*, *Markovo*, *Lukino* i *Ivanovo*. Nijedno nije napisano u Isäovo vrijeme niti neposredno iza njegove smrti. Najpoznatije od nekanonskih Jevanđelja je *Ebionitsko*, *Jevanđelje Hebreja* ili 12 apostola.

Ebioniti, tvrde da se Isus rodio, da je živio i umro kao čovjek.

Jevanđelje Nazoreja nastalo je potkraj prvog stoljeća. Napisala ga je grupa jevrejsih kršćana. Postojalo je i *Jevanđelje Egipćana*, po kome je Isus, navodno, osudio brak.

Pod kraj II stoljeća spominje se i *Petrovo Jevanđelje*. Doketi smatraju da je Isusova ljudskost samo prividna, njegovo rođenje, život, muke i smrt također su samo privid. Postojalo je i *Arapsko Jevanđelje* iz IV ili V stoljeća.

Najduže Jevanđelje je Lukino sa 30 stranica a najkraće je Markovo sa 18. Matejevo ima 28, a Ivanovo 22 stranice. Matejevo, Markovo i Lukino Jevanđelje mogu se štampati u tri usporedna stupca i istovremeno čitati. Zato ih nazivaju sinoptička. Ivanovo je zatvorena, zasebna cjelina. Početkom trećeg stoljeća **Klement Aleksandrijski** nazvao je Ivanovo Jevanđelje duhovnim, "Cvijet biblije jesu Jevanđelja, a cvijet Jevanđelja jest Ivanovo Jevanđelje." To je Jevanđelje pisano za prvu zajednicu jerusalimskog kruga. Ono sadrži pet Isusovih besjeda, i izvještaje o čudesima i djelima. Glavna mu je tema kraljevstvo nebesko - "Isus je prorok kraljevstva, Mesija sin nebeskog oca, i sin Davidov. On uspostavlja novi savez - Zavjet. Doći će kao sudac na posljednji dan". Njegovo Jevanđelje pisano je na aramejskom jeziku.

Drugo Jevanđelje napisao je Marko. On je osnovao crkvenu općinu u Aleksandriji. Marko, tumač Petrov, zapisao je sve što je zapamtiio od Petra. Nije Isusa ni slušao ni pratio, nego Petra. Markovo Jevanđelje je pisano za rimsku kršćansku zajednicu. To Jevanđelje govori o djelovanju u Galileji i Jerusalmu. Zadnji dio govori o Isusovoj muci, smrti, uskrsnuću i uzačaću. Napisano je u Rimu između 65. i 70. godine n.e.

Treće je pisao liječnik Luka iz Antiohije, učenik i pratilac Pavla. On oko 40. godine n.e. postaje kršćanin. **Renan** to Jevanđelje proglašava najljepšom knjigom, a **Dante** za pisca Hristove dobrote. Lukino Jevanđelje govori o Ivanovom i Isusovom djetinjstvu, o početku mesijanskog djelovanja, djelovanju u Galileji, putu u Jerusalm, smrti, uskrsnuću, ukazanju i uzačaću. Ono ima 24 glave. Pisano je u vremenu između 67. i 70. godine.

Pisac četvrtog je Ivan, Isusu najdraži učenik. Umro je kao prognanik na Patmosu. Namijenjeno je Crkvi i Efezu i imao ukupno 21 glavu. Vjerovatno je napisano u maloj Aziji između 95. i 100. godine.

27.9. ISUSOVA OSOBA

Neki Evropljani smatraju da Isus nikada nije postojao i da je mitološka osoba. To misle **Bruno Bauer** i **Karl Kaucki**. Za nevjernike i mušrike oduvijek je bio vanbračno dijete i kopile, a za kršćane je jedino-rođeni božiji sin.

Povijest islama

Muhammed Seid Serdarević bilježi za Isā (a.s.) da je rođen u Betlehemu, u Palestini. Imrānova žena Hana i sestra joj Isā, žena Zekerijjāova, nisu imale djece. Nakon dove, Hana je rodila Merjemu, koja je rasla i odgajala se u hramu pod nadzorom Zekerijjāa.

Na šest mjeseci iza rođenja Jahjāa, sina Zekerijjāovog, rodi i Merjema Isāa (a.s.). Bojeći se za dijete, Merjema je u pratnji amidžića **Jūsufa Nedžara** odselila u Misir. Tamo ostaje 12 godina i vraća se u Nazaret (Naširu). Kada je Isā imao 30 godina, dobi Indžil i postade poslanik. Pozivao je u vjeru tri godine i pokazivao mu'džize. Samo mu 12 ljudi, Havarijjuna-apostola pristupi. Umjesto Isāa, njegovi protivnici, uhvatili su izdajnika Judu i razapeli.

Matej i Ivan su apostoli a Luka i Marko poglavice. Pravog, Isau objavljenog Indžila nema a šta je od njega bilo, to se ne može znati, baš kao da je u zemlju propao.

U prvim stoljećima kršćanstvo se širilo tajno i kršćani su mnogo progonjeni. Tek 313. godine car **Konstantin** dozvoljava slobodno ispovijedanje kršćanstva.

Aleksandrijski biskup **Arijus** odbacivao je trojstvo. Po kršćanima riječ Božija je u osobi Isusa Krista, a ne u Knjizi, koja se stalno otajava i otkriva Crkvi (logosa sarkisa). Crkva je čuvar Svetoga duha i sveopće korporativno Kristovo tijelo. Ona je jedini posrednik na relaciji Bog-ljudi, Kristovo tijelo i čuvar Svetoga duha.

U historijskom smislu Crkva znači i zajednica kršćana, ali i zgrada za bogoslužje kao džamija i sinagoga. Prvobitna Crkva bila je jedinstvena. Do prvog raskola dolazi 1054. na rimokatoličku i pravoslavnu, a 1516. na katoličku i protestantsku.

Pravoslavlje sačinjavaju razne autokefalne nezavisne crkve: *carigradska, aleksandrijska, antiohijska, jerusalimska, ruska, srpska, bugarska, rumunjska, gruzijska i jermenska Patrijaršija*.

U protestantske Crkve spadaju: *luterani, kalvini, anglikanci, kvakeri, metodisti, adventisti* itd.

Papa i patrijarh koji su jedan drugog 1054. godine prokleli i anatemisali izmirili su se tek 1967. godine.

Povijest islama